

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 5.7.2023
COM(2023) 434 final

ANNEX 1 – PART 3/3

ANNEX

tal-

Proposta għal DEĊIŻJONI TAL-KUNSILL

**dwar l-iffirmar, f'isem l-Unjoni Ewropea, u l-applikazzjoni provvizorja tal-Ftehim
Qafas Avvanzat bejn l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri tagħha, min-naħa waħda, u r-
Repubblika taċ-Ċili, min-naħa l-oħra**

KAPITOLU 22

INTRAPRIŻI TAL-ISTAT, INTRAPRIŻI MOGĦTIJA DRITTIJET JEW PRIVILEĠĠI SPEĊJALI U MONOPOLJI DDEŻINJATI

ARTIKOLU 22.1

Kamp ta' applikazzjoni

1. Il-Partijiet jaffer maw id-drittijiet u l-obbligi tagħhom skont il-paragrafi 1 sa 3 tal-Artikolu XVII tal-GATT 1994, il-Ftehim dwar l-Interpretazzjoni tal-Artikolu XVII tal-GATT 1994, kif ukoll skont il-paragrafi 1, 2 u 5 tal-Artikolu VIII tal-GATS.
2. Dan il-Kapitolu japplika għal intrapriża tal-istat, għal intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolju ddeżinjat (“entità”) involuti f’attivitajiet kummerċjali. Jekk entità twettaq kemm attivitajiet kummerċjali kif ukoll attivitajiet mhux kummerċjali¹, huma biss l-attivitajiet kummerċjali li jkunu koperti minn dan il-Kapitolu.
3. Dan il-Kapitolu japplika għal intrapriži tal-Istat, għal intrapriži mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolji ddeżinjati fil-livelli kollha tal-gvern.

---

¹ Attivitajiet mhux kummerċjali jistgħu jinkludu t-twertiq ta' mandat legittimu ta' servizz pubbliku jew kwalunkwe attività direttament relatata mal-forniment ta' difiża nazzjonali jew ta' sigurtà pubblika.

4. Dan il-Kapitolu ma japplikax għall-akkwist minn Parti ta' prodott jew servizz mixtri għal skopijiet governattivi u mhux bl-għan ta' bejgħ kummerċjali mill-ġdid jew il-forniment ta' prodott jew servizz għall-bejgħ kummerċjali, kemm jekk l-akkwist huwa "akkwist kopert" skont it-tifsira tal-Artikolu 21.2 u kif ukoll jekk ma huwiex.

5. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal kwalunkwe servizz ipprovdut fl-eżerċizzju ta' awtorità governattiva.

6. Dan il-Kapitolu ma japplikax għal intrapriži tal-Istat, għal intrapriži mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolji deżinjati fil-każijiet fejn, f'waħda mit-3 snin fiskali konsekuttivi preċedenti, id-dħul annwali derivat mill-attivitajiet kummerċjali tal-entità kien anqas minn 100 miljun Dritt Speċjali ta' Prelevament (SDR)¹.

7. L-Artikolu 22.4 ma japplikax għas-setturi tas-servizzi li huma barra mill-kamp ta' applikazzjoni ta' dan il-Ftehim.

8. L-Artikolu 22.4 ma japplikax sa fejn intrapriża tal-istat, intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew monopolju ddeżinjat ta' Parti jagħmlu xirjiet u jbigħu oġġetti jew servizzi skont:

(a) kwalunkwe miżura eżistenti mhux konformi li l-Parti żżomm, tkompli, ġġedded jew temenda skont l-Artikolu 10.11, l-Artikolu 11.8 jew l-Artikolu 18.10 kif stabbilit fl-iskeda tagħha fl-Anness 10-A; jew

---

¹ Matul l-ewwel 5 snin mid-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, il-limitu se jkun ta' inqas minn 200 miljun SDR.

- (b) kwalunkwe miżura mhux konformi li l-Parti tadotta jew iżżomm fir-rigward ta' setturi, ta' subsetturi, jew ta' attivitajiet f'konformità mal-Artikolu 10.11, l-Artikolu 11.8 jew l-Artikolu 18.10 kif stabbilit fl-iskeda tagħha fl-Anness 10-B.

ARTIKOLU 22.2

Definizzjonijiet

Għall-iskopijiet ta' dan il-Kapitolu u l-Anness 22:

- (a) “attivitajiet kummerċjali” tfisser attivitajiet li twettaq impriża, li r-riżultat aħħari tagħhom huwa l-produzzjoni ta' oġġett jew il-forniment ta' servizz, li se jinbiegħ fis-suq rilevanti fi kwantitajiet u bi prezzijiet iddeterminati mill-intrapriża, li jitwettqu bi-skop ta' qligħ¹;
- (b) “kunsiderazzjonijiet kummerċjali” tfisser kunsiderazzjonijiet dwar il-prezz, il-kwalità, id-disponibbiltà, il-kummerċjabbiltà, it-trasport u termini u kundizzjonijiet oħrajn tax-xiri jew tal-bejgħ, jew fatturi oħrajn li normalment jittiehdu f'kunsiderazzjoni fid-deċiżjonijiet kummerċjali ta' intrapriża bi sjieda privata li topera skont il-prinċipji tal-ekonomija tas-suq fin-negozju jew fl-industrija rilevanti;

---

¹ Għal aktar ċertezza, “attivitajiet kummerċjali” jeskludu l-attivitajiet imwettqa minn intrapriża li topera fuq bażi mingħajr skop ta' qligħ jew li topera fuq bażi ta' rkupru tal-ispejjeż.

- (c) “tiddeżinja” tfisser li tistabbilixxi jew tawtorizza monopolju, jew li jiġi estiż il-kamp ta’ applikazzjoni ta’ monopolju, sabiex ikopri oġġett jew servizz addizzjonali;
- (d) “monopolju deżinjat” tfisser entità, li tinkludi grupp ta’ entitajiet jew aġenzija tal-gvern, li f’suq rilevanti fit-territorju ta’ Parti tiġi ddeżinjata b’hal l-uniku fornitur jew akkwirent ta’ oġġett jew ta’ servizz, iżda ma tinkludix entità li tkun ingħatat dritt esklużiv ta’ proprjetà intellettuali purament minħabba tali għotja;
- (e) “impriza mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali”¹ tfisser kwalunkwe intrapriża, pubblika jew privata, li lilha Parti tkun tat drittijiet jew privileġġi speċjali, fil-liġi jew fil-fatt; drittijiet jew privileġġi speċjali jingħataw minn Parti meta tiddeżinja jew tillimita għal tnejn jew aktar in-numru ta’ intrapriži awtorizzati li jipprovdu oġġett jew servizz, filwaqt li tqis ir-regolament settorjali speċifiku li skontu jkun sar l-għoti tad-dritt jew tal-privileġġ, għajr skont kriterji oġġettivi, proporzjonali u mhux diskriminatorji, li b’hekk jaffettwa sostanzjalment l-abbiltà ta’ kwalunkwe intrapriża oħra sabiex tipprovdi l-istess oġġett jew servizz fl-istess zona ġeografika f’kundizzjonijiet sostanzjalment ekwivalenti;
- (f) “servizz ipprovdut fl-eżerċizzju ta’ awtorità governattiva” tfisser servizz ipprovdut fl-eżerċizzju ta’ awtorità governattiva kif definit fis-subparagrafu 3(b) tal-Artikolu 1 tal-GATS, inkluż kif definit fl-Anness tiegħu dwar is-Servizzi Finanzjarji jekk applikabbli; u

---

¹ Għal aktar ċertezza, l-għoti ta’ liċenzja lil għadd limitat ta’ intrapriži fl-allokazzjoni tar-riżorsi skarsi skont kriterji oġġettivi, proporzjonali u mhux diskriminatorji, ma huwiex fih innifisu dritt esklużiv jew speċjali.

(g) “intrapriża tal-istat” tfisser intrapriża bi sjieda jew kontroll ta’ Parti¹.

ARTIKOLU 22.3

Dispożizzjonijiet generali

Mingħajr preġudizzju għad-drittijiet u l-obbligi ta’ Parti skont dan il-Kapitolu, xejn f’ dan il-Kapitolu ma jimpedixxi lil Parti milli tistabbilixxi jew iżzomm intrapriži tal-Istat, milli tiddeżinja jew iżzomm monopolji jew milli tagħti lill-intrapriži drittijiet jew privileġġi speċjali.

ARTIKOLU 22.4

Trattament mhux diskriminatorju u kunsiderazzjonijiet kummerċjali

1. Kull Parti għandha tiżgura li kull waħda mill-intrapriži tal-Istat, mill-intrapriži mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali u mill-monopolji ddeżinjati tagħha, meta jkunu involuti f’attivitajiet kummerċjali:

(a) taġixxi f’konformità ma’ kunsiderazzjonijiet kummerċjali fix-xiri jew bejgħ tagħha ta’ oġġett jew ta’ servizz, ħlief sabiex tissodisfa kwalunkwe terminu tal-mandat tas-servizz pubbliku tagħha li ma jkunx inkonsistenti mas-subparagrafu (b) jew (c);

---

¹ Għall-istabbiliment ta’ sjieda jew kontroll, l-elementi legali u fattwali rilevanti kollha għandhom jiġu eżaminati każ b’każ.

- (b) fix-xiri tagħha ta' merkanzija jew ta' servizz:
- (i) tagħti lil oġġett jew lil servizz fornit minn intrapriża tal-Parti l-oħra trattament mhux anqas favorevoli minn dak li tagħti lil oġġett jew lil servizz simili fornit mill-intrapriża tal-Parti; u
  - (ii) tagħti lil oġġett jew lil servizz fornit minn intrapriża li tkun intrapriża koperta kif definit fis-subparagrafu (d) tal-Artikolu 10.2(1) fit-territorju ta' dik il-Parti trattament mhux anqas favorevoli minn dak li tagħti lil oġġett simili jew lil servizz simili fornit minn intrapriża fis-suq rilevanti fit-territorju ta' dik il-Parti li jkunu investimenti ta' investituri tal-Parti; u
- (c) fil-bejgħ tagħha ta' oġġett jew ta' servizz:
- (i) tagħti lil intrapriża tal-Parti l-oħra trattament mhux anqas favorevoli minn dak li tagħti lill-intrapriża tal-Parti; u
  - (ii) tagħti lil intrapriża li hija intrapriża koperta kif definit fis-subparagrafu (d) tal-Artikolu 10.2(1) fit-territorju ta' dik il-Parti trattament mhux anqas favorevoli minn dak li tagħti lil intrapriża fis-suq rilevanti fit-territorju ta' dik il-Parti li huma investimenti ta' investituri tal-Parti.

2. Il-paragrafu 1 ma jipprekludix lil intrapriži tal-Istat, intrapriži mogħtija drittijiet jew privileggi speċjali jew monopolji maħtura milli:

- (a) jixtru jew jipprovdu oġġetti jew servizzi b'termini jew b'kundizzjonijiet differenti, inklużi termini jew kundizzjonijiet relatati mal-prezz, dment li tali termini jew kundizzjonijiet differenti jkunu f'konformità ma' kunsiderazzjonijiet kummerċjali; jew
- (b) jirrifjutaw li jixtru jew jipprovdu oġġetti jew servizzi, dment li tali ċaħda tkun imwettqa f'konformità ma' kunsiderazzjonijiet kummerċjali.

ARTIKOLU 22.5

Qafas regolatorju

- 1. Il-Partijiet għandhom jagħmlu l-aħjar użu mill-istandards internazzjonali, kif applikabbli, inklużi l-Linji Gwida tal-OECD dwar il-Governanza Korporattiva tal-Intrapriži tal-Istat, kif xieraq.
- 2. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe korp regolatorju jew kwalunkwe korp ieħor li jeżerċita funzjoni regolatorja li tistabbilixxi jew iżzomm:
  - (a) ikun indipendenti minn kwalunkwe intrapriża u ma jagħti rendikont lill-ebda intrapriża li tirregola, sabiex tiġi żgurata l-effettività tal-funzjoni regolatorja; u

(b) jagixxi b'mod imparzjali f'ċirkostanzi simili¹ fir-rigward tal-intrapriži kollha li tirregola, inkluži l-intrapriži tal-istat, l-intrapriži mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali u l-monopolji ddeżinjati².

3. Kull Parti għandha tapplika l-liġijiet u r-regolamenti tagħha għal intrapriži tal-istat, għal intrapriži mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali u għal monopolji ddeżinjati b'mod konsistenti u mhux diskriminatorju.

ARTIKOLU 22.6

Trasparenza

1. Parti ("il-Parti rikjedenti") li għandha raġuni sabiex temmen li l-interessi tagħha skont dan il-Kapitolu qegħdin jiġu affettwati b'mod avvers mill-attivitajiet kummerċjali ta' intrapriża tal-Istat, ta' intrapriża mogħtija drittijiet jew privileġġi speċjali jew ta' monopolju ddeżinjat tal-Parti l-oħra tista' titlob bil-miktub lil dik il-Parti l-oħra ("il-Parti li ssirilha t-talba") sabiex tipprovdi bil-miktub informazzjoni dwar l-attivitajiet kummerċjali ta' dik l-entità b'rabta mal-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu.

---

¹ Għal aktar ċertezza, l-imparzjalità li biha l-korp regolatorju jeżerċita l-funzjonijiet regolatorji tiegħu għandha tiġi vvalutata b'referenza għal mudell jew prattika ġenerali ta' dak il-korp regolatorju.

² Għal aktar ċertezza, għal dawk is-setturi li fihom il-Partijiet ikunu qablu mal-obbligi speċifiċi li jirrigwardjaw il-korp regolatorju f'Kapitoli oħrajn ta' dan il-Ftehim, id-dispożizzjonijiet rilevanti f'dawk il-Kapitoli l-oħrajn għandhom jipprevalu.

2. Il-Parti rikjedenti għandha tinkludi, f'talba skont il-paragrafu 1, spjegazzjoni dwar kif dik il-Parti temmen li l-attivitajiet tal-entità jistgħu jkunu qed jaffettwaw l-interessi ta' dik il-Parti skont dan il-Kapitolu u għandha tispeċifika liema mill-informazzjoni elenkata fil-paragrafu 3 hija qed titlob.
3. Il-Parti li ssirilha t-talba għandha tipprovdi l-informazzjoni li ġejja, kif speċifikat f'konformità mal-paragrafu 1:
- (a) is-sjieda u l-istrutturi tal-votazzjoni tal-entità, filwaqt li jiġu indikati l-perċentwal ta' ishma li l-Parti, l-intrapriżi tal-Istat, l-intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali jew il-monopolji ddeżinjati tagħha jkollhom b'mod kumulattiv, u l-perċentwal tad-drittijiet tal-vot li jkollhom b'mod kumulattiv, fl-entità;
  - (b) deskrizzjoni ta' kwalunkwe sehem speċjali jew dritt tal-vot speċjali jew dritt ieħor li l-Parti, l-intrapriżi tal-Istat, l-intrapriżi mogħtijin drittijiet jew privileġġi speċjali jew il-monopolji ddeżinjati tagħha jkollhom, meta dawn id-drittijiet ikunu differenti minn dawk marbutin ma' ishma komuni ġenerali tal-entità;
  - (c) l-istruttura organizzazzjonali tal-entità u l-kompożizzjoni tal-bord tad-diretturi tagħha jew ta' kwalunkwe korp ekwivalenti;

- (d) deskrizzjoni ta' liema dipartimenti tal-gvern jew korpi pubbliċi jirregolaw jew jimmonitorjaw l-entità; deskrizzjoni tar-rekwiżiti ta' rapportar imposti fuqha minn dawk id-dipartimenti jew mill-korpi pubbliċi; u d-drittijiet u l-prattiki ta' dawk il-korpi tal-gvern jew ta' kwalunkwe korp pubbliku fir-rigward tal-ħatra, tas-sensja jew tar-remunerazzjoni ta' eżekuttivi superjuri u ta' membri tal-bord tad-diretturi tagħha jew ta' kwalunkwe korp manigerjali ekwivalenti ieħor;
- (e) id-dhul annwali tal-entità u l-assi totali tul l-aktar perjodu ta' 3 snin reċenti li għalih ikun hemm informazzjoni disponibbli;
- (f) kwalunkwe eżenzjoni, immunità u miżura relatata li minnha l-entità tibbenefika skont il-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti li ssirilha t-talba; u
- (g) kwalunkwe informazzjoni addizzjonali rigward l-entità li tkun disponibbli pubblikament, li tinkludi rapporti finanzjarji annwali u awditi minn partijiet terzi.

4. Il-paragrafi 1, 2 u 3 ma jesigux li kwalunkwe Parti tiżvela informazzjoni kunfidenzjali li l-iżvelar tagħha jkun inkonsistenti mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha, ikun jimpedixxi l-infurzar tal-liġi jew inkella jkun imur b'xi mod ieħor kontra l-interess pubbliku jew ikun jippreġudika l-interessi kummerċjali legittimi ta' impriži partikolari.

5. Jekk l-informazzjoni mitluba ma tkunx disponibbli għall-Parti li ssirilha t-talba, dik il-Parti għandha ttiprovdi lill-Parti rikjedenti bir-raġunijiet għal dan, bil-miktub.

ARTIKOLU 22.7

Anness speċifiku għall-Parti

1. L-Artikolu 22.4 ma japplikax fir-rigward tal-attivitajiet mhux konformi ta' intrapriżi tal-Istat jew ta' monopolji ddeżinjati li Parti telenka fl-iskeda tagħha fl-Anness 22 f'konformità mat-termini tal-iskeda tal-Parti.
2. Fuq talba ta' waħda mill-Partijiet, il-Kunsill tal-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni biex jemenda l-Anness 22 skont l-Artikolu 33.1(6) u għandu fi kwalunkwe każ jikkunsidra emendi għall-Anness 22 fi żmien 5 snin mid-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

KAPITOLU 23

POLITIKA TAL-KOMPETIZZJONI

ARTIKOLU 23.1

Prinċipji

Il-Partijiet jagħrfu l-importanza ta' kompetizzjoni ħielsa u mingħajr distorsjonijiet fil-kummerċ u fl-investimenti. Il-Partijiet jirrikonoxxu li prattiki antikompetittivi għandhom il-potenzjal li joħolqu distorsjonijiet fil-funzjonament xieraq tas-swieq u jimminaw il-benefiċċji tal-liberalizzazzjoni kummerċjali.

ARTIKOLU 23.2

Qafas regolatorju

1. Kull Parti għandha żżomm jew tadotta liġi tal-kompetizzjoni li tapplika għas-setturi kollha tal-ekonomija¹ u tindirizza l-prattiki li ġejjin b'mod effettiv:
  - (a) ftehimiet bejn intrapriži, deċiżjonijiet minn assoċjazzjonijiet tal-intrapriži u Prattiki miftiehma, li jkollhom bħala l-għan jew l-effett tagħhom li jipprevjenu, jirrestringu jew ifixklu l-kompetizzjoni;
  - (b) abbuži minn intrapriża waħda jew aktar ta' pożizzjoni dominanti; u
  - (c) integrazzjonijiet bejn l-impriži, li jimpedixxu b'mod sinifikanti l-kompetizzjoni effettiva, b'mod partikolari bħala riżultat tal-ħolqien jew it-tisħiħ ta' pożizzjoni dominanti.
2. Kull Parti għandha tiżgura li l-intrapriži, privati jew pubbliċi kollha, ikunu soġġetti għal-liġi tal-kompetizzjoni msemmija fil-paragrafu 1.

---

¹ Għal ċertezza akbar, il-liġi tal-kompetizzjoni fl-Unjoni Ewropea japplikaw għas-settur agrikolu f'konformità mar-Regolament (UE) Nru 1308/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta' Diċembru 2013 li jstabilixxi organizzazzjoni komuni tas-swieq fi prodotti agrikoli u li jħassar ir-Regolamenti tal-Kunsill (KEE) Nru 922/72, (KEE) Nru 234/79, (KE) Nru 1037/2001 u (KE) Nru 1234/2007 (ĠU UE L 347, 20.12.2013, p. 671).

3. L-applikazzjoni tal-liġi tal-kompetizzjoni ta' kull Parti ma għandhiex ixekkkel it-tweqq, skont il-liġi jew fil-fatt, ta' kwalunkwe kompitu partikolari ta' interess pubbliku mogħtij lill-intrapriži kkonċernati. L-eżenzjonijiet mil-liġi tal-kompetizzjoni ta' Parti għandhom ikunu limitati għal kompiti ta' interess pubbliku, limitati għal dak li huwa strettament meħtieġ biex jintlaħaq l-oġettiv mixtieq tal-ordni pubbliku, u trasparenti.

ARTIKOLU 23.3

Implimentazzjoni

1. Kull Parti għandha żżomm awtorità funzjonalment indipendenti responsabbli u mgħammra kif xieraq bis-setgħat u r-riżorsi meħtieġa għall-applikazzjoni sħiħa u l-infurzar effettiv tal-liġi tal-kompetizzjoni msemmija fl-Artikolu 23.2.
2. Kull Parti għandha tapplika l-liġi tal-kompetizzjoni tagħha b'mod trasparenti u mhux diskriminatorju, filwaqt li tirrispetta l-prinċipji tal-gustizzja proċedurali u d-dritt tad-difiża tal-intrapriži kkonċernati, irrISPETTIVAMENT min-nazzjonalità jew mis-sjieda tagħhom.

ARTIKOLU 23.4

Kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li huwa fl-interess komuni tagħhom li jippromwovu l-kooperazzjoni fi kwistjonijiet relatati mal-politika tal-kompetizzjoni tagħhom u l-infurzar tagħha.

2. Sabiex tiġi ffaċilitata l-kooperazzjoni, l-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Partijiet jistgħu jiskambjaw informazzjoni, soġġett għar-regoli tal-kunfidenzjalità previsti fil-liġijiet u r-regolamenti rispettivi tagħhom.

3. L-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Partijiet għandhom jaġmlu hilitom biex jikkoordinaw, sa fejn ikun possibbli u jekk xieraq, l-attivitajiet ta' infurzar tagħhom fl-istess imġiba jew każijiet, jew f'imġiba jew każijiet relatati.

ARTIKOLU 23.5

Konsultazzjonijiet

1. Sabiex jitrawwem fehim reċiproku bejn il-Partijiet¹, jew sabiex jiġu indirizzati kwistjonijiet speċifiċi dwar l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom, fuq talba ta' waħda mill-Partijiet, jidhlu minnufih f'konsultazzjonijiet dwar kwalunkwe kwistjoni li tikkonċerna l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu. Il-Parti li tagħmel it-talba għall-konsultazzjonijiet għandha tindika, jekk ikun rilevanti, kif il-kwistjoni taffettwa l-kummerċ jew l-investment bejn il-Partijiet.

2. Sabiex jiġu ffaċilitati l-konsultazzjonijiet imsemmija fil-paragrafu 1, kull Parti għandha tagħmel hilita biex tipprovdi informazzjoni mhux kunfidenzjali rilevanti lill-Parti l-oħra.

---

¹ Għall-Unjoni Ewropea, l-interlokutor huwa d-DĠ kompetizzjoni tal-Kummissjoni Ewropea.

ARTIKOLU 23.6

Nuqqas ta' applikazzjoni tas-soluzzjoni ta' tilwim

Il-Kapitolu 31 ma japplikax għal dan l-Artikolu.

KAPITOLU 24

SUSSIDJI

ARTIKOLU 24.1

Prinċipji

Il-Partijiet jagħrfu li s-sussidji jistgħu jingħataw minn jekk ikunu meħtieġa biex jintlaħqu l-oġettivi tal-ordni pubbliku. Madanakollu, il-Partijiet jirrikonoxxu li ċerti sussidji għandhom il-potenzjal li joħolqu distorsjoni fil-funzjonament xieraq tas-swieq u jimminaw il-benefiċċji tal-liberalizzazzjoni kummerċjali u l-kompetizzjoni. Għalhekk, fil-prinċipju, Parti ma għandhiex tagħti sussidji jekk dawn jaffettwaw b'mod negattiv, jew x'aktarx jaffettwaw b'mod negattiv, il-kummerċ jew il-kompetizzjoni bejn il-Partijiet.

ARTIKOLU 24.2

Definizzjoni u kamp ta' applikazzjoni

1. Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, "sussidju" tfisser miżura li tissodisfa l-kundizzjonijiet stabbiliti fl-Artikolu 1.1 tal-Ftehim SCM, irrispettivament minn jekk is-sussidju jingħatax lil intrapriża li tforni merkanzija jew lil intrapriża li tforni servizzi¹.
2. Dan il-Kapitolu japplika biss għal sussidji li huma speċifiċi f'konformità mal-Artikolu 2 tal-Ftehim SCM.
3. Dan il-Kapitolu japplika għas-sussidji lil kwalunkwe intrapriża, inklużi intrapriži privati u pubbliċi.
4. Kull Parti għandha tiżgura li s-sussidji għall-intrapriži fdati bl-operat ta' servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali jkunu soġġetti għar-regoli stabbiliti f'dan il-Kapitolu, sa fejn l-applikazzjoni ta' dawk ir-regoli ma xxekklix it-twettiq, fil-liġi jew fil-fatt, tal-kompiti partikolari li huma assenjati lil dawk l-intrapriži. Il-kompiti assenjati għandhom ikunu trasparenti u kwalunkwe limitazzjoni għall-applikazzjoni tar-regoli stabbiliti f'dan il-Kapitolu jew devjazzjoni minnha ma għandhiex tmur lil hinn minn dak li huwa neċessarju sabiex jitwettqu l-kompiti assenjati.

---

¹ Għal aktar ċertezza, dan l-Artikolu ma jippreġudikax l-eżitu ta' diskussjonijiet futuri fid-WTO jew f'fora plurilaterali relatati dwar id-definizzjoni ta' sussidji għas-servizzi.

5. L-Artikolu 24.5 ma japplikax għal sussidji relatati mal-kummerç ta' merkanzija koperta mill-Anness 1 tal-Ftehim dwar l-Agricoltura.
6. L-Artikoli 24.5 u 24.6 ma japplikawx għas-settur awdjoviziv.
7. L-Artikoli 24.5 u 24.6 ma japplikawx għas-sussidji mogħtija biex jgħinu lill-popli indigeni u lill-komunitajiet tagħhom fl-iżvilupp ekonomiku tagħhom¹. Tali sussidji għandhom ikunu mmirati, proporzjonali u trasparenti.
8. L-Artikoli 24.5 u 24.6 ma japplikawx għal sussidji mogħtija biex jikkumpensaw għall-ħsara kkawżata minn diżastri naturali jew minn okkorrenzi eċċezzjonali oħra.
9. L-Artikolu 24.5 ma japplikax għal sussidji li jingħataw fuq bażi temporanja biex jirrispondu għal emerġenza ekonomika². Dawk is-sussidji għandhom ikunu proporzjonali u mmirati sabiex jirrimedjaw dik l-emerġenza.

---

¹ Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, il-popli indigeni u l-komunitajiet tagħhom għandhom jinftiehem bħala dawk definiti fil-liġijiet ta' kull Parti. Għall-Unjoni Ewropea, il-liġijiet tagħha jinkludu kemm il-liġijiet tal-Unjoni Ewropea kif ukoll il-liġijiet ta' kull wieħed mill-Istati Membri tagħha.

² "Emerġenza ekonomika" għandha tinftiehem bħala avveniment ekonomiku li jikkawża disturb serju fl-ekonomija ta' Parti. Għall-Unjoni Ewropea, "l-ekonomija ta' Parti" għandha tinftiehem bħala l-ekonomija tal-Unjoni Ewropea jew ta' Stat Membru wieħed jew aktar tagħha.

10. Il-Kunsill tal-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni li temenda d-definizzjoni ta' "sussidju" fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu sa fejn dan ikun relatat ma' intrapriżi li jipprovdu servizzi, bil-ħsieb li jiġi inkorporat l-eżitu ta' diskussjonijiet futuri fid-WTO jew f'fora plurilaterali relatati dwar dik il-kwistjoni, skont is-subparagrafu (a) tal-Artikolu 33.1(6).

ARTIKOLU 24.3

Relazzjoni mal-Ftehim tad-WTO

Dan il-Kapitolu japplika bla preġudizzju għad-drittijiet u l-obbligi ta' Parti skont l-Artikolu XV tal-GATS, l-Artikolu XVI tal-GATT 1994, il-Ftehim SCM u l-Ftehim dwar l-Agrikoltura.

ARTIKOLU 24.4

Trasparenza

1. Fir-rigward ta' sussidju mogħti jew miżmum fit-territorju tagħha, kull Parti għandha tagħmel disponibbli l-informazzjoni li ġejja:

(a) il-bażi ġuridika u l-iskop tas-sussidju;

- (b) il-forma tas-sussidju;
  - (c) l-ammont tas-sussidju jew l-ammont ibbagitjat għas-sussidju; u
  - (d) jekk ikun possibbli, l-isem tal-benefiċjarju tas-sussidju.
2. Parti għandha tissodisfa r-rekwiżiti stabbiliti fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu permezz ta':
- (a) notifika skont l-Artikolu 25 tal-Ftehim SCM, dment li n-notifika jkun fiha l-informazzjoni kollha msemmija fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu u tiġi pprovduta mill-inqas kull sentejn;
  - (b) notifika skont l-Artikolu 18 tal-Ftehim dwar l-Agrikoltura; jew
  - (c) il-pubblikazzjoni mill-Parti jew f'isimha fuq sit web aċċessibbli għall-pubbliku, sal-31 ta' Diċembru tas-sena kalendarja ta' wara s-sena li fiha jkun ingħata jew inżamm is-sussidju.

ARTIKOLU 24.5

Konsultazzjonijiet

1. Jekk Parti tqis li sussidju mogħti mill-Parti l-oħra għandu jew jista' jkollu effetti negattivi fuq l-interessi kummerċjali tagħha jew fuq il-kompetizzjoni, dik il-Parti ("il-Parti rikjedenti") tista' tesprimi t-tħassib tagħha bil-miktub lill-Parti l-oħra ("il-Parti rispondenti") u titlob konsultazzjonijiet dwar il-kwistjoni. Talba bħal din għandha tinkludi spjegazzjoni ta' kif is-sussidju għandu jew jista' jkollu effett negattiv fuq l-interessi kummerċjali tal-Parti rikjedenti jew fuq il-kompetizzjoni.

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1, il-Parti rikjedenti tista' titlob lill-Parti rispondenti l-informazzjoni li ġejja dwar is-sussidju:
  - (a) il-bażi ġuridika u l-objettiv tal-politika jew l-iskop tas-sussidju;

  - (b) il-forma tas-sussidju;

  - (c) id-dati u d-durata tas-sussidju u kwalunkwe terminu ieħor marbut miegħu;

  - (d) ir-rekwiżiti ta' eligibbiltà tas-sussidju;

  - (e) l-ammont totali jew l-ammont annwali bbaġitjat għas-sussidju;

- (f) jekk ikun possibbli, l-isem tal-benefiċjarju tas-sussidju; u
  - (g) kwalunkwe informazzjoni oħra li tippermetti valutazzjoni tal-effett negattiv tas-sussidju.
3. Il-Parti risponenti għandha tipprovdi l-informazzjoni mitluba skont il-paragrafu 2 bil-miktub mhux aktar tard minn 60 jum wara d-data tar-riċevuta tat-talba.
  4. Jekk il-Parti risponenti ma tipprovdux, kompletament jew parzjalment, l-informazzjoni mitluba skont il-paragrafi 2 u 3, il-Parti risponenti għandha tispjega r-raġunijiet għal dan bil-miktub.
  5. Jekk, wara li tkun irċeviet l-informazzjoni mitluba u wara l-konsultazzjonijiet, il-Parti rikjedenti tqis li s-sussidju kkonċernat għandu jew jista' jkollu effett negattiv sinifikanti fuq l-interessi kummerċjali tagħha jew fuq il-kompetizzjoni, il-Parti risponenti għandha tuża ħilitha kollha biex telimina jew timminimizza dawk l-effetti.

ARTIKOLU 24.6

Sussidji sugġetti għal kondizzjonijiet

1. Meta tagħti s-sussidji li ġejjin, kull Parti għandha tapplika l-kundizzjonijiet kif ġej:
  - (a) fir-rigward ta' sussidji li permezz tagħhom gvern, direttament jew indirettament, ikun responsabbli biex jiggarrantixxi djun jew obligazzjonijiet ta' ċerti intrapriži, li l-kopertura tad-djun u tal-obbligazzjonijiet ma tkunx bla limitu fir-rigward tal-ammont ta' dawk id-djun u l-obbligazzjonijiet, jew id-durata tar-responsabbiltà tal-gvern ma tkunx bla limitu; u
  - (b) fir-rigward ta' sussidji lil intrapriži insolventi jew f'diffikultà (bhal self u garanziji, għotjiet ta' flus, injezzjonijiet ta' kapital, forniment ta' assi taħt il-prezzijiet tas-suq u eżenzjonijiet mit-taxxa) b'durata ta' aktar minn sena, li jkun tnejja pjan kredibbli ta' ristrutturar li jkun ibbażat fuq suppożizzjonijiet realistiċi bil-għan li jiġi żgurat ir-ritorn tal-intrapriži insolventi jew f'diffikultà għal vijabbiltà fit-tul, fi żmien raġonevoli, u li l-intrapriża, bl-eċċezzjoni ta' intrapriži żgħar u ta' daqs medju, tikkontribwixxi hija stess għall-ispejjeż tar-ristrutturar.
2. Is-subparagrafu (b) tal-paragrafu 1 ma japplikax għal sussidji mogħtija lill-intrapriži bhala appoġġ temporanju għal-likwidità fil-forma ta' garanziji ta' self jew self limitat għall-ammont meħtieġ sempliċiment biex kumpanija f'diffikultà tinżamm fin-negozju għaž-żmien meħtieġ biex jiġi adottat pjan ta' ristrutturar jew ta' likwidazzjoni.

3. Dan l-Artikolu japplika biss għal sussidji li jaffettwaw b'mod negattiv il-kummerç u l-kompetizzjoni tal-Parti l-oħra jew li x'aktarx jagħmlu dan.

4. Dan l-Artikolu ma japplikax għal sussidji:

- (a) li jingħataw biex jiżguraw il-ħruġ ordnat mis-suq ta' kumpanija; jew
- (b) li l-ammonti jew il-baġits kumulattivi tagħhom ikunu anqas minn SDR 170 000 għal kull intrapriża fuq perjodu ta' 3 snin konsekuttivi.

ARTIKOLU 24.7

Użu ta' sussidji

Kull Parti għandha tiżgura li l-intrapriži jużaw is-sussidji biss għall-oġettiv ta' politika definit b'mod espliçitu li għalih dawk is-sussidji jkunu ngħataw¹.

---

¹ Għal aktar çertezza, meta Parti tkun waqqfet l-oqfsa leġislattivi u l-proçeduri amministrattivi xierqa għal dan il-għan, l-obbligu jitqies li gie ssodisfat.

ARTIKOLU 24.8

Nuqqas ta' applikazzjoni tas-soluzzjoni ta' tilwim

Il-Kapitolu 31 ma japplikax għall-Artikolu 24.5(5).

ARTIKOLU 24.9

Kunfidenzjalità

1. Meta jiskambjaw l-informazzjoni skont dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom jikkunsidraw il-limitazzjonijiet imposti mil-liġi rispettiva tagħhom dwar is-segretezza professjonali u kummerċjali u għandhom jiżguraw il-protezzjoni tas-sigrieti kummerċjali u ta' informazzjoni kunfidenzjali oħra.
2. Jekk Parti tikkomunika informazzjoni skont dan il-Kapitolu, il-Parti riċeventi għandha żżomm il-kunfidenzjalità ta' dik l-informazzjoni.

KAPITOLU 25

PROPRJETÀ INTELLETTWALI

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET ĠENERALI

ARTIKOLU 25.1

Objettivi

1. L-objettivi ta' dan il-Kapitolu huma li:
  - (a) jiffaċilita l-produzzjoni u l-kummerċjalizzazzjoni ta' prodotti u ta' servizzi innovattivi u kreattivi bejn il-Partijiet, filwaqt li jikkontribwixxi għal ekonomija aktar sostenibbli u inkluziva għall-Partijiet;
  - (b) jiffaċilita u jirregola l-kummerċ bejn il-Partijiet kif ukoll inaqas id-distorsjonijiet u l-impedimenti għal dan il-kummerċ; u

(c) jikseb livell adegwat u effettiv ta' protezzjoni u ta' infurzar tad-drittijiet tal-proprjeta' intellettuali.

2. L-objettivi stabbiliti fl-Artikolu 7 tal-Ftehim TRIPS japplikaw ghal dan il-Kapitolu, *mutatis mutandis*.

ARTIKOLU 25.2

Kamp ta' applikazzjoni

1. Kull Parti ghandha tikkonforma mal-impenji taghha skont it-trattati internazzjonali fil-qasam tal-proprjeta' intellettuali li ghalihom hija parti, inkluż il-Ftehim TRIPS.

2. Dan il-Kapitolu ghandu jikkumplimenta u jispeçifika ulterjorment id-drittijiet u l-obbligi ta' kull Parti skont il-Ftehim TRIPS u trattati internazzjonali oħra fil-qasam tal-proprjeta' intellettuali.

3. Xejn f'dan il-Kapitolu ma jipprevjeni lil Parti milli tapplika dispożizzjonijiet tal-ligi taghha li jintroduçu standards ogħla għall-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet tal-proprjeta' intellettuali, dment li dawk id-dispożizzjonijiet ikunu kompatibbli ma' dan il-Kapitolu. Kull Parti ghandha tkun libera li tiddetermina l-metodu xieraq ta' implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu fi hdan l-ordinament ġuridiku u l-prattika legali taghha stess.

ARTIKOLU 25.3

Prinċipji

1. Il-prinċipji stabbiliti fl-Artikolu 8 tal-Ftehim TRIPS japplikaw għal dan il-Kapitolu, *mutatis mutandis*.
2. Filwaqt li jqisu l-oġġettivi sottostanti tal-ordni pubbliku tal-ordinamenti domestiċi, il-Partijiet jagħrfu l-hteġa li:
  - (a) jippromwovu l-innovazzjoni u l-kreattività; u
  - (b) jiffaċilitaw id-diffużjoni tal-informazzjoni, tal-għarfien, tat-teknoloġija, tal-kultura u tal-arti;

permezz tas-sistemi rispettivi tagħhom tal-proprjetà intellettuali, filwaqt li jirrispettaw il-prinċipji tat-trasparenza, u filwaqt li jqisu l-interessi tal-partijiet ikkonċernati rilevanti, inklużi d-detenturi tad-drittijiet, l-utenti u l-pubbliku ġenerali.

ARTIKOLU 25.4

Definizzjonijiet

Għall-iskopijiet ta' dan il-Kapitolu u l-Annessi 25-A, 25-B u 25-C:

- (a) “Konvenzjoni ta’ Berna” tfisser il-Konvenzjoni ta’ Berna għall-Protezzjoni ta’ Xoghlijiet Letterarji u Artistiċi, magħmula f’ Berna fid-9 ta’ Settembru 1886, u kif emendata fit-28 ta’ Settembru 1979;
- (b) “proprietà intellettwali” tfisser il-kategoriji kollha ta’ drittijiet tal-proprietà intellettwali li huma koperti mis-Sottotaqsimiet 1 sa 7 tat-Taqsima B ta’ dan il-Kapitolu jew t-Taqsimiet 1 sa 7 tal-Parti II tal-Ftehim TRIPS; il-protezzjoni tal-proprietà intellettwali tinkludi protezzjoni kontra l-kompetizzjoni ingusta skont l-Artikolu 10*bis* tal-Konvenzjoni ta’ Pariġi;
- (b) “Konvenzjoni ta’ Pariġi” tfisser il-Konvenzjoni ta’ Pariġi għall-Protezzjoni tal-Proprietà Industrijali tal-20 ta’ Marzu 1883, kif riveduta l-aħħar fi Stokkolma fl-14 ta’ Lulju 1967 u kif emendata fit-28 ta’ Settembru 1979;
- (c) “Konvenzjoni ta’ Ruma” tfisser il-Konvenzjoni Internazzjonali għall-Protezzjoni tal-Artisti tal-Ispettakli, tal-Produtturi tal-Fonogrammi u tal-Organizzazzjonijiet tax-Xandir magħmula f’ Ruma fis-26 ta’ Ottubru 1961; u

(d) “WIPO” tfisser l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Proprietà Intellettwali.

ARTIKOLU 25.5

Trattament nazzjonali

1. Fir-rigward tal-kategoriji kollha tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali koperti minn dan il-Kapitolu, kull Parti għandha tagħti liċ-ċittadini tal-Parti l-oħra trattament mhux inqas favorevoli mit-trattament li tagħti liċ-ċittadini tagħha fir-rigward tal-protezzjoni¹ tad-drittijiet tal-proprjetà intellettwali, soġġetti għall-eċċezzjonijiet li diġà huma previsti fi, rispettivament, il-Konvenzjoni ta' Pariġi, il-Konvenzjoni ta' Berna, il-Konvenzjoni ta' Ruma jew it-Trattat dwar Proprietà Intellettwali fir-Rigward ta' Ċirkwiti Integrati, magħmul f'Washington fis- 26 ta' Mejju 1989 u t-Trattat tad-WIPO dwar l-Interpretazzjonijiet u l-Fonogrammi (“WPPT”), magħmul f'Ġinevra fl-20 ta' Diċembru 1996. Fir-rigward ta' artisti tal-ispettaklu, ta' produttori tal-fonogrammi u ta' organizzazzjonijiet tax-xandir, dak l-obbligu japplika biss fir-rigward tad-drittijiet previsti skont dan il-Kapitolu.

---

¹ Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, “protezzjoni” tinkludi materji li jaffetwaw id-disponibbiltà, l-akkwizizzjoni, il-kamp ta' applikazzjoni, iż-żamma u l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali kif ukoll kwistjonijiet li jaffetwaw l-użu tad-drittijiet ta' proprjetà intellettwali indirizzati speċifikament f'dan il-Kapitolu. Barra minn hekk, għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, “protezzjoni” tinkludi wkoll miżuri sabiex tiġi evitata ċ-ċirkonvenzjoni ta' miżuri teknoloġiċi effettivi u ta' miżuri li jikkonċernaw informazzjoni dwar il-ġestjoni tad-drittijiet.

2. Parti tista' tagħmel użu mill-eċċezzjonijiet permessi skont il-paragrafu 1 fir-rigward tal-proċeduri ġudizzjarji u amministrattivi tagħha, inkluż li tirrikjedi li ċittadin tal-Parti l-oħra jiddeżinja indirizz għan-notifika ta' proċess fit-territorju tagħha, jew li jqabbaad agent fit-territorju tagħha, dment li eċċezzjoni bħal din:

- (a) tkun neċessarja sabiex tiġi żgurata l-konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tal-Parti li ma jkunux inkonsistenti ma' dan il-Kapitolu; u
- (b) ma tkunx applikata b'mod li jkun jikkostitwixxi restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ.

3. Il-paragrafu 1 ma japplikax għal proċeduri previsti fi ftehimiet multilaterali konklużi taħt l-awspiċi tad-WIPO relatati mal-akkwist jew maż-żamma tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali.

ARTIKOLU 25.6

Il-proprjetà intellettuali u s-saħħa pubblika

1. Il-Partijiet jagħrfu l-importanza tad-Dikjarazzjoni dwar il-Ftehim TRIPS u s-Saħħa Pubblika, adottata f'Doha fl-14 ta' Novembru 2001 mill-Konferenza Ministerjali tad-WTO (minn hawn 'il quddiem imsejha d-“Dikjarazzjoni ta' Doha”). Fl-interpretazzjoni u l-implimentazzjoni tad-drittijiet u l-obbligi skont dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom jiżguraw konsistenza mad-Dikjarazzjoni ta' Doha.

2. Kull Parti għandha timplimenta l-Artikolu 31*bis* tal-Ftehim TRIPS, kif ukoll l-Anness u l-Appendiċi għall-Anness tiegħu, li daħal fis-seħħ fit-23 ta' Jannar 2017.

ARTIKOLU 25.7

Eżawriment

Xejn f'dan il-Ftehim ma jipprevjeni lil Parti milli tiddetermina jekk, jew taħt liema kundizzjonijiet, l-eżawriment tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali japplika skont l-ordinament ġuridiku tagħha.

TAQSIMA B

STANDARDS LI JIRRIĠWARDAW ID-DRITTIJIET TA' PROPRIETÀ INTELLETTWALI

SUBTAQSIMA 1

DRITTIJIET TAL-AWTUR U DRITTIJIET RELATATI

ARTIKOLU 25.8

Ftehimiet internazzjonali

1. Kull Parti tafterma l-impenn tagħha lejn u għandha tikkonforma ma' dawn:
  - (a) Il-Konvenzjoni ta' Berna;
  - (b) Il-Konvenzjoni ta' Ruma;
  - (c) It-Trattat tad-WIPO dwar id-Dritt tal-Awtur ("WCT"), magħmul f'Ġinevra fl-20 ta' Diċembru 1996;

- (d) id-WPPT; u
  - (e) It-Trattat ta' Marrakexx biex jiġi Ffaċilitat l-Aċċess għal Xogħlijiet Pubblikati għal Persuni Għomja, b'Dizabbiltà fil-Vista jew li b'xi mod ieħor għandhom Diffikultà biex Jaqraw Materjal Stampat, magħmul f'Marrakexx fis-27 ta' Ġunju 2013.
2. Kull Parti għandha tagħmel l-isforzi raġonevoli kollha sabiex tirtatifika jew taderixxi mat-Trattat ta' Bejġing dwar ir-Rappreżentazzjonijiet Awdjoviżivi, adottat f'Bejġing fl-24 ta' Ġunju 2012.

ARTIKOLU 25.9

Awturi

Kull Parti għandha ttiprovdi lill-awturi d-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

- (a) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, bi kwalunkwe mezz u fi kwalunkwe forma, shiħa jew parzjali, tax-xogħlijiet tagħhom;
- (b) kull forma ta' distribuzzjoni lill-pubbliku, permezz ta' bejgħ, jew xorta oħra, tal-original tax-xogħlijiet tagħhom jew ta' kopji tagħhom;

- (c) kull komunikazzjoni lill-pubbliku ta' xogħlijiethom, b'mezz bil-fili jew mingħajr fili, inkluż li jagħmlu disponibbli lill-pubbliku xogħlijiethom b'mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'hin magħżul individwalment minnhom; u
- (d) il-kiri kummerċjali lill-pubbliku ta' oriġinali jew ta' kopji tal-programmi tal-kompjuter jew tax-xogħlijiet ċinematografiċi tagħhom.

ARTIKOLU 25.10

Artisti

Kull Parti għandha tipprovdi lill-artisti d-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

- (a) ir-registrazzjoni¹ tal-ispettakli tagħhom;
- (b) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, b'kull mezz u f'kull forma, shiħa jew parzjali, tar-registrazzjonijiet tal-ispettakli tagħhom;
- (c) id-distribuzzjoni għall-pubbliku, permezz ta' bejgħ jew b'xi mod ieħor, tar-registrazzjonijiet tal-ispettakli tagħhom;

---

¹ "Registrazzjoni" tfisser l-inkorporazzjoni ta' hsejjes, jew ta' rappreżentazzjonijiet tagħhom, minn fejn jistgħu jinstemgħu, jiġu riprodotti jew ikkomunikati permezz ta' tagħmir.

- (d) it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku ta' registrazzjonijiet tal-ispettakli tagħhom, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'hin magħżul individwalment minnhom; u
- (e) ix-xandir b'mezzi mingħajr fili u l-komunikazzjoni lill-pubbliku tal-ispettakli tagħhom, għajr meta l-ispettaklu nnifsu diġà jkun spettaklu mxandar jew ikun magħmul minn registrazzjoni.

ARTIKOLU 25.11

Produtturi ta' fonogrammi

Kull Parti għandha tipprovdi lill-produtturi ta' fonogrammi d-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

- (a) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, bi kwalunkwe mezz u fi kwalunkwe forma, shiha jew parzjali, tal-fonogrammi tagħhom;
- (b) id-distribuzzjoni lill-pubbliku, b'bejgħ jew trasferiment ieħor tas-sjieda, tal-fonogrammi tagħhom, inkluzi kopji tagħhom;

- (c) it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku tal-fonogrammi tagħhom, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessawhom minn post u f'hin magħżul individwalment minnhom; u
- (d) il-kiri kummerċjali tal-fonogrammi tagħhom lill-pubbliku.

ARTIKOLU 25.12

Organizzazzjonijiet tax-xandir

Kull Parti għandha tipprovdi lill-organizzazzjonijiet tax-xandir id-dritt esklużiv li jawtorizzaw jew jipprojbixxu:

- (a) ir-registrazzjoni tax-xandiriet tagħhom trażmessi b'mezzi mingħajr fili;
- (b) ir-riproduzzjoni diretta jew indiretta, temporanja jew permanenti, b'kull mezz u f'kull forma, shiħa jew parzjali, tar-registrazzjonijiet tax-xandiriet tagħhom trażmessi b'mezzi mingħajr fili; u
- (c) ix-xandir mill-ġdid tax-xandiriet tagħhom b'mezzi mingħajr fili, kif ukoll il-komunikazzjoni lill-pubbliku¹ tax-xandiriet tagħhom jekk tali komunikazzjoni ssir f'postijiet aċċessibbli għall-pubbliku fuq pagament ta' tariffa għad-dhul.

---

¹ Għal aktar ċertezza, xejn f'dan il-paragrafu ma jipprevjeni lil Parti milli tiddetermina l-kundizzjonijiet li taħthom dan id-dritt jista' jiġi eżerċitat, f'konformità mal-Artikolu 13(d) tal-Konvenzjoni ta' Ruma.

ARTIKOLU 25.13

Xandir u komunikazzjoni lill-pubbliku ta' fonogrammi ppubblikati għal skopijiet kummerċjali¹

1. Kull Parti għandha ttiprovdi dritt sabiex tiżgura li tithallas remunerazzjoni ekwitabbli unika mill-utent lill-artisti tal-ispettaklu u lill-produtturi ta' fonogrammi, jekk tintuża fonogramma ppubblikata għall-finijiet kummerċjali, jew tintuża riproduzzjoni ta' tali fonogramma, għax-xandir jew għal kwalunkwe komunikazzjoni lill-pubbliku².
2. Kull Parti għandha tiżgura li r-remunerazzjoni ekwitabbli unika msemmija fil-paragrafu 1 tinqasam bejn l-artisti tal-ispettaklu u l-produtturi tal-fonogrammi rilevanti. Kull Parti tista' tippromulga leġiżlazzjoni li, fin-nuqqas ta' ftehim bejn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi, tistabilixxi t-termini li skont dawn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi għandhom jaqsmu r-remunerazzjoni ekwitabbli unika.

---

¹ Kull Parti tista' tagħti drittijiet aktar estensivi, fir-rigward tax-xandir u tal-komunikazzjoni lill-pubbliku ta' fonogrammi ppubblikati għal skopijiet kummerċjali, lill-artisti tal-ispettaklu u lill-produtturi tal-fonogrammi.

² Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, "komunikazzjoni lill-pubbliku" ma tinkludix it-tqegħid għad-dispożizzjoni tal-pubbliku ta' fonogrammi, b'mezzi bil-fili jew mingħajr fili, b'tali mod li l-membri tal-pubbliku jkunu jistgħu jaċċessaw il-fonogrammi minn post u f'hin magħżul individwalment minnhom.

ARTIKOLU 25.14

Perjodu ta' protezzjoni

1. Id-drittijiet ta' awtur ta' xogħol għandhom jibqgħu għall-ħajja tal-awtur u għal mhux inqas minn 70 sena wara l-mewt tal-awtur, irrispettivament mid-data meta x-xogħol isir disponibbli legalment għall-pubbliku¹.
2. Fil-każ ta' xogħol magħmul b'mod kongunt bejn iżjed minn awtur wieħed, il-perjodu ta' protezzjoni msemmi fil-paragrafu 1 għandu jiġi kkalkolat mill-mewt tal-aħħar awtur li jibqa' ħaj.
3. Fil-każ ta' xogħlijiet anonimi jew psewdonimi, il-perjodu ta' protezzjoni għandu jdum mhux inqas minn 70 sena wara li x-xogħol ikun sar legalment disponibbli għall-pubbliku. Madankollu, jekk il-psewdonimu adottat mill-awtur ma jhalli l-ebda dubju dwar l-identità tal-awtur, jew jekk l-awtur jiżvela l-identità tiegħu matul il-perjodu msemmi fl-ewwel sentenza, il-perjodu ta' protezzjoni applikabbli għandu jkun dak stipulat fil-paragrafu 1.
4. It-terminu ta' protezzjoni ta' xogħlijiet ċinematografiċi jew awdjoviżivi għandu jiskadi mhux inqas minn 70 sena wara d-data tal-mewt tal-aħħar awtur li jibqa' ħaj. Għandha tkun kwistjoni għall-lijiet u r-regolamenti tal-Partijiet li jiddeterminaw il-persuni li għandhom jitqiesu bħala awturi ta' xogħol ċinematografiku jew awdjoviżiv.

---

¹ Jekk Parti tipprova perjodu speċjali ta' protezzjoni f'każijiet li fihom persuna ġuridika tiġi maħtura bħala d-detentur tad-dritt, il-perjodu ta' protezzjoni għandu jkun ta' mhux inqas minn 70 sena wara li x-xogħol isir legalment disponibbli għall-pubbliku.

5. Id-drittijiet tal-organizzazzjonijiet tax-xandir għandhom jiskadu 50 sena wara d-data tal-ewwel trażmissjoni ta' xandira.
6. Id-drittijiet tal-artisti għandhom jiskadu mhux inqas minn 50 sena wara d-data tar-registrazzjoni tal-ispettaklu; madankollu:
- (a) jekk registrazzjoni tal-ispettaklu tiġi ppubblikata legalment jew, fejn previst minn Parti, ikkomunikata legalment lill-pubbliku fil-perjodu ta' 50 sena imsemmi f'dan il-paragrafu, il-perjodu ta' protezzjoni għandu jiġi kkalkolat mid-data tal-ewwel publikazzjoni bħal din jew, meta previst minn Parti, mill-ewwel komunikazzjoni bħal din lill-pubbliku. Meta Parti tipprevedi ż-żewġ possibiltajiet, il-perjodu ta' protezzjoni għandu jiġi kkalkolat mill-avveniment li jseħh l-ewwel; u
  - (b) jekk registrazzjoni tal-ispettaklu f'fonogramma tiġi ppubblikata legalment jew, fejn previst minn Parti, ikkomunikata legalment lill-pubbliku fil-perjodu ta' 50 sena imsemmi f'dan il-paragrafu, il-perjodu ta' protezzjoni għandu jiskadi mhux inqas minn 70 sena wara d-data tal-ewwel publikazzjoni bħal din jew, fejn previst minn Parti, l-ewwel komunikazzjoni bħal din lill-pubbliku. Meta Parti tipprevedi ż-żewġ possibiltajiet, il-perjodu ta' protezzjoni għandu jiġi kkalkolat mill-avveniment li jseħh l-ewwel.

7. Id-drittijiet tal-produtturi ta' fonogrammi għandhom jiskadu mhux inqas minn 50 sena wara li jsir ir-registrazzjoni. Madankollu, jekk il-fonogramma tiġi ppubblikata legalment jew, fejn previst minn Parti, ikkomunikata legalment lill-pubbliku f'dan il-perjodu, tali drittijiet għandhom jiskadu mhux inqas minn 70 sena wara d-data tal-ewwel pubblikazzjoni bħal din jew, fejn previst minn Parti, l-ewwel komunikazzjoni bħal din lill-pubbliku. Il-Partijiet jistgħu jadottaw jew iżommu miżuri effettivi sabiex jiġi żgurat li l-profitt iġġenerat tul l-20 sena ta' protezzjoni lil hinn mill-50 sena jinqasam għustament bejn l-artisti u l-produtturi tal-fonogrammi.

ARTIKOLU 25.15

Dritt ta' bejgħ mill-ġdid

1. Kull Parti għandha ttiprovdi, għall-benefiċċju tal-awtur ta' xogħol oriġinali tal-arti grafika jew tal-plastik, "dritt ta' bejgħ mill-ġdid", li jiġi ddefinit bħala dritt inaljenabbli, li ma jistax jiġi rrinunzjat, lanqas minn qabel, sabiex jirċievi royalty ibbażata fuq il-prezz tal-bejgħ miksub għal kwalunkwe bejgħ mill-ġdid tax-xogħol, sussegwentement wara l-ewwel trasferiment tax-xogħol mill-awtur¹.
2. Id-dritt ta' bejgħ mill-ġdid imsemmi fil-paragrafu 1 japplika għall-atti kollha ta' bejgħ mill-ġdid li jinvolvu bħala bejjieġha, xerrejja jew intermedjarji professjonisti tas-suq tal-arti, bħal kmamar fejn jinbiegħu oġġetti bl-irkant, galleriji tal-arti u, b'mod ġenerali, kwalunkwe negozjanti tax-xogħlijiet tal-arti.

---

¹ Minkejja dan l-Artikolu, għaċ-Ċili, l-ewwel paragrafu tal-Artikolu 36 tal-Liġi Nru 17.366 tat-28 ta' Awwissu 1970, kif emendata mil-Liġi Nru 21.045 tat-13 ta' Ottubru 2017 jista' jkompli japplika fir-rigward tal-kalkolu tar-royalties.

3. Kull Parti tista' tipprovdi li d-dritt ta' bejgħ mill-ġdid imsemmi fil-paragrafu 1 ma japplikax għal atti ta' bejgħ mill-ġdid, jekk il-bejjiegh ikun kiseb ix-xogħol direttament mill-awtur inqas minn 3 snin qabel dak il-bejgħ mill-ġdid u li fih il-prezz tal-bejgħ mill-ġdid ma jkunx jaqbeż ċertu ammont minimu.

ARTIKOLU 25.16

Immaniġġar kollettiv tad-drittijiet

1. Il-Partijiet għandhom jippromwovu l-kooperazzjoni bejn l-organizzazzjonijiet rispettivi tagħhom ta' mmaniġġar kollettiv għall-finijiet li jrawmu d-disponibbiltà tax-xogħlijiet u ta' materjal protett ieħor fit-territorji tal-Partijiet u t-trasferiment tad-dhul mid-drittijiet bejn l-organizzazzjonijiet rispettivi tagħhom ta' mmaniġġar kollettiv għall-użu ta' dawn ix-xogħlijiet jew ta' xogħlijiet protetti oħrajn.
2. Il-Partijiet għandhom jippromwovu t-trasparenza tal-organizzazzjonijiet ta' mmaniġġar kollettiv, b'mod partikolari fir-rigward tad-dhul mid-drittijiet li jiġbru, tat-tnaqqis li japplikaw għad-dhul mid-drittijiet li jiġbru, tal-użu tad-dhul mid-drittijiet miġbur, tal-politika ta' distribuzzjoni u tar-repertorju tagħhom.
3. Kull Parti għandha tiżgura li organizzazzjonijiet ta' mmaniġġar kollettiv stabbiliti fit-territorju tagħha li jirrapprezentaw organizzazzjoni ta' mmaniġġar kollettiv oħra stabbilita fit-territorju tal-Parti l-oħra permezz ta' ftehim ta' rappreżentazzjoni, jiġu mhegġa jhallsu b'mod akkurat, regolari u diliġenti l-ammonti dovuti lill-organizzazzjoni ta' mmaniġġar kollettiv rappreżentata kif ukoll jipprovdu lill-organizzazzjoni ta' mmaniġġar kollettiv rappreżentata bl-informazzjoni dwar l-ammont ta' dhul mid-drittijiet miġbur f'isimha u dwar kwalunkwe tnaqqis li jsir għal dak id-dhul mid-drittijiet.

ARTIKOLU 25.17

Limitazzjonijiet u eċċezzjonijiet

Kull Parti għandha tipprevedi l-limitazzjonijiet jew l-eċċezzjonijiet għad-drittijiet stabbiliti fl-Artikoli 25.9 sa 25.13 biss f'ċerti każijiet speċjali li ma jmorrux kontra sfruttament normali tax-xogħol jew ta' affarijiet oħra u li ma jippreġudikawx b'mod mhux raġonevoli l-interessi legittimi tad-detenturi tad-drittijiet.

ARTIKOLU 25.18

Protezzjoni ta' miżuri teknoloġiċi

1. Kull Parti għandha tipprovdi protezzjoni legali adegwata kontra ċ-ċirkomvenzjoni ta' kwalunkwe miżura teknoloġika effettiva, li l-persuna kkonċernata twettaq bl-għarfien, jew b'bażi raġonevoli ta' għarfien, li l-persuna tkun qiegħda ssegwi dak l-oġettiv.
2. Kull Parti għandha tipprovdi protezzjoni legali adegwata kontra l-manifattura, l-importazzjoni, id-distribuzzjoni, il-bejgħ, il-kiri, ir-reklamar għall-bejgħ jew għall-kiri, jew il-pussess għal skopijiet kummerċjali, ta' apparat, ta' prodotti jew ta' komponenti, jew il-provvista ta' servizzi li:
  - (a) jkunu promossi, reklamati jew kummerċjalizzati għall-iskop ta' ċ-ċirkomvenzjoni ta' kwalunkwe miżura teknoloġika effettiva;

(b) ikollhom biss skop jew użu kummerċjali sinifikanti limitat ħlief li jevitaw kwalunkwe miżura teknoloġika effettiva; jew

(c) ikunu primarjament imfassla, magħmula, adattati jew imwettqa għall-iskop li jippermettu jew jiffaċilitaw iċ-ċirkomvenzjoni ta' kwalunkwe miżura teknoloġika effettiva.

3. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, “miżura teknoloġika” tfisser kwalunkwe teknoloġija, apparat jew komponent li, fil-proċess normali tat-tħaddim tiegħu, ikun imfassal sabiex jipprevjeni jew jillimita atti, fir-rigward ta' xogħlijiet jew ta' materjal ieħor¹, li ma jkunux awtorizzati mid-detentur tad-drittijiet ta' kwalunkwe dritt tal-awtur jew ta' dritt relatati, hekk kif previst mil-liġi ta' Parti. Miżuri teknoloġiċi għandhom jitqiesu effettivi jekk l-użu ta' xogħol protett jew ta' materjal ieħor ikun kontrollat mid-detenturi tad-drittijiet permezz tal-applikazzjoni ta' kontroll fuq l-aċċess jew ta' proċess ta' protezzjoni, bħal kriptaġġ jew trasformazzjoni oħra tax-xogħol jew ta' materjal ieħor jew mekkaniżmu ta' kontroll ta' kkupjar, li jilħaq l-oġettiv ta' protezzjoni.

4. Minkejja l-protezzjoni legali prevista fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, fin-nuqqas ta' miżuri volontarji meħudin mid-detenturi tad-drittijiet, kull Parti tista' tiegħu miżuri xierqa, kif ikun neċessarju, sabiex tiżgura li l-protezzjoni legali adegwata kontra iċ-ċirkomvenzjoni ta' miżuri teknoloġiċi effettivi prevista f'konformità ma' dan l-Artikolu ma tipprevjenix lill-benefiċjarji ta' eċċezzjonijiet jew ta' limitazzjonijiet previsti f'konformità mal-Artikolu 25.17 milli jgawdu tali eċċezzjonijiet jew limitazzjonijiet.

---

¹ Għal aktar ċertezza, “xogħlijiet jew materjal ieħor” f'din is-sentenza ma japplikawx għal xogħlijiet jew għal materjal ieħor li jkun skada l-perjodu ta' protezzjoni tagħhom.

ARTIKOLU 25.19

Obbligi relatati mal-informazzjoni dwar l-immaniġġar ta' drittijiet

1. Kull Parti għandha tipprovdi protezzjoni legali adegwata kontra kwalunkwe persuna li twettaq b'mod konxju u mingħajr awtorità, kwalunkwe wieħed mill-atti li ġejjin, jekk tali persuna tkun taf, jew ikollha raġunijiet raġonevoli sabiex tkun taf, li, billi tagħmel dan dik il-persuna tkun qiegħda twassal għal, tippermetti, tiffaċilita jew taħbi ksur ta' kwalunkwe dritt tal-awtur jew ta' kwalunkwe dritt relatat kif previst fil-liġijiet ta' dik il-Parti:

- (a) it-tneħħija jew tibdil ta' kwalunkwe informazzjoni elettronika dwar l-immaniġġar ta' drittijiet; u
- (b) id-distribuzzjoni, l-importazzjoni għad-distribuzzjoni, ix-xandir, il-komunikazzjoni jew it-tpoġġija għad-dispożizzjoni tal-pubbliku, ta' xogħlijiet jew ta' materjali oħrajn protetti skont din is-Subtaqsima, li minnhom tkun tneħħiet jew inbidlet mingħajr awtorizzazzjoni informazzjoni elettronika dwar l-immaniġġar tad-drittijiet.

2. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, it-terminu "informazzjoni dwar l-immaniġġar ta' drittijiet" tfisser kwalunkwe informazzjoni pprovduta mid-detenturi tad-drittijiet li tidentifika x-xogħol jew materjal ieħor imsemmi f'dan l-Artikolu, l-awtur jew kwalunkwe detentur ieħor tad-drittijiet, jew informazzjoni dwar it-termini u l-kundizzjonijiet tal-użu tax-xogħol jew ta' materjal ieħor, u kwalunkwe numru jew kodiċi li jirrappreżenta tali informazzjoni.

3. Il-paragrafu 2 għandu japplika jekk xi wieħed minn dawk l-elementi ta' informazzjoni jkun assoċjat ma' kopja ta', jew jidher b'rabta mal-komunikazzjoni lill-pubbliku ta' xogħol jew ta' materjal ieħor imsemmi f'dan l-Artikolu.

SUBTAQSIMA 2

TRADEMARKS

ARTIKOLU 25.20

Ftehimiet internazzjonali

Kull Parti għandha:

- (a) tikkonforma mal-Protokoll Relatat mal-Ftehim ta' Madrid Dwar ir-Registrazzjoni Internazzjonali tal-Marki, adottat f'Madrid fis-27 ta' Ġunju 1989, kif emendat fit-12 ta' Novembru 2007;
- (b) tikkonforma mat-Tratta dwar il-Liġi tat-Trademarks, magħmul f'Ġinevra fis-27 ta' Ottubru 1994 u mal-Ftehim ta' Nizza dwar il-Klassifikazzjoni Internazzjonali tal-Prodotti u s-Servizzi għall-Finijiet tar-Registrazzjoni tal-Marki tal-15 ta' Ġunju 1957, kif emendat fit-28 ta' Settembru 1979; u
- (c) tagħmel l-isforzi raġonevoli kollha sabiex taderixxi mat-Trattat ta' Singapore dwar il-Liġi tat-Trademarks, magħmul f'Singapore fis-27 ta' Marzu 2006.

ARTIKOLU 25.21

Drittijiet konferiti minn trademark

Kull Parti għandha tipprevedi li s-sid ta' trademark registrata għandu d-dritt esklużiv li jimpedixxi lil terzi persuni li ma jkollhomx il-kunsens tas-sid milli jużaw, fl-eżerċizzju tal-kummerċ, sinjali identiċi jew simili għal dawk li għalihom it-trademark tkun registrata, fejn użu bħal dan ikun iwassal għal probabbiltà ta' konfużjoni. F'każ li jintuża sinjal identiku għal oġġetti jew servizzi identiċi, għandha tiġi prezunta l-probabbiltà ta' konfużjoni.

ARTIKOLU 25.22

Proċedura tar-registrazzjoni

1. Kull Parti għandha tipprevedi sistema għar-registrazzjoni tat-trademarks li fiha kull deċiżjoni negattiva finali, meħuda mill-amministrazzjoni tat-trademarks rilevanti, inkluż ir-rifjut parzjali tar-registrazzjoni, għandha tiġi debitament motivata u kkomunikata bil-miktub lill-parti rilevanti.
2. Kull Parti għandha tipprevedi l-possibbiltà li partijiet terzi jopponu l-applikazzjonijiet għal trademarks jew, meta jkun xieraq skont il-liġi tagħha, ir-registrazzjonijiet ta' trademarks. Tali proċedimenti ta' oppożizzjoni għandhom ikunu kontenżjużi.

3. Kull Parti għandha tipprevedi bażi tad-*data* elettronika li tkun disponibbli pubblikament tal-applikazzjonijiet għal trademarks u tar-registrazzjonijiet tat-trademarks.

ARTIKOLU 25.23

Trademarks magħrufin

Għall-finijiet tal-ġhoti ta' effett lill-protezzjoni ta' trademarks magħrufin, kif imsemmi fl-Artikolu 6*bis* tal-Konvenzjoni ta' Pariġi u fl-Artikolu 16(2) u (3) tal-Ftehim TRIPS, il-Partijiet jafferimaw l-importanza tar-Rakkomandazzjoni Kongunta Rigward Dispożizzjonijiet dwar il-Protezzjoni ta' Marki Magħrufin, adottata mill-Assemblea tal-Unjoni ta' Pariġi għall-Protezzjoni tal-Proprietà Industrijali u mill-Assemblea Ġenerali tad-WIPO fl-Erbgħa u Tletin Serje ta' Laqgħat tal-Assemblej tal-Istati Membri tad-WIPO fl-20 sad-29 ta' Settembru 1999.

ARTIKOLU 25.24

Eċċezzjonijiet għad-drittijiet mogħtijin minn trademark

1. Kull Parti:

- (a) għandha tipprevedi l-użu ġust ta' termini deskrittivi bħala eċċezzjoni limitata għad-drittijiet mogħtija mit-trademarks; u

- (b) tista' tipprevedi eċċezzjonijiet limitati oħra.
2. Il-paragrafu 1 għandu japplika sakemm l-eċċezzjonijiet iqisu l-interessi legittimi tas-sidien tat-trademarks u ta' partijiet terzi.
3. It-trademark ma għandhiex tagħti d-dritt lill-proprjetarju sabiex jipprojbixxi lil parti terza milli tuża dawn li ġejjin fl-eżerċizzju ta' attività kummerċjali:
- (a) isimha stess jew l-indirizz tagħha;
- (b) indikazzjonijiet relatati mat-tip, mal-kwalità, mal-kwantità, mal-għan maħsub, mal-valur, mal-origini ġeografika, maż-żmien tal-produzzjoni tal-oġġetti jew tal-għoti tas-servizz, jew xi karatteristika oħra ta' oġġetti jew ta' servizzi; jew
- (c) it-trademark, meta jkun neċessarju li jiġi indikat l-għan maħsub ta' merkanzija jew ta' servizz, b'mod partikolari fir-rigward ta' aċċessorji jew ta' spare parts.
4. Il-paragrafu 2 għandu japplika meta l-użu li jsir mill-parti terza jkun f'konformità mal-prattiki onesti fi kwistjonijiet industrijali jew kummerċjali¹.

---

¹ Alternattivament, Parti tista' tagħmel dan l-użu sakemm ma jkunx qarrieqi jew joħloq konfużjoni fost il-parti rilevanti tal-pubbliku.

5. Parti tista' tipprevedi li t-trademark ma għandhiex tintitola lill-proprjetarju sabiex jipprojbixxi lil parti terza milli tuża, matul attivitajiet kummerċjali, dritt preċedenti li japplika biss f'lokalità partikolari jekk dak id-dritt ikun rikonoxxut mil-liġi ta' dik il-Parti u fil-limiti tat-territorju li fih ikun rikonoxxut.

ARTIKOLU 25.25

Raġunijiet għar-revoka

1. Kull Parti għandha tipprevedi li trademark għandha tkun tista' tiġi rrevokata jekk, f'perjodu kontinwu ta' 5 snin, ma tkunx giet użata għenwinament fit-territorju rilevanti inkonnessjoni mal-prodotti jew servizzi li għalihom hija giet registrata, u ma hemmx raġunijiet-validi għan-nuqqas ta' użu. Madankollu, Parti tista' tipprevedi li l-ebda persuna ma tista' titlob li d-drittijiet tal-proprjetarju fi trademark għandhom jiġu rrevokati meta, matul l-intervall bejn l-iskadenza tal-perjodu kontinwu ta' 5 snin u meta tiġi ppreżentata l-applikazzjoni għar-revoka, jibda jew ikompli l-użu għenwin tat-trademark. Madankollu, il-bidu jew l-issoktar tal-użu f'perjodu ta' tliet xhur qabel il-preżentazzjoni tal-applikazzjoni għar-revoka, li jkun beda l-aktar kmien mal-iskadenza tal-perjodu kontinwu ta' 5 snin tan-nuqqas ta' użu, għandu jiġi injorat jekk it-tnejn għall-bidu jew għall-issoktar ikunu seħħew biss wara li l-proprjetarju jkun sar konxju li tista' tiġi ppreżentata l-applikazzjoni għar-revoka.

2. Trademark għandha tkun soġġetta għal revoka wkoll jekk, wara d-data li fiha tkun ġiet irregistrata bħala konsegwenza ta' atti jew inattività tal-proprjetarju, hija tkun saret l-isem komuni fil-kummerç għal oġġett jew servizz li fir-rigward tiegħu hija rregistrata¹.

ARTIKOLU 25.26

Applikazzjonijiet mala fide

Trademark għandha tkun tista' tiġi ddikjarata invalida meta l-applikazzjoni għar-registrazzjoni tat-trademark tkun saret in mala fide mill-applikant. Kull Parti tista' tipprovdi wkoll li tali trademark ma għandhiex tiġi rregistrata.

---

¹ Trademark tista' wkoll tkun soġġetta għal revoka jekk, wara d-data li fiha tkun ġiet irregistrata bħala konsegwenza tal-użu li jsir minnha mill-proprjetarju tat-trademark jew bil-kunsens tiegħu fir-rigward tal-oġġetti jew tas-servizzi li għalihom tkun ġiet irregistrata, hija tkun tista' tqarraq bil-pubbliku, partikolarment fir-rigward tan-natura, tal-kwalità jew tal-origini ġeografika ta' daww l-oġġetti jew servizzi.

SUBTAQSIMA 3

DISINJI¹

ARTIKOLU 25.27

Ftehimiet internazzjonali

Kull Parti għandha tagħmel kull sforz raġonevoli biex taderixxi mal-Att ta' Ġinevra tal-Ftehim tal-Aja dwar ir-Registrazzjoni Internazzjonali tad-Disinji Industrijali, adottat f'Ġinevra fit-2 ta' Lulju 1999.

ARTIKOLU 25.28

Protezzjoni ta' disinji rreġistrati²

1. Kull Parti għandha tippovdi għall-protezzjoni ta' disinji maħluqin indipendentement li jkunu godda jew originali³. Dik il-protezzjoni għandha tiġi pprovduta permezz ta' registrazzjoni u għandha tagħti dritt esklużiv lid-detentur tiegħu f'konformità mad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu.

---

¹ Ir-referenzi f'dan il-Kapitolu għad-disinji huma daww għad-disinji industrijali rreġistrati.

² L-Unjoni tagħti wkoll protezzjoni lid-disinn mhux irreġistrat meta jissodisfa r-rekwiżiti tar-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 6/2002 tat-12 ta' Dicembru 2001 dwar id-disinji Komunitarji (ĠU UE L 3, 5.1.2002, p.1).

³ Parti tista' tipprevedi fil-liġijiet tagħha li jista' jkun meħtieġ ukoll karattru individwali ta' disinji. L-Unjoni Ewropea tqis li disinn għandu karattru individwali jekk l-impressjoni generali li jhalli fuq l-utent infurmat tkun differenti mill-impressjoni generali li tithalla fuq tali utent minn kwalunkwe disinn li jkun sar disponibbli għall-pubbliku.

2. Id-detentur ta' disinn registrat għandu jkollu d-dritt li jpprevjeni lil partijiet terzi li ma jkollhomx il-kunsens tad-detentur, tal-anqas milli jagħmlu, ibigħu, jimportaw, jew jesportaw il-prodott li jgħorr jew li jinkorpora d-disinn protett meta dawn l-atti jsiru għal skopijiet kummerċjali, jippreġudikaw b'mod mhux ġustifikat l-użu normali tad-disinn, jew ma jkunux kompatibbli mal-prattika tal-kummerċ ġust.

3. Disinn li jiġi applikat jew inkorporat fi prodott li jikkostitwixxi parti komponenti ta' prodott kumpless jiġi kkunsidrat biss li jkun ġdid u oriġinali:
  - (a) jekk il-parti komponenti, ladarba tkun ġiet inkorporata fil-prodott kumpless, tibqa' tidher matul l-użu normali tal-prodott kumpless, u
  - (b) sa fejn daww il-karatteristiċi viżibbli tal-parti komponenti msemmija fis-subparagrafu (a) jwettqu fihom infushom ir-rekwiżiti tan-novità jew l-oriġinalità.

4. Għall-finijiet tas-subparagrafu (a) tal-paragrafu 3, "użu normali" jfisser l-użu mill-utent finali, esklużi xogħol ta' manutenzjoni, ta' servizzjar jew ta' tiswija.

ARTIKOLU 25.29

Durata tal-protezzjoni

Id-durata tal-protezzjoni disponibbli għandha tammonta għal 15-il sena mid-data tal-preżentazzjoni tal-applikazzjoni.

ARTIKOLU 25.30

Eċċezzjonijiet u esklużjonijiet

1. Kull Parti tista' tipprovdi eċċezzjonijiet limitati għall-protezzjoni tad-disinji, dment li tali eċċezzjonijiet ma jkunux f'kunflitt mhux raġonevoli mal-użu normali tad-disinji protetti, u ma jippreġudikawx b'mod mhux raġonevoli l-interessi legittimi tad-detentur tad-disinn protett, filwaqt li jitqiesu l-interessi legittimi ta' partijiet terzi.
2. Il-protezzjoni tad-disinji ma għandhiex testendi għal disinji li huma ddetati essenzjalment minn konsiderazzjonijiet tekniċi jew funzjonali.

3. Disinn ma għandux jeżisti fil-karatteristiċi tad-dehra ta' prodott li bilfors ikollhom jiġu riprodotti fl-għamla u fil-qisien eżatti tagħhom sabiex jippermettu li l-prodott li fih ikun inkorporat id-disinn jew li għalih issir l-applikazzjoni jiġi konness ma' prodott ieħor jew imdaħħal fih, madwaru jew miegħu b'tali mod li wieħed miż-żewġ prodotti jkun jista' jwettaq il-funzjoni tiegħu stess.

4. B'deroga mill-paragrafu 3, disinn jista' jibqa' f'disinn, li jkollu l-iskop li jippermetti l-assemblaġġ multiplu jew il-konnessjoni ta' prodotti interkambjabbli b'mod reċiproku f'sistema modulari.

ARTIKOLU 25.31

Relazzjoni mad-dritt tal-awtur

Disinn għandu jkun eliġibbli wkoll għal protezzjoni skont il-liġi tad-drittijiet tal-awtur ta' Parti mid-data li fiha d-disinn jiġi maħluq jew iffissat fi kwalunkwe forma. Kull Parti għandha tiddetermina sa liema punt, u l-kundizzjonijiet li fihom, tingħata t-tali protezzjoni, inkluż il-livell ta' originalità meħtieġ.

SUBTAQSIMA 4

INDIKAZZJONIJIET ĠEOGRAFIĊI

ARTIKOLU 25.32

Definizzjoni u kamp ta' applikazzjoni

1. Għall-finijiet ta' dan il-Ftehim, "indikazzjoni ġeografika" tfisser indikazzjoni li tidentifika li oġġett joriġina mit-territorju ta' Parti, jew reġjun jew lokalità fit-territorju tiegħu, fejn kwalità, reputazzjoni jew xi karatteristika oħra partikolari tal-oġġett hija essenzjalment attriwbli għall-orijini ġeografika.
2. Din is-Subtaqsima tapplika għall-indikazzjonijiet ġeografiċi, li jidentifikaw il-prodotti elenkati fl-Anness 25-C.
3. Il-Partijiet jaqblu li jikkunsidraw, wara d-dhul fis-seħh ta' dan il-Ftehim, l-estensjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tal-indikazzjonijiet ġeografiċi koperti minn din is-Subtaqsima għal tipi oħra ta' prodotti ta' indikazzjonijiet ġeografiċi mhux koperti mill-paragrafu 2, u b' mod partikolari l-artiġjanat, billi jqisu l-iżviluppi legiżlattivi tal-Partijiet.

4. Parti għandha tipproteġi l-indikazzjonijiet ġeografici tal-Parti l-oħra, f'konformità ma' din is-Subtaqsima,-jekk dawk l-indikazzjonijiet ġeografici jkunu protetti bħala tali fil-pajjiż tal-origini.

ARTIKOLU 25.33

Lista ta' indikazzjonijiet ġeografici

Kull Parti, wara li tkun eżaminat kemm il-leġiżlazzjoni tal-Parti l-oħra msemmija fl-Anness 25-A kif ukoll l-indikazzjonijiet ġeografici tal-Parti l-oħra elenkati fl-Anness 25-C, u wara li tkun lestiet miżuri ta' pubblicità xierqa, f'konformità mal-liġijiet u l-prattiki tagħha, għandha tipproteġi l-indikazzjonijiet ġeografici tal-Parti l-oħra elenkati fl-Anness 25-C, f'konformità mal-livell ta' protezzjoni stabbilit f'din is-Subtaqsima.

ARTIKOLU 25.34

Emenda tal-lista ta' indikazzjonijiet ġeografiċi

1. Il-Partijiet jaqblu dwar il-possibbiltà li jemendaw il-lista tal-indikazzjonijiet ġeografiċi msemmija fl-Artikolu 25.33 skont l-Artikolu 25.40(1). Kwalunkwe żieda fl-Anness 25-C minn Parti ma għandhiex taqbeż il-45 indikazzjoni ġeografika kull 3 snin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Il-Partijiet għandhom iżidu indikazzjonijiet ġeografiċi godda wara t-tlestija tal-proċedura ta' oppożizzjoni f'konformità mal-kriterji stabbiliti fl-Anness 25-B u wara li jkunu eżaminaw l-indikazzjonijiet ġeografiċi, għas-sodisfazzjon taż-żewġ Partijiet.
2. Meta l-emenda tal-indikazzjoni ġeografika elenkata fl-Anness 25-C tikkonċerna bidla żgħira relatata mal-ortografija ta' indikazzjoni ġeografika elenkata jew mar-referenza għad-denominazzjoni taż-żona ġeografika li għaliha hija attribwibbli, tapplika l-proċedura msemmija fl-Artikolu 25.40(4).
3. Indikazzjoni ġeografika skont il-paragrafi 1 u 2 għandha tiġi elenkata b'kunsens reċiproku tal-Partijiet.

ARTIKOLU 25.35

Il-kamp ta' applikazzjoni tal-protezzjoni tal-indikazzjonijiet ġeografiċi

1. L-indikazzjonijiet ġeografiċi elenkati fl-Anness 25-C, kif ukoll dawk miżjuda skont l-Artikolu 25.34, għandhom jiġu protetti minn:

- (a) kwalunkwe użu kummerċjali tal-indikazzjoni ġeografika, għal prodott li huwa l-istess tip ta' prodott u li:
  - (i) ma jkunx joriġina fil-post ta' oriġini speċifikat fl-Anness 25-C għal dik l-indikazzjoni ġeografika; jew
  - (ii) joriġina fil-post tal-oriġini speċifikat fl-Anness 25-C għal dik l-indikazzjoni ġeografika, iżda li ma kienx prodott jew immanifatturat f'konformità mal-ispeċifikazzjoni tal-prodott tal-isem protett, anki meta l-isem ikun akkumpanjat minn termini bħal "tip", "stil", "imitazzjoni", "togħma", jew espressjonijiet oħra ta' dan it-tip;
- (b) l-użu ta' kwalunkwe mezz fid-deżinjazzjoni jew fil-preżentazzjoni ta' prodott li jindika jew jissuġġerixxi li l-prodott inkwistjoni joriġina minn żona ġeografika oħra għajr il-post veru tal-oriġini, b'mod li jissogra li jqarraq bil-pubbliku fir-rigward tal-oriġini ġeografika tal-prodott;

- (c) kwalunkwe użu li jikkostitwixxi att ta' kompetizzjoni ingusta skont it-tifsira tal-Artikolu 10bis tal-Konvenzjoni ta' Pariġi , inkluż l-isfruttament tar-reputazzjoni ta' indikazzjoni ġeografika jew kwalunkwe indikazzjoni falza jew qarrieqa dwar il-provenjenza, l-orijini, in-natura jew il-kwalitajiet essenzjali tal-prodott, fuq l-imballaġġ intern jew estern, fuq il-materjal ta' reklamar, jew fuq id-dokumenti relatati mal-oġġetti nfushom, u kwalunkwe prattika li tista' twassal biex il-konsumatur jiġi mqarraq fir-rigward tal-orijini vera tal-prodott.
2. L-indikazzjonijiet ġeografiċi protetti ma għandhomx isiru ġeneriċi fit-territorji tal-Partijiet.
3. Ma għandu jkun hemm l-ebda obbligu, skont din is-Subtaqsima, ta' protezzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografiċi li ma humiex, jew li ma jibqgħux, protetti fit-territorju tal-orijini tagħhom.
4. Parti ma għandhiex tipprekludi l-possibbiltà li l-protezzjoni jew ir-rikonossiment ta' indikazzjoni ġeografika tista' tiġi kkanċellata mill-awtoritajiet kompetenti fit-territorju tal-orijini tagħha fuq il-bażi li t-terminu protett jew rikonossut ikun waqaf jissodisfa l-kundizzjonijiet li fuqhom il-protezzjoni jew ir-rikonossiment kien oriġinarjament mogħti fit-territorju tal-orijini tiegħu.
5. Kull Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra jekk indikazzjoni ġeografika ma tibqax tkun protetta fit-territorju tal-orijini tagħha. Tali notifika għandha ssir f'konformità mal-proċeduri stabbiliti fl-Artikolu 25.40.

6. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jippreġudika d-dritt ta' kwalunkwe persuna li tuża, waqt il-kummerċ, l-isem ta' dik il-persuna jew l-isem tal-predeċessor ta' dik il-persuna fin-negozju, hliet jekk tali isem jintuża bl-iskop li jgħannaq bil-pubbliku.

7. Il-protezzjoni pprovduta skont din is-Subtaqsima għandha tapplika għat-traduzzjoni tal-indikazzjonijiet ġeografici elenkati fl-Anness 25-C, jekk l-użu ta' tali traduzzjoni jkollu r-riskju li jgħannaq bil-pubbliku.

8. Jekk traduzzjoni ta' indikazzjoni ġeografika tkun identika għal, jew ikun fiha, termini ġenerici jew deskrittivi, inklużi nomi u aġġettivi, jew termini li huma konsuetudinarji fil-lingwaġġ komuni bħala l-isem komuni għal prodott fit-territorju ta' Parti, jew jekk indikazzjoni ġeografika ma tkunx identika iżda tkun tinkludi terminu bħal dan, id-dispożizzjonijiet ta' din is-Subtaqsima ma għandhomx jippreġudikaw id-dritt ta' kwalunkwe persuna li tuża dak it-terminu f'assoċjazzjoni ma' dak il-prodott.

9. Il-protezzjoni prevista f'din is-Subtaqsima ma tapplikax għal komponent individwali ta' terminu b'komponenti multipli li huwa protett bħala indikazzjoni ġeografika elenkata fl-Appendiċi 25-C-1, jekk il-komponent individwali¹ jkun terminu fil-lingwa komuni bħall-isem komuni tal-prodott assoċjat.

---

¹ F'konformità mal-Appendiċi 25-C-1, li fih termini li għalihom ma tkunx qed tintalab protezzjoni.

10. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jipprevjeni l-użu, fit-territorju ta' Parti, fir-rigward ta' kwalunkwe prodott, ta' isem ta' varjetà ta' pjanti jew ta' razza ta' annimali¹.

11. Sabiex jiżdiedu indikazzjonijiet ġeografici godda f'konformità mal-Artikolu 25.34, xejn ma għandu jirrikjedi li Parti tipprotegi indikazzjoni ġeografika li tkun identika għat-terminu li huwa konswetudinarju fil-lingwa komuni bħala l-isem komuni għall-prodott assoċjat fit-territorju ta' dik il-Parti².

ARTIKOLU 25.36

Dritt ta' użu tal-indikazzjonijiet ġeografici

1. Isem protett skont din is-Subtaqsima bħala indikazzjoni ġeografika jista' jintuża minn kwalunkwe operatur li jikkummerċjalizza prodott li jkun konformi mal-ispeċifikazzjoni korrispondenti.

2. Isem protett skont din is-Subtaqsima bħala indikazzjoni ġeografika ma għandux ikun soġġett għall-ebda reġistrazzjoni tal-utenti, jew għal imposti ulterjuri.

---

¹ In-noti ta' spjegazzjoni fl-Anness 25-C jiddefinixxu l-varjetajiet tal-pjanti u r-razez tal-annimali li l-użu tagħhom ma għandux jiġi pprevenut.

² Fid-determinazzjoni ta' indikazzjonijiet ġeografici godda li għandhom jiżdiedu, jekk terminu huwiex it-terminu abitwali fil-lingwaġġ komuni bħala l-isem komuni għall-oġġett rilevanti fit-territorju tiegħu, l-awtoritajiet ta' Parti għandu jkollhom l-awtorità li jqisu kif il-konsumaturi jifhmu t-terminu fit-territorju ta' dik il-Parti. Il-fatturi rilevanti għal tali fehim tal-konsumatur jistgħu jinkludu: (a) jekk it-terminu jintużax biex jirreferi għat-tip ta' prodott inkwistjoni, kif indikat minn sorsi kompetenti bħal dizżjunarji, gazzetti u siti web rilevanti; jew (b) kif il-prodott imsemmi mit-terminu jiġi kummerċjalizzat u użat fil-kummerċ fit-territorju ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 25.37

Relazzjoni bejn it-tademarks u l-indikazzjonijiet ġeografici

1. Il-Partijiet għandhom jirrifjutaw li jirreġistraw trademark li l-użu tagħha jmur kontra l-Artikolu 25.35 u li għandha x'taqsam mal-istess tip ta' prodott, sakemm l-applikazzjoni għar-reġistrazzjoni ta' trademark bħal din tiġi sottomessa wara d-data tal-applikazzjoni għall-protezzjoni tal-indikazzjoni ġeografika fit-territorju tal-Parti kkonċernata.
2. It-trademarks irreġistrati bi ksur tal-paragrafu 1 għandhom jiġu invalidati, *ex officio* jew fuq talba ta' parti interessata, f'konformità mal-liġi u l-prattika tal-Partijiet.
3. Għall-indikazzjonijiet ġeografici msemmija fl-Artikolu 25.33, id-data tas-sottomissjoni tal-applikazzjoni għall-protezzjoni msemmija fil-paragrafi 1 u 2 għandha tkun l-1 ta' Novembru 2022.
4. Għall-indikazzjonijiet ġeografici miżjuda mal-Anness 25-C f'konformità mal-Artikolu 25.34, id-data tas-sottomissjoni tal-applikazzjoni għall-protezzjoni għandha tkun id-data tat-trażmissjoni ta' talba lill-Parti l-oħra biex tiproteġi indikazzjoni ġeografika soġġetta għall-konkluzjoni b'suċċess tal-proċess biex tiġi emendata l-lista ta' indikazzjonijiet ġeografici protetti msemmija fl-Artikolu 25.34.

5. Il-Partijiet għandhom jiproteġu l-indikazzjonijiet ġeografici wkoll jekk teżisti trademark precedenti. It-trademarks precedenti rreġistrati *bona fide* jistgħu jiġġeddu u jistgħu jkunu soġġetti għal varjazzjonijiet li jeħtieġu l-preżentazzjoni ta' applikazzjonijiet godda għat-trademark, sakemm dawk il-varjazzjonijiet ma jfixklux il-protezzjoni tal-indikazzjonijiet ġeografici u ma jkun hemm l-ebda raġuni għall-invalidazzjoni tat-trademark skont il-liġi tal-Partijiet.

6. Għall-finijiet tal-paragrafu 5 ta' dan l-Artikolu, "trademark precedenti" tfisser trademark li l-użu tagħha jmur kontra l-Artikolu 25.35, li għaliha tkun saret applikazzjoni għar-reġistrazzjoni jew li tkun giet stabbilita bl-użu bona fide, jekk dik il-possibbiltà tkun prevista mil-legiżlazzjoni kkonċernata, fit-territorju ta' Parti waħda qabel id-data li fiha l-applikazzjoni għall-protezzjoni tal-indikazzjoni ġeografika tiġi sottomessa mill-Parti l-oħra skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 25.38

Infurzar tal-protezzjoni

Kull Parti għandha tinforza l-protezzjoni prevista fl-Artikoli 25.35, 25.36 u 25.37 permezz ta' azzjoni amministrattiva fuq talba ta' parti interessata. Kull Parti għandha tipprevedi, fil-liġi u l-prattika tagħha, passi amministrattivi u ġudizzjarji addizzjonali biex tipprevjeni jew twaqqaf l-użu illegali ta' indikazzjonijiet ġeografici protetti.

ARTIKOLU 25.39

Regoli ġenerali

1. Parti ma għandhiex tkun meħtieġa tipproteġi isem bħala indikazzjoni ġeografika skont din is-Subtaqsima jekk dak l-isem ikun f'kunflitt mal-isem-ta' varjetà ta' pjanti jew ta' razza ta' animali u, bħala riżultat, aktarx li l-konsumatur jitqarraq dwar l-orġini vera tal-prodott.
2. Jekk l-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-Partijiet ikunu omonima, il-protezzjoni għandha tingħata mill-Parti l-oħra għal kull indikazzjoni ġeografika, sakemm ikun hemm distinzjoni suffiċjenti fil-prattika bejn il-kundizzjonijiet tal-użu u l-preżentazzjoni tal-ismijiet sabiex il-konsumatur ma jiġix mqarraq.
3. Jekk Parti, fil-kuntest ta' negozjati bilaterali ma' pajjiż terz, tipproponi li tipproteġi indikazzjoni ġeografika ta' dak il-pajjiż terz li jkun omonimat b'indikazzjoni ġeografika tal-Parti l-oħra, hija għandha tinforma lill-Parti l-oħra, li għandha tingħata l-opportunità li tikkummenta qabel ma tiġi protetta dik l-indikazzjoni ġeografika.
4. L-importazzjoni, l-esportazzjoni u l-kummerċjalizzazzjoni ta' prodotti li jikkorrispondu għall-indikazzjonijiet ġeografiċi msemmija fl-Anness 25-C għandhom jitwettqu f'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti applikabbli fit-territorju tal-Parti fejn il-prodotti jitqiegħdu fis-suq.
5. Kwalunkwe kwistjoni li tirriżulta mill-ispeċifikazzjonijiet tal-prodott tal-indikazzjonijiet ġeografiċi protetti għandha tiġi ttrattata fis-Sottokomitattimsemmi fl-Artikolu 25.40.

6. L-indikazzjonijiet ġeografiċi protetti skont din is-Subtaqsima jistgħu jiġu kkanċellati biss mill-Parti li fiha joriġina l-prodott. Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra jekk indikazzjoni ġeografika elenkata fl-Anness 25-C ma tibqax protetta fit-territorju tagħha. Wara tali notifika, l-Anness 25-C għandu jiġi emendat skont l-Artikolu 25.40(3).

7. Speċifikazzjoni tal-prodott imsemmija f'din is-Subtaqsima għandha tkun dik approvata, inkluża kwalunkwe emenda li wkoll tkun ġiet approvata, mill-awtoritajiet tal-Parti fit-territorju minn fejn joriġina l-prodott.

ARTIKOLU 25.40

Is-Sottokumitat, il-kooperazzjoni u t-trasparenza

1. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, is-Sottokumitat imsemmi fl-Artikolu 25.66 jista' jirrakkomanda lill-Kunsill tal-Kummerċ biex jemenda, skont is-subparagrafu (a) tal-Artikolu 33.1(6):

- (a) l-Anness 25-A fir-rigward tar-referenzi għal-liġi applikabbli fil-Partijiet;
- (b) l-Anness 25-B fir-rigward tal-kriterji li għandhom jiġu inklużi fil-proċedura ta' oppożizzjoni;
u
- (c) l-Anness 25-C fir-rigward tal-indikazzjonijiet ġeografiċi.

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, is-Sottokumitat imsemmi fl-Artikolu 25.66 għandu jkun responsabbli għall-iskambju ta' informazzjoni dwar:

- (a) l-iżviluppi legiżlattivi u ta' politika dwar l-indikazzjonijiet ġeografici;
- (b) l-indikazzjonijiet ġeografici għall-fini li titqies il-protezzjoni tagħhom f'konformità ma' din is-Subtaqsima; u
- (c) kwalunkwe kwistjoni oħra ta' interess reċiproku fil-qasam tal-indikazzjonijiet ġeografici.

3. Wara n-notifika msemmija fl-Artikolu 25.39(6), is-Sottokumitat għandu jirrakkomanda lill-Kunsill tal-Kummerċ biex jemenda l-Anness 25-C f'konformità mas-subparagrafu (c) tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu biex itemm il-protezzjoni skont dan il-Ftehim.

4. F'każ ta' bidla minuri relatata mal-ortografija ta' indikazzjoni ġeografika elenkata jew mar-referenza għad-denominazzjoni taż-żona ġeografika li għaliha tkun attribwibbli, Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra fis-Sottokumitat dwar tali bidla flimkien mal-ispjegazzjoni tagħha. Is-Sottokumitat għandu jirrakkomanda lill-Kunsill tal-Kummerċ biex jemenda l-Anness-25-C, skont is-subparagrafu (a) tal-Artikolu 33.1(6), b'tali bidla minuri.

5. Il-Partijiet għandhom, direttament jew permezz tas-Sottokumitat, jibqgħu f'kuntatt dwar il-kwistjonijiet kollha relatati mal-implimentazzjoni u l-funzjonament ta' din is-Subtaqsima. B'mod partikolari, Parti tista' titlob mill-Parti l-oħra informazzjoni relatata mal-ispeċifikazzjonijiet tal-prodott u l-emendi tagħhom, kif ukoll punti ta' kuntatt għall-infurzar amministrattiv.

6. Il-Partijiet jistgħu jagħmlu pubblikament disponibbli l-ispeċifikazzjonijiet tal-prodott jew sommarju tagħhom u l-punti ta' kuntatt għall-infurzar amministrattiv li jikkorrispondu mal-indikazzjonijiet ġeografiċi tal-Parti l-oħra protetti skont din is-Subtaqsima.

ARTIKOLU 25.41

Protezzjoni oħra

1. Din is-Subtaqsima għandha tapplika mingħajr preġudizzju għad-drittijiet u l-obbligi tal-Partijiet f'konformità mal-Ftehim tad-WTO, jew kwalunkwe ftehim multilaterali ieħor dwar id-dritt tal-proprjetà intellettuali li għalih huma partijiet l-Unjoni Ewropea u ċ-Ċili.

2. Din is-Subtaqsima hija mingħajr preġudizzju għad-dritt li jitfittex ir-rikonoxximent u l-protezzjoni ta' indikazzjoni ġeografika skont il-leġiżlazzjoni rilevanti tal-Partijiet.

SUBTAQSIMA 5

PRIVATTIVI

ARTIKOLU 25.42

Ftehimiet internazzjonali

Kull Parti¹ għandha tikkonforma mat-Trattat ta' Kooperazzjoni dwar il-Privattivi, magħmul f'Washington fid-19 ta' Ġunju 1970, kif emendat fit-28 ta' Settembru 1979, immodifikat l-aħħar fit-3 ta' Ottubru 2001.

ARTIKOLU 25.43

Protezzjoni supplimentari f'każ ta' dewmien fl-approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni għall-prodotti farmaċewtiċi

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-prodotti farmaċewtiċi protetti minn privattiva fit-territorju rispettiv tagħhom jistgħu jkunu soġġetti għal approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew għal proċedura ta' permess sanitarju qabel ma jitqiegħdu fis-suq.

---

¹ Għall-Unjoni Ewropea, l-obbligu skont dan l-Artikolu huwa ssodisfat mill-Istati Membri.

2. Kull Parti għandha tipprevedi mekkaniżmu adegwat u effettiv li jipprovdi perjodu addizzjonali ta' protezzjoni biex jikkompensa lis-sid tal-privattiva għat-tnaqqis tal-protezzjoni effettiva tal-privattiva li jirriżulta minn dewmien mhux raġonevoli¹ fl-għoti tal-ewwel approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew permess sanitarju fit-territorju tagħha. It-terminu addizzjonali ta' protezzjoni ma għandux jaqbeż il-5 snin.

3. Minkejja l-paragrafu 2, Parti tista' tipprevedi protezzjoni ulterjuri, f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha, għal prodott li jkun protett bi privattiva u li kien soġġett għal proċedura ta' approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew ta' permess sanitarju sabiex tikkompensa lid-detentur ta' privattiva għat-tnaqqis ta' protezzjoni effettiva tal-privattiva. Id-durata ta' tali protezzjoni ulterjuri ma għandhiex taqbeż il-5 snin².

4. Għal aktar ċertezza, fl-implimentazzjoni tal-obbligi ta' dan l-Artikolu, kull Parti tista' tipprevedi kundizzjonijiet u limitazzjonijiet, sakemm il-Parti tkompli tagħti effett lil dan l-Artikolu.

---

¹ Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, dewmien mhux raġonevoli għandu jinkludi dewmien ta' mill-inqas sentejn fl-ewwel rispons sostantiv lill-applikant wara d-data tal-preżentazzjoni tal-applikazzjoni għall-approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew tal-permess sanitarju. Kwalunkwe dewmien li jseħh fl-għoti ta' approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew permess sanitarju minhabba perjodi attribwibbli għall-applikant jew kwalunkwe perjodu li jkun lil hinn mill-kontroll tal-awtorità li tipproċessa l-applikazzjoni għall-approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew tal-awtorità tar-reġistrazzjoni sanitarja ma għandux għalfejn jiġi inkluz fid-determinazzjoni ta' tali dewmien.

² Din id-durata massima hija mingħajr preġudizzju għal estensjoni ulterjuri possibbli tal-perjodu ta' protezzjoni fil-każ ta' prodotti mediċinali li għalihom ikunu saru studji pedjatriċi, u r-riżultati ta' daww l-istudji jkunu riflessi fl-informazzjoni dwar il-prodott.

5. Kull Parti għandha tagħmel l-aħjar sforzi biex tipproċessa l-applikazzjonijiet għall-approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew għar-registrazzjoni sanitarja ta' prodotti farmaċewtiċi b'mod effiċjenti u f'waqtu, bil-għan li jiġi evitat dewmien mhux raġonevoli jew mhux meħtieġ. Bil-għan li jiġi evitat dewmien mhux raġonevoli, Parti tista' tadotta jew iżzomm proċeduri li jhaffu l-ipproċessar ta' applikazzjonijiet għall-approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew għal permiss sanitarju.

SUBTAQSIMA 6

PROTEZZJONI TA' INFORMAZZJONI MHUX IDDIVULGATA

ARTIKOLU 25.44

Kamp ta' applikazzjoni tal-protezzjoni ta' sigrieti kummerċjali

1. Fit-twettiq tal-obbligu tagħha li tikkonforma mal-Ftehim TRIPS, u b'mod partikolari mal-paragrafi 1 u 2 tal-Artikolu 39 tal-Ftehim TRIPS, kull Parti għandha tipprevedi proċeduri għudizzjarji ċivili u rimedji xierqa għal kwalunkwe detentur ta' sigriet tal-mestier sabiex tipprevjeni u tikseb rimedju għall-akkwiżizzjoni, għall-użu jew għall-iżvelar ta' sigriet tal-mestier kull meta dan jitwettaq b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti.

2. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima:

(a) (a) "sigriet kummerċjali" tfisser informazzjoni li:

(i) hija sigrieta fis-sens li ma hijiex, bħala korp jew fil-konfigurazzjoni u fl-assemblaġġ preċiżi tal-komponenti tagħha, magħrufa b'mod ġenerali jew aċċessibbli b'mod faċli għal persuni li ġeneralment jittrattaw dan it-tip ta' informazzjoni inkwistjoni;

(ii) għandha valur kummerċjali minhabba li hija sigrieta; u

(iii) kienet soġġetta għal passi raġonevoli fiċ-ċirkostanzi, mill-persuna li għandha l-kontroll legali tal-informazzjoni, sabiex tinżamm sigrieta;

(b) "detentur ta' sigriet tal-mestier" tfisser kwalunkwe persuna fiżika jew ġuridika li legalment tikkontrolla sigriet tal-mestier.

3. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, tal-anqas il-forom ta' kondotta li ġejjin għandhom jiġu kkunsidrati li jmorru kontra prattiki kummerċjali onesti:

(a) l-akkwiżizzjoni ta' sigriet tal-mestier mingħajr il-kunsens tad-detentur tas-sigriet tal-mestier, kull meta jitwettaq permezz ta' aċċess mhux awtorizzat, approprjazzjoni, jew ikkupjar ta' kwalunkwe dokument, oġġett, materjal, sustanza jew fajl elettroniku, legalment taħt il-kontroll tad-detentur tas-sigriet tal-mestier, li fih sigrieti tal-mestier jew li minnu jista' jiġi dedott is-sigriet tal-mestier;

- (b) l-użu jew id-divulgazzjoni ta' sigriet tal-mestier kull meta jsiru, mingħajr il-kunsens tad-detentur tas-sigriet tal-mestier, minn persuna li tinstab li tissodisfa kwalunkwe waħda mill-kundizzjonijiet li ġejjin:
    - (i) tkun kisbet is-sigriet tal-mestier b'mod imsemmi fis-subparagrafu (a);
    - (ii) tkun qiegħda tikser ftehim ta' kunfidenzjalità jew kwalunkwe dmir ieħor sabiex ma tiżvelax is-sigriet tal-mestier; jew
    - (iii) tkun qiegħda tikser dmir kuntrattwali jew kwalunkwe dmir ieħor li jillimita l-użu tas-sigriet tal-mestier;
  - (c) l-akkwiżizzjoni, l-użu jew l-iżvelar ta' sigriet tal-mestier kull meta jitwettaq minn persuna li, fiż-żmien tal-akkwiżizzjoni, tal-użu jew tal-iżvelar, kienet taf jew missha kienet taf, fiċ-ċirkustanzi, li s-sigriet tal-mestier kien inkiseb direttament jew indirettament minn persuna oħra li kienet qiegħda tuża jew tiżvela s-sigriet tal-mestier b'mod illegali fis-sens tas-subparagrafu (b).
4. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jinftiehem li jitlob lil xi Parti tikkunsidra kwalunkwe waħda mill-forom li ġejjin ta' kondotta bħala li tmur kontra Prattiki kummerċjali onesti:
- (a) skoperta jew kreazzjoni indipendenti minn persuna tal-informazzjoni rilevanti;
  - (b) inginerija inversa ta' prodott minn persuna li hija legalment fil-pussess tiegħu u li hija libera minn kwalunkwe dmir legalment validu li tillimita l-akkwiżizzjoni ta' informazzjoni rilevanti;

- (c) l-akkwizizzjoni, l-użu jew l-iżvelar ta' informazzjoni meħtieġ jew permess bil-liġi ta' dik il-Parti; jew
  - (d) l-użu mill-impjegati tal-esperjenza u tal-ħiliet tagħhom miksubin b'mod onest matul il-perkors normali tal-impjieg tagħhom.
5. Xejn f'din is-Subtaqsima ma għandu jinftiehem bħala li jillimita l-libertà tal-espressjoni u tal-informazzjoni, inkluża l-libertà tal-media kif protetta f'kull Parti.

ARTIKOLU 25.45

Proċeduri u rimedji ġudizzjarji ċivili għal sigriet tal-mestier

1. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe persuna li tipparteċipa fil-proċedimenti ġudizzjarji ċivili msemmija fl-Artikolu 25.44, jew min ikollu aċċess għal dokumenti li jiffurmaw parti minn dawk il-proċedimenti legali, m'għandux permess biex juża jew jiżvela kwalunkwe sigriet tal-mestier jew allegat sigriet tal-mestier li l-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti jkunu, b'rispons għal applikazzjoni debitament motivata mill-parti kkonċernata, identifikaw bħala kunfidenzjali u li dik il-persuna tkun saret taf bihom bħala riżultat ta' tali parteċipazzjoni jew aċċess.

2. Fil-proċedimenti ġudizzjarji ċivili msemmija fl-Artikolu 25.44, kull Parti għandha tipprevedi li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkollhom l-awtorità mill-inqas biex:

- (a) jordenaw miżuri proviżorji, f'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti ta' Parti, sabiex jipprevjenu l-akkwiżizzjoni, l-użu jew l-iżvelar tas-sigriet tal-mestier b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti;
- (b) jordenaw rimedju b'mandat ta' inibizzjoni sabiex jipprevjenu l-akkwiżizzjoni, l-użu jew id-divulgazzjoni ta' sigriet tal-mestier b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti;
- (c) jikkundannaw lill-persuna li kienet taf jew li missha kienet taf li kienet qed takkwista, tuża jew tiżvela sigriet tal-mestier b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti thallas lid-detentur tas-sigriet tal-mestier id-danni li huma xierqa skont il-preġudizzju attwali mgarrab bħala riżultat tat-tali akkwizzizzjoni, użu jew żvelar tas-sigriet tal-mestier;
- (d) jieħdu miżuri speċifiċi sabiex jippreżervaw il-kunfidenzjalità ta' kwalunkwe sigriet tal-mestier jew allegat sigriet tal-mestier ippreżentat fi proċeduri ċivili li jikkonċernaw l-allegati akkwizzizzjoni, użu u żvelar ta' sigriet tal-mestier b'mod li jmur kontra prattiki kummerċjali onesti; tali miżuri speċifiċi jistgħu jinkludu, f'konformità mal-liġi tal-Parti kkonċernata, il-possibbiltà li:
  - (i) jiġi limitat l-aċċess għal ċerti dokumenti b'mod sħiħ jew parzjali;
  - (ii) jiġi ristrett l-aċċess għas-seduti u għar-rekords jew għat-transkripts korrispondenti tagħhom;

- (iii) it-tqegħid għad-dispożizzjoni ta' verżjoni mhux kunfidenzjali tad-deċiżjoni għudizzjarja, li fiha jitneħħew jew jitgħattew is-siltiet li jinkludu s-sigriet tal-mestier;
- (e) jiġu imposti sanzjonijiet fuq il-partijiet jew fuq kwalunkwe persuna oħra li tipparteċipa fil-proċedimenti legali li tonqos jew li tirrifjuta milli tikkonforma mal-ordnijiet tal-awtoritajiet għudizzjarji kompetenti dwar il-protezzjoni tas-sigriet tal-mestier jew tal-allegat sigriet tal-mestier.
3. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet għudizzjarji tagħha ma jkollhomx għalfejn japplikaw il-proċeduri u r-rimedji għudizzjarji msemmijin fl-Artikolu 25.44 jekk l-imġiba li tmur kontra l-prattiki kummerċjali onesti titwettaq f'konformità mal-liġi tagħha, sabiex tiġi żvelata mġiba hażina, għemil hażin jew attività illegali jew għall-fini ta' protezzjoni ta' interess legittimu rikonnoxxut mil-liġi ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 25.46

Protezzjoni ta' *data* mhux divulgata relatata ma' prodotti farmaċewtiċi

1. Jekk Parti tkun teħtieġ, bħala kundizzjoni għal awtorizzazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew permess sanitarju ta' prodott farmaċewtiku li juża entità kimika ġdida li ma tkunx għet approvata qabel, is-sottomissjoni ta' test mhux żvelat jew ta' *data* oħra meħtieġa sabiex jiġi ddeterminat jekk l-użu ta' dak il-prodott huwiex sikur u effettiv, il-Parti għandha tipproteġi *data* bħal din mid-divulgazzjoni lil partijiet terzi, jekk l-oriġini ta' din id-*data* tkun tinvolvi sforz konsiderevoli, hliief fejn id-divulgazzjoni tkun neċessarja għal interess pubbliku prevalenti jew sakemm ma jittihdux passi sabiex jiġi żgurat li d-*data* tkun protetta kontra użu kummerċjali ingust.

2. Kull Parti għandha tiżgura li, għal mill-inqas 5 snin mid-data tal-ewwel approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew permess sanitarju fil-Parti kkonċernata, prodott farmaċewtiku sussegwentement awtorizzat abbażi tar-riżultati tat-testijiet prekliniċi u tal-provi kliniċi ppreżentati fl-applikazzjoni għall-ewwel approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew permess sanitarju ma għandux jitqiegħed fis-suq mingħajr il-kunsens espliċitu tad-detentur tal-ewwel approvazzjoni tal-kummerċjalizzazzjoni jew permess sanitarju.
3. Ma għandu jkun hemm l-ebda limitazzjoni fuq l-ebda Parti biex timplimenta proċeduri ta' awtorizzazzjoni mqassra għall-prodotti farmaċewtiċi fuq il-bażi ta' studji ta' bijoekwivalenza u bijodisponibbiltà.
4. Kull Parti tista' tipprevedi kundizzjonijiet u limitazzjonijiet fl-implimentazzjoni tal-obbligi ta' dan l-Artikolu, sakemm il-Parti tkompli tagħti effett lil dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 25.47

Protezzjoni ta' *data* relatata ma' prodotti agrokimiċi

1. Jekk, bħala kundizzjoni għall-għoti ta' awtorizzazzjoni għall-kummerċjalizzazzjoni ta' prodott agrokimiku li juża entità kimika ġdida, Parti tkun teħtieġ is-sottomissjoni ta' testijiet jew rapporti ta' studji dwar is-sikurezza u l-effikaċja ta' dak il-prodott, dik il-Parti ma għandhiex tagħti l-awtorizzazzjoni għal prodott ieħor abbażi ta' dawk it-testijiet jew rapporti ta' studji mingħajr il-kunsens tal-persuna li tkun issottomettiethom qabel, għal mill-inqas 10 snin wara d-data tal-awtorizzazzjoni għall-kummerċjalizzazzjoni tal-prodott agrokimiku.

2. Parti tista' tillimita l-protezzjoni skont dan l-Artikolu għal testijiet jew rapporti ta' studji li jissodisfaw il-kundizzjonijiet li ġejjin:
  - (a) ikunu meħtieġa għall-awtorizzazzjoni jew għal emenda ta' awtorizzazzjoni sabiex ikun permess l-użu fuq għelejjel oħra; u
  - (b) ikunu ċċertifikati bħala konformi mal-prinċipji ta' prattika tal-laboratorji tajba jew ta' prattika sperimentali tajba.
3. Kull Parti tista' tistabbilixxi regoli sabiex jiġi evitat l-ittestjar doppju fuq animali vertebrati.
4. Fl-implimentazzjoni tal-obbligi ta' dan l-Artikolu, kull Parti tista' tipprevedi kundizzjonijiet u limitazzjonijiet, sakemm il-Parti tkompli tagħti effett lil dan l-Artikolu.

SUBTAQSIMA 7

VARJETAJIET TA' PJANTI

ARTIKOLU 25.48

Protezzjoni tad-drittijiet tal-varjetajiet ta' pjanti

Il-Partijiet għandhom jipproteġu d-drittijiet tal-varjetajiet ta' pjanti, f'konformità mal-Konvenzjoni Internazzjonali għall-Protezzjoni ta' Varjetajiet Ġodda ta' Pjanti tat-2 ta' Dicembru 1961, kif riveduta l-aħħar f'Ġinevra fid-19 ta' Marzu 1991 (il-“Konvenzjoni tal-UPOV”), inklużi l-eċċezzjonijiet tad-dritt tan-nissiel kif imsemmi fl-Artikolu 15 tal-Konvenzjoni tal-UPOV, u jikkooperaw sabiex jipromwovu u jinforzaw dawk id-drittijiet.

TAQSIMA C

INFURZAR TAD-DRITTIJET TA' PROPRJETÀ INTELLETTWALI

SUBTAQSIMA 1

INFURZAR ĊIVILI U AMMINISTRATTIV

ARTIKOLU 25.49

Obbligi generali

1. Kull Parti tafferma mill-ġdid l-impenji tagħha skont il-Ftehim TRIPS u għandha tiżgura l-infurzar tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali f'konformità mal-liġi u l-prattika tagħha. Il-Partijiet għandhom jipprevedu l-miżuri, il-proċeduri u r-rimedji previsti f'din is-Subtaqsima.
2. Din it-Taqsima ma għandhiex tapplika għad-drittijiet koperti mis-Subtaqsima 6 tat-Taqsima B.
3. Parti għandha tipprevedi miżuri, proċeduri u rimedji li jkunu ġusti u ekwi u ma għandhomx ikunu kkomplikati jew għaljin bla bżonn, jew jinvolvu limiti ta' żmien mhux raġonevoli jew dewmien mhux iġġustifikat.

4. Dawk il-miżuri, proċeduri u rimedji għandhom ikunu wkoll effettivi, proporzjonati u dissważivi u għandhom ikunu applikati b'mod u manjiera li jevitaw il-ħolqien ta' ostakli għall-kummerċ leġittimu u jipprevedu salvagwardji kontra l-abbuż tagħhom.

5. Xejn f'din it-Taqsima ma johlq xi obbligu fuq kwalunkwe waħda mill-Partijiet:

- (a) li tistabbilixxi sistema ġudizzjarja għall-infurzar tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali li tkun distinta minn dik tal-infurzar tal-liġi b'mod ġenerali; jew
- (b) fir-rigward tad-distribuzzjoni tar-riżorsi bejn l-infurzar tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali u l-infurzar tal-liġi b'mod ġenerali.

ARTIKOLU 25.50

Persuni intitolati li jfittxu l-applikazzjoni ta' miżuri, proċeduri u rimedji ta' infurzar

Kull Parti għandha tirrikonoxxi dawn li ġejjin bħala persuni intitolati sabiex ifittxu l-applikazzjoni tal-miżuri, il-proċeduri u r-rimedji msemmija f'din it-Taqsima u fil-Parti III tal-Ftehim TRIPS:

- (a) id-detenturi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali f'konformità mal-liġi ta' kull Parti;
- (b) il-persuni l-oħrajn kollha awtorizzati jużaw daww id-drittijiet, b'mod partikolari l-liċenzjatarji, sa fejn u kif permess mil-liġi ta' kull Parti u f'konformità magħha;

- (c) il-korpi ta' mmaniġġar kollettiv tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali li jkunu rikonoxxuti regolarment bħala li għandhom dritt li jirrapprezentaw lid-detenturi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali, sa fejn ikunu permessi mil-liġi ta' kull Parti, u f'konformità magħha;
- (d) l-entitajiet¹ li jkunu rikonoxxuti regolarment bħala li għandhom dritt li jirrapprezentaw lid-detenturi tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali, sa fejn ikun permess mil-liġi ta' kull Parti, u f'konformità magħha.

ARTIKOLU 25.51

Evidenza

1. Kull Parti għandha tiżgura li, anki qabel il-bidu tal-proċeduri fuq il-merti tal-każ, l-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti jistgħu, mas-sottomissjoni ta' applikazzjoni minn parti li tkun ipprezentat evidenza raġonevolment disponibbli sabiex issostni l-pretensjonijiet tagħha li d-dritt ta' proprjetà intellettuali tagħha jkun inkiser jew ikun se jinkiser, jordnaw miżuri proviżorji fil-pront u effettivi sabiex tiġi ppreżervata l-evidenza rilevanti fir-rigward tal-allegat ksur, soġġett għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali skont il-liġi ta' dik il-Parti. Meta jordnaw miżuri proviżorji, l-awtoritajiet ġudizzjarji għandhom iqisu l-interessi legittimi tal-allegat kontraventur.

---

¹ Għaċ-Ċili, it-terminu "entitajiet" ifisser "federazzjonijiet u assoċjazzjonijiet". Għall-Unjoni Ewropea, it-terminu "entitajiet" ifisser "korpi tad-difiża professjonali".

2. Il-miżuri proviżorji msemmin fil-paragrafu 1 jistgħu jinkludu deskrizzjoni dettaljata, bit-tehid ta' kampjuni jew mingħajru, jew is-sekwestru fiżiku tal-allegati oġġetti kontraventorji, u, f'każijiet xierqa, tal-materjali u tal-ġhodod użati b'mod predominanti fil-produzzjoni jew fid-distribuzzjoni ta' dawg l-oġġetti u tad-dokumenti relatati magħhom.

3. Kull Parti għandha, fil-każ ta' ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettuali fuq skala kummerċjali, tiegħu l-miżuri neċessarji sabiex tippermetti lill-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti jordnaw, fejn ikun xieraq, mal-applikazzjoni minn parti, il-komunikazzjoni ta' dokumenti bankarji, finanzjarji jew kummerċjali taħt il-kontroll tal-parti opposta, soġġetti għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali.

ARTIKOLU 25.52

Dritt għall-informazzjoni

1. Kull Parti għandha tiżgura li, matul proċedimenti ċivili fir-rigward ta' ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettuali u bhala twegiba għal talba ġustifikata u proporzjonata mir-rikorrent, l-awtoritajiet ġudizzjarji kompetenti jkunu jistgħu jordnaw lill-kontraventur jew lil kwalunkwe persuna oħra sabiex tipprovdi informazzjoni dwar l-orijini u n-networks ta' distribuzzjoni tal-oġġetti jew tas-servizzi li jiksru dritt ta' proprjetà intellettuali.

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1 “kwalunkwe persuna oħra” tfisser persuna li, tal-inqas:
  - (a) tkun instabet fil-pussess tal-oġġetti kontraventorji fuq skala kummerċjali;
  - (b) tkun instabet li kienet qiegħda tuża s-servizzi kontraventorji fuq skala kummerċjali;
  - (c) tkun instabet li kienet qiegħda tipprovdi, fuq skala kummerċjali, servizzi użati f’attivitajiet kontraventorji; jew
  - (d) tkun ġiet indikata mill-persuna msemmija f’dan il-paragrafu li hija involuta fil-produzzjoni, il-manifattura jew id-distribuzzjoni tal-prodotti kontraventorji jew fil-provvista tas-servizzi kontraventorji.

3. L-informazzjoni msemmija fil-paragrafu 1 għandha tinkludi, kif xieraq:
  - (a) l-ismijiet u l-indirizzi tal-produtturi, tal-manifatturi, tad-distributuri, tal-fornituri u ta’ detenturi preċedenti oħrajn tal-oġġetti jew is-servizzi, kif ukoll tal-bejjieġha bl-ingrossa u bl-imnut intenzjonati; u
  - (b) il-kwantitajiet prodotti, manifatturati, ikkunsinnati, riċevuti jew ordnati, kif ukoll il-prezz miksub għall-oġġetti jew għas-servizzi inkwistjoni.

4. Dan l-Artikolu għandu japplika mingħajr preġudizzju għal liġijiet oħra ta’ Parti li:
  - (a) jagħtu lid-detentur tad-dritt id-drittijiet li jirċievi informazzjoni aktar kompluta;

- (b) jirregolaw l-użu, fil-proċedimenti ċivili, tal-informazzjoni kkomunikata skont dan l-Artikolu;
- (c) jirregolaw ir-responsabbiltà għall-użu ta' informazzjoni ta' dritt ta' terzi;
- (d) jagħtu opportunità għal rifjut li tiġi pprovduta informazzjoni li tkun tisforza lill-persuna msemmija fil-paragrafu 1 tammetti l-partecipazzjoni tagħha stess jew dik ta' qraba tagħha fi ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettwali; jew
- (e) jirregolaw il-protezzjoni tal-kunfidenzjalità tas-sorsi ta' informazzjoni jew l-ipproċessar ta' *data* personali.

ARTIKOLU 25.53

Miżuri proviżorji u prekawzjonarji

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji ikunu jistgħu, fuq talba tar-rikorrent, joħorgu ingunzjoni interlokutorja kontra l-kontraventur allegat maħsuba sabiex tipprevjeni kwalunkwe ksur imminenti ta' dritt ta' proprjetà intellettuali, jew sabiex tipprojbixxi, fuq bażi proviżorja u soġġetta, meta jkun xieraq, għal pagament ta' penali rikorrenti meta dan ikun previst fil-liġi ta' dik il-Parti, il-kontinwazzjoni tal-ksur allegat ta' dak id-dritt, jew sabiex tagħmel tali kontinwazzjoni soġġetta għad-depożitu ta' garanziji maħsuba sabiex ikun żgurat il-kumpens tad-detentur tad-dritt. Ingunzjoni interlokutorja tista' tinħareġ ukoll, taħt l-istess kundizzjonijiet, fejn xieraq, kontra xi parti terza¹ li fuqha l-awtorità ġudizzjarja rilevanti teżerċita ġurisdizzjoni u li s-servizzi tagħha jintużaw sabiex jiksru dritt ta' proprjetà intellettuali.

2. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkunu jistgħu, fuq talba tar-rikorrent, jordnaw is-sekwestru jew il-kunsinna² ta' oġġetti suspettati b'kontravvenzjoni ta' dritt ta' proprjetà intellettuali, sabiex jipprevjenu d-dħul jew il-moviment tagħhom fil-kanali tal-kummerċ.

---

¹ Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, Parti tista' tipprevedi li "parti terza" tinkludi intermedjarju.

² Parti tista' tagħzel bejn is-sekwestru u l-kunsinna biex timplimenta dan il-paragrafu.

3. Fil-każ ta' ksur allegat imwettaq fuq skala kummerċjali, kull Parti għandha tiżgura li, jekk l-applikant juri ċirkustanzi li aktarx jipperikolaw l-irkupru tad-danni, l-awtoritajiet ġudizzjarji jistgħu jordnaw is-sekwestru prekawzjonarju tal-proprjetà mobbli u immobbli tal-allegat kontraventur, inkluż l-imblukkar tal-kontijiet bankarji u assi oħra tagħhom. Għal dawk il-finijiet, l-awtoritajiet kompetenti jistgħu jordnaw il-komunikazzjoni ta' dokumenti bankarji, finanzjarji jew kummerċjali, jew l-aċċess xieraq għall-informazzjoni rilevanti.

ARTIKOLU 25.54

Rimedji

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji jkollhom l-awtorità li jordnaw, fuq it-talba tar-rikorrent u mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe dannu dovut lid-detentur ta' dritt minhabba l-ksur, u mingħajr kumpens ta' kwalunkwe xorta, il-qerda jew tal-anqas it-tneħħija definittiva mill-kanali tal-kummerċ, tal-oġġetti li jkunu nstabu li qegħdin jiksru dritt ta' proprjetà intellettuali. Jekk ikun xieraq, l-awtoritajiet ġudizzjarji jistgħu jordnaw ukoll il-qerda ta' materjali u ta' għodod użati b'mod predominanti fil-ħolqien jew fil-manifattura ta' dawk l-oġġetti.
2. L-awtoritajiet ġudizzjarji ta' kull Parti għandu jkollhom l-awtorità li jordnaw li dawn il-miżuri jitwettqu bi spejjeż tal-kontraventur, sakemm ma jiġux invokati raġunijiet partikolari sabiex dan ma jsirx.
3. Fil-kunsiderazzjoni ta' talba għal rimedji, għandhom jiġu kkunsidrati wkoll il-ħtieġa għall-proporzjonalità bejn il-gravità tal-ksur u r-rimedji ordnati kif ukoll l-interessi ta' partijiet terzi.

ARTIKOLU 25.55

Rimedji b'mandat ta' inibizzjoni

Kull Parti għandha tiżgura li, meta tittiehed deċiżjoni ġudizzjarja li ssib ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettuali, l-awtoritajiet ġudizzjarji jistgħu joħorġu kontra l-kontraventur u, jekk ikun xieraq, kontra parti terza¹ li fuqha l-awtorità ġudizzjarja rilevanti teżercita guriżdizzjoni u li s-servizzi tagħha jintużaw biex isir ksur ta' dritt ta' proprjetà intellettuali, mandat ta' inibizzjoni li għandu l-għan li jipprojbixxi l-kontinwazzjoni tal-ksur.

ARTIKOLU 25.56

Miżuri alternattivi

Kull Parti tista' tipprevedi li, f'każijiet xierqa u fuq talba tal-persuna li tista' tkun soġġetta għall-miżuri previsti fl-Artikolu 25.54 jew fl-Artikolu 25.55, l-awtoritajiet ġudizzjarji jkunu jistgħu jordnaw kumpens pekunjarju li għandu jithallas lill-parti li ġġarrab dannu minflok ma jiġu applikati l-miżuri previsti fl-Artikolu 25.54 jew fl-Artikolu 25.55, jekk dik il-persuna tkun aġixxiet b'mod mhux intenzjonali u mingħajr negliġenza, jekk l-eżekuzzjoni tal-miżuri inkwistjoni tikkawża lil dik il-persuna dannu sproporzjonat u jekk il-kumpens pekunjarju lill-parti li ġġarrab id-dannu jidher li jkun raġonevolment sodisfaċenti.

---

¹ Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu, Parti tista' tipprevedi li "parti terza" tinkludi intermedjarju.

ARTIKOLU 25.57

Danni

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet ġudizzjarji, fuq applikazzjoni tal-parti li ġgarrab id-dannu, jordnaw lill-kontraventur li kien involut konxjament, jew li kellu raġunijiet validi sabiex ikun jaf li kien involut f'attività kontraventorja, sabiex iħallas lid-detentur tad-dritt danni adegwati biex jikkumpensa għall-ħsara li d-detentur tad-dritt ikun ġarrab bħala riżultat tal-ksur.
2. Fid-determinazzjoni tal-ammont ta' danni skont it-paragrafu 1, l-awtoritajiet ġudizzjarji ta' kull Parti għandu jkollhom l-awtorità li jqisu, *inter alia*, kwalunkwe miżura legittima ta' valur ippreżentata mid-detentur tad-dritt, li tista' tinkludi profitti mitlufa, il-valur tal-merkanzija jew tas-servizzi milquta mill-ksur imkejjejl skont il-prezz tas-suq, jew il-prezz bl-imnut issuggerit¹. Tal-anqas f'każijiet ta' ksur tad-drittijiet tal-awtur jew ksur ta' drittijiet relatati jew ta' falsifikazzjoni ta' trademark, kull Parti għandha tipprevedi li, fi proċedimenti ġudizzjarji ċivili, l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkollhom l-awtorità li jordnaw lill-kontraventur iħallas lid-detentur tad-dritt il-profitti li jkun għamel il-kontraventur li jkunu attribwibbli għall-ksur, kemm bħala alternattiva għad-danni jew bħala żieda magħhom jew bħala parti minnhom.
3. Bħala alternattiva għall-paragrafu 2, kull Parti tista' tipprevedi li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jkollhom l-awtorità, f'każijiet xierqa, li jistabilixxu d-danni bħala somma waħda f'daqqa fuq il-bażi ta' elementi bħall-inqas ammont ta' royalties jew tariffi li kien ikollhom jithallsu kieku l-kontraventur ikun talab l-awtorizzazzjoni sabiex juża d-dritt tal-proprjetà intellettwali inkwistjoni.

---

¹ Għall-Unjoni Ewropea, dan jinkludi wkoll, kif xieraq, elementi minbarra fatturi ekonomiċi, bħall-preġudizzju morali kkawżat lid-detentur tad-dritt mill-ksur.

4. Xejn f'dan l-Artikolu ma jipprekludi lil xi Parti milli tipprevedi li jekk kontraventur ma jkunx involva ruħu konxjament, jew b'raġunijiet suffiċjenti sabiex ikun jaf li kien qed jinvolvi ruħu, f'attività kontraventorja, l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha jistgħu jordnaw, favur il-parti li tkun ġarrbet id-dannu, l-irkupru ta' profitti jew il-ħlas ta' danni li jistgħu jkunu prestabbiliti.

ARTIKOLU 25.58

Spejjeż legali

Kull Parti għandha tipprevedi li l-awtoritajiet ġudizzjarji tagħha, fejn xieraq, ikollhom l-awtorità li fi tmiem il-proċedimenti ġudizzjarji ċivili li jikkonċernaw l-infurzar tad-drittijiet tal-proprjeta intellettwali, jordnaw li l-parti rebbieħa tithallas mill-parti telliefa għall-ispejjeż legali jew spejjeż oħra, kif previst fil-liġi tal-Parti kkonċernata.

ARTIKOLU 25.59

Pubblikazzjoni tad-deċiżjonijiet ġudizzjarji

Kull Parti għandha tiżgura li, fil-proċedimenti ġuridiċi stabbiliti għall-ksur ta' dritt tal-proprjeta intellettwali, l-awtoritajiet ġudizzjarji jistgħu jordnaw, fuq it-talba tar-rikorrent u bl-ispejjeż kontra l-kontraventur, miżuri xierqa għat-tixrid tal-informazzjoni li tikkonċerna d-deċiżjoni, inkluż il-wiri tad-deċiżjoni u l-pubblikazzjoni tagħha fis-sħuħija tagħha jew f'parti minnha.

ARTIKOLU 25.60

Preżunzjoni li wiehed huwa awtur jew sid

Il-Partijiet għandhom jirrikonoxxu li għall-finijiet li jiġu applikati l-miżuri, il-proċeduri u r-rimedji previsti f' din it-Taqsima:

- (a) għall-awtur ta' xogħol letterarju jew artistiku, fin-nuqqas ta' prova kontrarja, sabiex ikun ikkunsidrat tali, u konsegwentement sabiex ikun intitolat jiftaħ proċedimenti ta' ksur, għandu jkun suffiċjenti li l-isem tal-awtur jidher fuq ix-xogħol bil-mod tas-soltu; u
- (b) is-subparagrafu (a) għandu japplika *mutatis mutandis* għad-detenturi tad-drittijiet relatati mad-drittijiet tal-awtur fir-rigward tas-sugġett protett tagħhom.

ARTIKOLU 25.61

Proċeduri amministrattivi

Sal-punt li kwalunkwe rimedju ċivili jista' jkun ordnat bħala riżultat ta' proċeduri amministrattivi dwar il-meriti tal-każ, ċertu proċeduri għandhom jikkonformaw ma' prinċipji li huma ekwivalenti fis-sustanza għal dawk imniżżla fid-dispożizzjonijiet rilevanti ta' din is-Subtaqsima.

SUBTAQSIMA 2

INFURZAR FIL-FRONTIERI

ARTIKOLU 25.62

Miżuri fil-fruntieri

1. Fir-rigward ta' oġġetti taħt kontroll doganali, kull Parti għandha tadotta jew iżżomm proċeduri li taħthom detentur tad-dritt ikun jista' jipprezenta applikazzjonijiet li jitolbu lill-awtoritajiet kompetenti għas-sospensjoni tar-rilaxx ta' oġġetti suspettati jew għaž-żamma tagħhom. Għall-finijiet ta' din is-Subtaqsima, "oġġetti suspettati" tfisser oġġetti suspettati bi ksur ta' trademarks, ta' drittijiet tal-awtur u ta' drittijiet relatati, ta' indikazzjonijiet ġeografici, ta' privati, ta' mudelli ta' utilità, ta' disinji industrijali u ta' topografiji ta' ċirkwiti integrati.
2. Kull Parti għandu jkollha fis-seħh sistemi elettronici għall-ġestjoni tal-applikazzjonijiet approvati jew registrati mill-awtoritajiet kompetenti.
3. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha ma jitolbux il-ħlas ta' tariffa sabiex ikopru l-ispejjeż amministrattivi li jirriżultaw mill-proċessar ta' applikazzjoni jew ta' registrazzjoni.
4. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet kompetenti tagħha jiddeċiedu dwar l-għoti jew ir-registrazzjoni ta' applikazzjonijiet f'perjodu ta' żmien raġonevoli.

5. Kull Parti għandha tiżgura li l-applikazzjoni jew ir-reġistrazzjoni mogħtija jew irreġistrata tapplika għal vjeggji multipli.
6. Fir-rigward ta' oġġetti taħt kontroll doganali, kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet doganali tagħha jkunu jistgħu jaġixxu b'inizjattiva tagħhom stess sabiex jissospendu r-rilaxx jew iżommu oġġetti suspettati bi ksur ta' trademarks jew ta' drittijiet tal-awtur.
7. L-awtoritajiet doganali għandhom jużaw analiżi tar-riskju biex jidentifikaw oġġetti suspettati li jiksru d-drittijiet tal-proprjetà intellettuali. Kull Parti għandha timplimenta dan il-paragrafu f'konformità mal-liġi tagħha.
8. Kull Parti jista' jkollha stabbiliti proċeduri li jippermettu l-qerda ta' oġġetti suspettati li jiksru d-drittijiet tal-proprjetà intellettuali, mingħajr ma jkun hemm bżonn ta' proċedimenti amministrattivi jew ġudizzjarji minn qabel għad-determinazzjoni formali tal-ksur f'każijiet meta l-persuni kkonċernati jaqblu mal-qerda jew ma jopponuhom. Jekk it-tali oġġetti ma jinqerdux, kull Parti għandha tiżgura li, għajr f'ċirkustanzi eċċezzjonali, tali oġġetti jintremew lil hinn mill-kanali kummerċjali b'mod li jiġi evitat kull dannu għad-detentur tad-dritt.
9. Kull Parti jista' jkollha fis-seħħ proċeduri li jippermettu l-qerda rapida ta' oġġetti bi trademark falza u ta' oġġetti pirata li jintbagħtu permezz ta' kunsinni postali jew ta' kurrieri express.
10. Parti tista' tiddeċiedi li ma tapplikax dan l-Artikolu għall-importazzjoni ta' oġġetti li jitqiegħdu fis-suq ta' pajjiż terz mid-detenturi tad-drittijiet jew bil-kunsens tagħhom. Parti tista' tiddeċiedi wkoll li ma tapplikax dan l-Artikolu għal oġġetti ta' natura mhux kummerċjali li jkunu fil-bagalji personali ta' vjaġġaturi.

11. L-awtoritajiet doganali tal-Partijiet għandhom iżommu djalogu regolari u jippromwovu l-kooperazzjoni mal-partijiet konċernati rilevanti u ma' awtoritajiet oħra involuti fl-infurzar tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali.

12. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw fir-rigward tal-kummerċ internazzjonali f'oġġetti suspettati. B'mod partikolari, il-Partijiet għandhom, sa fejn possibbli, jaqsmu informazzjoni dwar il-kummerċ ta' oġġetti suspettati li jaffettwaw lill-Parti l-oħra.

13. Mingħajr preġudizzju għal forom oħra ta' kooperazzjoni, il-Protokoll ta' dan il-Ftehim dwar l-Assistenza Amministrattiva Reċiproka f'Materji Doganali japplika fir-rigward ta' ksur tal-leġiżlazzjoni dwar id-drittijiet ta' proprjetà intellettuali li l-awtoritajiet doganali ta' Parti jkunu kompetenti għall-infurzar tagħhom f'konformità ma' dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 25.63

Konsistenza mal-GATT u mal-Ftehim TRIPS

Meta timplimenta miżuri fil-fruntieri għall-infurzar ta' drittijiet ta' proprjetà intellettuali mill-awtoritajiet doganali tagħha, kemm jekk koperti minn din is-Subtaqsima kif ukoll jekk ma jkunux, kull Parti għandha tiżgura l-konsistenza mal-obbligi tagħha skont il-GATT tal-1994 u l-Ftehim TRIPS u, b'mod partikolari, l-Artikolu V tal-GATT tal-1994, u l-Artikolu 41 u t-Taqsima 4 tal-Parti III tal-Ftehim TRIPS.

TAQSIMA D

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

ARTIKOLU 25.64

Kooperazzjoni

1. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw bl-għan li jappoġġaw l-implimentazzjoni tal-impenji u tal-obbligi meħudin skont dan il-Kapitolu.
2. L-oqsma ta' kooperazzjoni dwar il-protezzjoni tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali u l-kwistjonijiet ta' infurzar jistgħu jinkludu iżda ma humiex limitati għall-attivitajiet li ġejjin:
  - (a) l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-qafas legali fir-rigward tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali u tar-regoli rilevanti dwar il-protezzjoni u l-infurzar;
  - (b) skambju ta' esperjenza bejn il-Partijiet dwar il-progress leġiżlattiv;
  - (c) skambju ta' esperjenza bejn il-Partijiet dwar l-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali;
  - (d) skambju ta' esperjenza bejn il-Partijiet dwar l-infurzar fuq livell ċentrali u subċentrali mill-awtoritajiet doganali, mill-pulizija, minn awtoritajiet amministrattivi u ġudizzjarji;

- (e) koordinazzjoni fil-prevenzjoni tal-esportazzjoni ta' merkanzija ffalsifikata, inkluż ma' pajjiżi terzi;
- (f) assistenza teknika, bini tal-kapaċitajiet; skambju u taħriġ tal-persunal;
- (g) il-protezzjoni u d-difiża tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali u t-tixrid ta' informazzjoni f'dan ir-rigward, fost l-oħrajn, fi ċrieki kummerċjali u fis-soċjetà ċivili;
- (h) għarfien pubbliku tal-konsumaturi u tad-detenturi tad-drittijiet, kif ukoll titjib tal-kooperazzjoni istituzzjonali, b'mod partikolari bejn l-uffiċċji tal-proprjetà intellettuali tagħhom;
- (i) promozzjoni attiva tal-għarfien u l-edukazzjoni tal-pubbliku ġenerali dwar politiki li jikkonċernaw id-drittijiet ta' proprjetà intellettuali;
- (j) kollaborazzjoni pubblika privata li tinvolvi lill-SMEs, inkluż f'avvenimenti jew laqgħat iffukati fuq l-SMEs, rigward il-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet tal-proprjetà intellettuali u t-tnaqqis tal-ksur tagħhom; u
- (k) formulazzjoni ta' strateġiji effettivi sabiex jiġu identifikati udjenzi u programmi ta' komunikazzjoni sabiex tiżdied is-sensibilizzazzjoni tal-konsumatur u tal-media dwar l-impatt tal-ksur tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali, inkluż ir-riskju għas-saħħa u għas-sikurezza u r-rabta mal-kriminalità organizzata.

3. Kull Parti tista' tagħmel disponibbli għall-pubbliku l-ispeċifikazzjonijiet tal-prodotti, jew sommarju tagħhom, u l-punti ta' kuntatt rilevanti għall-kontroll jew għall-ġestjoni tal-indikazzjonijiet ġeografici tal-Parti l-oħra kif protetti skont is-Subtaqsima 4 tat-Taqsima B.

4. Il-Partijiet għandhom, jew direttament jew permezz tas-Sottokomitati imsemmi fl-Artikolu 25.66, iżommu kuntatt dwar il-kwistjonijiet kollha relatati ma' l-implimentazzjoni u t-tħaddim ta' dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 25.65

Inizjattivi volontarji tal-partijiet ikkonċernati

Kull Parti għandha tagħmel hliitha sabiex tiffaċilita l-inizjattivi volontarji tal-partijiet konċernati sabiex tnaqqas il-ksur tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali, inkluż online u fi swieq oħrajn b'enfazi fuq problemi konkreti u filwaqt li tfittex soluzzjonijiet prattiċi li jkunu realistiċi, bilanċjati, proporzjonati u ġusti għal dawk kollha kkonċernati inkluż bil-modi li ġejjin:

- (a) kull Parti għandha tagħmel hliitha sabiex tlaqqa' lill-partijiet konċernati b'mod konsenswali fit-territorju tagħha bl-għan li tiffaċilita inizjattivi volontarji sabiex jinstabu soluzzjonijiet u jiġu riżolti differenzi fir-rigward tal-protezzjoni u tal-infurzar tad-drittijiet ta' proprjetà intellettuali u jitnaqqas il-ksur;
- (b) kull Parti għandha tagħmel hliitha sabiex taqsam informazzjoni mal-Parti l-oħra rigward sforzi bl-għan li jiġu ffaċilitati inizjattivi volontarji ta' partijiet konċernati fit-territorju tagħha;
u

- (c) il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom sabiex jippromwovu djalogu miftuħ u kooperazzjoni fost il-partijiet konċernati tal-Partijiet, u sabiex iħeġġu lill-partijiet ikkonċernati tal-Partijiet isibu soluzzjonijiet u jirriżolvu b’mod kongunt id-differenzi rigward il-protezzjoni u l-infurzar tad-drittijiet ta’ proprjetà intellettuali u jnaqqsu l-ksur tagħhom.

ARTIKOLU 25.66

Sottokumitat dwar il-Proprjetà Intellettuali

Is-Sottokumitat dwar il-Proprjetà Intellettuali (“Sottokumitat”), stabbilit skont l-Artikolu 33.4(1), għandu jimmonitorja u jiżgura l-implimentazzjoni u l-funzjonament xierqa ta’ dan il-Kapitolu u tal-Annessi 25-A, 25-B u 25-C. Is-Sottokumitat għandu jwettaq ukoll kompiti speċifiċi attribwiti lilu f’dan il-Kapitolu, inkluż l-Artikolu 25.40.

KAPITOLU 26

KUMMERĊ U ŻVILUPP SOSTENIBBLI

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET KOMUNI

ARTIKOLU 26.1

Objettivi

1. Il-Partijiet ifakkru l-Aġenda 21 dwar l-Ambjent u l-Iżvilupp, adottata fil-Konferenza tan-NU dwar l-Ambjent u l-Iżvilupp li saret f'Rio de Janeiro, bejn it-3 u l-14 ta' Ġunju 1992, il-Pjan ta' Implimentazzjoni ta' Johannesburg tas-Summit Dinji dwar l-Iżvilupp Sostenibbli tal-2002, id-Dikjarazzjoni tal-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol ("ILO") dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta, adottata mill-Konferenza Internazzjonali tax-Xogħol fis-97 Sessjoni tagħha, li saret f'Ġinevra fl-10 ta' Ġunju 2008 (id-"Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta"), id-Dokument ta' Eżitu tal-Konferenza tan-NU dwar l-Iżvilupp Sostenibbli tal-2012 intitolat "Il-Futur li Rridu", u l-Aġenda tal-2030 u l-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli tagħha.

2. Il-Partijiet jagħrfu li l-iżvilupp sostenibbli jinkludi l-iżvilupp ekonomiku, l-iżvilupp soċjali u l-ħarsien tal-ambjent, filwaqt li t-tlieta huma interdipendenti u jsaħħu lil xulxin għall-benesseri tal-generazzjonijiet preżenti u futuri.
3. Fid-dawl ta' dan ta' hawn fuq, l-oġġettiv ta' dan il-Kapitolu huwa li jtejjeb ir-relazzjoni kummerċjali u ta' investiment bejn il-Partijiet b'mod li jikkontribwixxi għall-iżvilupp sostenibbli, b'mod partikolari d-dimensjonijiet tax-xogħol¹ u ambjentali tiegħu li huma rilevanti għall-kummerċ u għall-investiment.
4. Dan il-Kapitolu jinkorpora approċċ kooperattiv ibbażat fuq valuri u interessi komuni.

ARTIKOLU 26.2

Dritt ta' regolamentazzjoni u livelli ta' protezzjoni

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu d-dritt ta' kull Parti li tiddetermina l-politiki u l-prijoritajiet ta' żvilupp sostenibbli tagħha, b'mod partikolari li tistabbilixxi l-livelli tagħha stess ta' protezzjoni tax-xogħol domestiku u tal-ambjent u l-prijoritajiet tagħha stess dwar ix-xogħol u l-ambjent, u li tadotta jew timmodifika l-liġi tagħha relatata max-xogħol u mal-ambjent u mal-politiki kif xieraq.

---

¹ Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu, it-terminu "xogħol" ifisser l-oġġettivi strateġiċi tal-ILO skont l-Aġenda tax-Xogħol Deċenti, li hija espressa fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta.

2. Il-livelli ta' protezzjoni, ta' liġi u ta' politiki msemmija fil-paragrafu 1 għandhom ikunu konsistenti mal-impenn ta' kull Parti fir-rigward tal-ftehimiet ambjentali multilaterali ("MEAs") u tal-istandards u l-ftehimiet multilaterali tax-xogħol, imsemmija f' dan il-Kapitolu li għalihom hija parti.
3. Kull Parti għandha tagħmel hilita biex tiżgura li l-liġijiet, ir-regolamenti u l-politiki ambjentali u tax-xogħol tagħha jipprevedu u jheggu livell għoli ta' protezzjoni ambjentali u tax-xogħol u għandha tistinka biex tkompli ttejjeb il-livelli tagħha ta' protezzjoni ambjentali u tax-xogħol previsti fil-liġijiet, fir-regolamenti u fil-politiki tagħha.
4. Parti ma għandhiex thegġeg il-kummerċ jew l-investment billi ddgħajjef jew tnaqqas il-livelli ta' protezzjoni mogħtija fil-liġijiet u fir-regolamenti tagħha dwar l-ambjent u x-xogħol.
5. Parti ma għandhiex thegġeg il-kummerċ jew l-investment billi tirrinunzja jew tidderoga b'xi mod ieħor mil-liġijiet u r-regolamenti ambjentali u tax-xogħol tagħha, jew toffri li tirrinunzja jew inkella tidderoga minnhom, b'mod li ddgħajjef jew tnaqqas il-livelli ta' protezzjoni mogħtija f'dawk il-liġijiet u r-regolamenti.
6. Parti ma għandhiex tonqos, permezz ta' azzjoni jew nuqqas ta' azzjoni sostnut jew rikorrenti, milli tinforza b'mod effettiv il-liġi tagħha dwar l-ambjent jew ix-xogħol b'mod li jaffettwa l-kummerċ jew l-investment.
7. Kull Parti żzomm id-dritt li teżercita diskrezzjoni raġonevoli u li tiegħu deċiżjonijiet *bona fide* fir-rigward tal-allokazzjoni ta' riżorsi ta' infurzar f'konformità mal-prijoritajiet għall-infurzar tal-liġijiet u r-regolamenti ambjentali u tax-xogħol tagħha.

8. Parti ma għandhiex tapplika l-liġijiet u r-regolamenti ambjentali u tax-xogħol tagħha b'mod li jikkostitwixxi restrizzjoni moħbija fuq il-kummerç jew l-investment.

ARTIKOLU 26.3

Il-kummerç u mgħiba responsabbli fin-negozju u l-ġestjoni tal-ktajjen tal-provvista

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-ġestjoni responsabbli tal-ktajjen tal-provvista permezz ta' mgħiba responsabbli fin-negozju jew prattiki ta' responsabbiltà soċjali korporattiva u r-rwol tal-kummerç fit-twettiq ta' dan l-oġettiv.

2. F'konformità mal-paragrafu 1, kull Parti għandha:

(a) tippromwovi mgħiba responsabbli fin-negozju jew responsabbiltà soċjali korporattiva billi tneġġegħ l-adozzjoni min-negozji ta' prattiki rilevanti li huma konsistenti ma' principji, standards u linji gwida rikonoxxuti internazzjonalment, inklużi linji gwida settorjali ta' diligenza dovuta, li ġew approvati jew appoġġati minn dik il-Parti; u

(b) tappoġġa t-tixrid u l-użu ta' strumenti internazzjonali rilevanti li ġew approvati jew li huma appoġġati minn dik il-Parti, bħal-Linji Gwida tal-OECD għall-Intrapriżi Multinazzjonali, id-Dikjarazzjoni Tripartitika tal-ILO dwar il-Prinċipji li jikkonċernaw l-Intrapriżi Multinazzjonali u l-Politika Soċjali adottata f'Ġinevra f'Novembru 1977 (id-“Dikjarazzjoni Tripartitika tal-ILO dwar il-Prinċipji li jikkonċernaw l-Intrapriżi Multinazzjonali u l-Politika Soċjali”), il-Patt Globali tan-NU u l-Prinċipji Gwida tan-NU dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem approvati mill-Kunsill tad-Drittijiet tal-Bniedem fir-Riżoluzzjoni tiegħu 17/4 tas-16 ta' Ġunju 2011.

3. Il-Partijiet jagħrfu l-utilità ta' linji gwida internazzjonali speċifiċi għas-settur fl-oqsma tar-responsabbiltà soċjali korporattiva jew tal-imġiba responsabbli fin-negozju u għandhom jippromwovu l-ħidma kongunta f'dan ir-rigward. Il-Partijiet għandhom jimplementaw ukoll miżuri biex jippromwovu l-aderenza mal-Linji Gwida tal-OECD dwar id-Diligenza Dovuta.

4. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-promozzjoni tal-kummerċ ta' oġġetti li jikkontribwixxu għal kundizzjonijiet soċjali mtejba u għal prattiki ambjentalment tajbin, bħal oġġetti u servizzi ambjentali li jikkontribwixxu għal ekonomija effiċjenti fl-użu tar-riżorsi u b'livell baxx ta' emissjonijiet tal-karbonju, oġġetti li l-produzzjoni tagħhom ma hijiex marbuta mad-deforestazzjoni u oġġetti li huma s-sugġett ta' skemi u mekkaniżmi volontarji ta' assigurazzjoni tas-sostenibbiltà.

5. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw informazzjoni kif ukoll l-aħjar prattika u, kif xieraq, jikkooperaw b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, dwar kwistjonijiet koperti minn dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 26.4

Informazzjoni xjentifika u teknika

1. Meta tistabilixxi jew timplimenta miżuri mmirati lejn il-protezzjoni tal-ambjent jew tal-kundizzjonijiet tax-xogħol li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ jew l-investment bejn il-Partijiet, kull Parti għandha tqis l-evidenza xjentifika u teknika disponibbli, preferibbilment minn korpi tekniċi u xjentifiċi rikonoxxuti, kif ukoll l-istandards, il-linji gwida jew ir-rakkomandazzjonijiet internazzjonali rilevanti, fejn dawn jeżistu.
2. Jekk l-evidenza xjentifika jew l-informazzjoni ma tkunx biżżejjed jew tkun inkonklużiva u jkun hemm riskju ta' degradazzjoni ambjentali serja jew riskju għas-saħħa u s-sikurezza okkupazzjonali fit-territorju tagħha, Parti tista' tadotta miżuri bbażati fuq il-prinċipju prekawzjonarju. Tali miżuri għandhom ikunu soġġetti għal rieżami jekk informazzjoni xjentifika ġdida jew addizzjonali ssir disponibbli.
3. Jekk miżura adottata f'konformità il-paragrafu 2 ikollha impatt fuq il-kummerċ jew l-investment bejn il-Partijiet, Parti tista' titlob lill-Parti li adottat il-miżura biex tipprovi informazzjoni li tindika li l-miżura hija konsistenti mal-livelli ta' protezzjoni tagħha stess, u tista' titlob diskussjoni dwar il-kwistjoni fis-Sottokomitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli.
4. Tali miżuri ma għandhomx jiġu applikati b'mod li jkun jikkostitwixxi mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikata jew restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ jew l-investment.

ARTIKOLU 26.5

Trasparenza u prattiki regolatorji tajbin

Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-applikazzjoni tar-regoli dwar it-trasparenza u l-prattiki regolatorji tajbin f'konformità mal-Kapitoli 28 u 29, b'mod partikolari r-regoli li jipprovdu opportunitajiet għall-persuni interessati biex jissottomettu fehmiet fir-rigward ta':

- (a) mizuri mmirati lejn il-ħarsien tal-ambjent u l-protezzjoni tal-kundizzjonijiet tax-xogħol li jistgħu jaffettwaw il-kummerç jew l-investment; u
- (b) mizuri kummerçjali jew ta' investment li jistgħu jaffettwaw il-ħarsien tal-ambjent jew il-protezzjoni tal-kundizzjonijiet tax-xogħol.

ARTIKOLU 26.6

Għarfien pubbliku, informazzjoni, parteċipazzjoni u garanziji proċedurali

1. Kull Parti għandha tippromwovi l-għarfien pubbliku dwar il-liġijiet u r-regolamenti tax-xogħol u ambjentali tagħha, inkluż billi tiżgura li l-liġijiet u r-regolamenti tax-xogħol u ambjentali tagħha u l-proċeduri ta' infurzar u ta' konformità jkunu disponibbli għall-pubbliku.

2. Kull Parti għandha tfittex li takkomoda talbiet għal informazzjoni minn kwalunkwe persuna rigward l-implimentazzjoni mill-Parti ta' dan il-Kapitolu.
3. Kull Parti għandha tagħmel użu mill-mekkaniżmi msemmija fl-Artikolu 33.5, fl-Artikolu 33.6 u fl-Artikolu 33.7 biex tfittex fehmiet dwar kwistjonijiet relatati mal-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu.
4. Kull Parti għandha tipprevedi r-riċevuta ta', u tikkunsidra kif xierqa, il-komunikazzjonijiet u l-opinjoni jiet permezz ta' sottomissjonijiet bil-miktub minn persuna ta' dik il-Parti dwar kwistjonijiet relatati mal-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu f'konformità mal-proċeduri domestiċi tagħha. Parti għandha twieġeb bil-miktub u fil-ħin għal tali sottomissjonijiet. Hija tista' tinnotifika tali komunikazzjonijiet u opinjonijiet lill-Grupp Konsultattiv Intern tagħha stabbilit skont l-Artikolu 33.6 u lill-punt ta' kuntatt tal-Parti l-oħra ddeżinjat skont l-Artikolu 26.19(6).
5. Kull Parti għandha, f'konformità mal-liġi tagħha, tiżgura li l-aċċess għall-proċeduri amministrattivi jew ġudizzjarji jkun disponibbli għal persuni b'interess legalment rikonoxxut fi kwistjoni partikolari jew li jsostnu li d-dritt tagħhom ikun inkiser, sabiex tippermetti azzjoni kontra ksur tal-liġi ambjentali jew tax-xogħol tagħha, inklużi rimedji xierqa għall-ksur ta' tali liġi.
6. Kull Parti għandha, f'konformità mal-liġi tagħha, tiżgura li l-proċeduri msemmija fil-paragrafu 5 jikkonformaw mal-proċess dovut, ma jkunux ieċċessivament għaljin, ma jkunux jinvolvu limiti taż-żmien mhux raġonevoli jew dewmien mhux ġustifikat, jipprovdju rimedju b'mandat ta' inibizzjoni, jekk dan ikun xieraq, u jkunu ġusti, ekwi u trasparenti.

ARTIKOLU 26.7

Attivitajiet ta' kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-attivitajiet ta' kooperazzjoni dwar l-aspetti relatati mal-kummerç tal-politiki ambjentali u tax-xogħol sabiex jintlaħqu l-objettivi ta' dan il-Ftehim u jigi implimentat dan il-Kapitolu.
2. L-attivitajiet ta' kooperazzjoni jistgħu jigu żviluppatti u implimentati bil-partecipazzjoni ta' organizzazzjonijiet internazzjonali u reġjonali kif ukoll ma' pajjiżi terzi, negozji, organizzazzjonijiet tal-impjegaturi u tal-ħaddiema, organizzazzjonijiet tal-edukazzjoni u tar-riċerka u organizzazzjonijiet mhux governattivi oħra, kif xieraq.
3. L-attivitajiet ta' kooperazzjoni għandhom jitwettqu fuq kwistjonijiet u suġġetti miftiehma mill-Partijiet biex jindirizzaw kwistjonijiet ta' interess komuni.
4. Il-Partijiet jistgħu jikkooperaw fi kwistjonijiet kif speċifikati f'dan il-Kapitolu kif ukoll, fost l-oħrajn:
  - (a) aspetti tax-xogħol u aspetti ambjentali tal-kummerç u l-iżvilupp sostenibbli f'fora internazzjonali, inkluż b'mod partikolari d-WTO, il-Forum Politiku ta' Livell Għoli tan-NU dwar l-Iżvilupp Sostenibbli, il-Programm tan-NU għall-Ambjent ("UNEP"), l-ILO u l-MEAs;

- (b) l-impatt tal-liġijiet u l-istandards dwar ix-xogħol u l-ambjent fuq il-kummerċ u l-investment;
  - (c) l-impatt tad-dritt dwar il-kummerċ u l-investment fuq ix-xogħol u l-ambjent; u
  - (d) aspetti relatati mal-kummerċ ta':
    - (i) inizjattivi dwar il-konsum u l-produzzjoni sostenibbli, inklużi dawk immirati lejn il-promozzjoni ta' ekonomija ċirkolari u t-tkabbir ekoloġiku u t-tnaqqis tat-tniġġis; u
    - (ii) inizjattivi għall-promozzjoni ta' oġġetti u ta' servizzi ambjentali, inkluż billi jiġu indirizzati ostakli mhux tariffarji relatati.
5. Il-prijoritajiet għall-attivitajiet ta' kooperazzjoni għandhom jiġu deċiżi b'mod kongunt mill-Partijiet abbażi ta' oqsma ta' interess reċiproku u riżorsi disponibbli.
6. Il-Partijiet jistgħu jwettqu attivitajiet fl-oqsma ta' kooperazzjoni stabbiliti f'dan il-Kapitolu personalment jew bi kwalunkwe mezz teknoloġiku disponibbli għall-Partijiet.

TAQSIMA B

AMBJENT U KUMMERĊ

ARTIKOLU 26.8

Objettivi

1. Il-Partijiet għandhom l-għan jippromwovu politiki kummerċjali u ambjentali ta' appoġġ reċiproku, livelli għoljin ta' protezzjoni ambjentali f'konformità mal-MEAs li għalihom huma parti rispettivament u infurzar effettiv tal-liġijiet u r-regolamenti ambjentali rispettivi tagħhom, u li jsaħħu l-kapaċità tagħhom li jindirizzaw kwistjonijiet ambjentali relatati mal-kummerċ, inkluż permezz tal-kooperazzjoni.
2. Il-Partijiet jirrikonoxxu li kooperazzjoni msaħħa għall-protezzjoni u l-konservazzjoni tal-ambjent u għall-ġestjoni sostenibbli tar-riżorsi naturali tagħhom għandha benefiċċji li jistgħu jikkontribwixxu għall-iżvilupp sostenibbli, isahħu l-governanza ambjentali tagħhom u jikkomplementaw l-objettivi ta' dan il-Ftehim.
3. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza ta' politiki u prattiki kummerċjali u ambjentali ta' appoġġ reċiproku biex itejbu l-protezzjoni ambjentali fil-promozzjoni tal-iżvilupp sostenibbli.

ARTIKOLU 26.9

Governanza u ftehimiet ambjentali multilaterali

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal -Assemblea Ambjentali tan-NU tal-UNEP. Il-Partijiet jirrikonoxxu r-rwol kritiku tal-MEAs fl-indirizzar tal-isfidi ambjentali globali, reġjonali u domestiċi. Il-Partijiet jirrikonoxxu wkoll il-ħtieġa li jtejbu l-appoġġ reċiproku bejn il-politiki kummerċjali u ambjentali. Għaldaqstant, kull Parti għandha timplimenta b'mod effettiv l-MEAs u l-protokolli li għalihom hija parti.
2. Il-Partijiet jirrikonoxxu d-dritt ta' kull Parti li tadotta jew iżzomm miżuri sabiex tippromwovi l-oġettivi tal-MEAs li għalihom hija parti.
3. Il-Partijiet għandhom jinvolvu ruħhom fi djalogu u jikkooperaw, kif xieraq, fi kwistjonijiet kummerċjali u ambjentali ta' interess reċiproku, b'mod partikolari fir-rigward tal-MEAs. Dan għandu jinkludi skambji regolari ta' informazzjoni dwar l-inizjattivi ta' kull Parti rigward ir-ratifiki tal-MEAs, inklużi l-protokolli u l-emendi tagħhom.

ARTIKOLU 26.10

Kummerċ u tibdil fil-klima

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-MEAs fil-qasam tat-tibdil fil-klima, b'mod partikolari l-htieġa li jintlaħaq l-objettiv tal-Konvenzjoni Qafas tan-NU dwar it-Tibdil fil-Klima, li saret fi New York fid-9 ta' Mejju 1992 ("UNFCCC") u l-iskop u l-għanijiet tal-Ftehim ta' Pariġi, sabiex tiġi indirizzata t-theddida urġenti tat-tibdil fil-klima. Għaldaqstant, il-Partijiet jirrikonoxxu r-rwol tal-kummerċ fil-kisba tal-għan ta' żvilupp sostenibbli u fl-indirizzar tat-tibdil fil-klima, kif ukoll l-importanza ta' sforzi individwali u kollettivi biex jiġu indirizzati l-impatti tat-tibdil fil-klima permezz ta' azzjonijiet ta' mitigazzjoni u adattament.
2. F'konformità mal-paragrafu 1, kull Parti għandha:
  - (a) timplimenta b'mod effettiv l-UNFCCC u l-Ftehim ta' Pariġi adottat taħtha, inklużi l-impenji tagħha fir-rigward tal-kontributi stabbiliti fil-livell nazzjonali tagħha;
  - (b) tippromwovi l-kontribut pożittiv tal-kummerċ għat-tranzizzjoni lejn ekonomija b'emissjonijiet baxxi ta' gassijiet serra u ekonomija ċirkolari u għal żvilupp reżiljenti għall-klima, inklużi azzjonijiet dwar il-mitigazzjoni u l-adattament għat-tibdil fil-klima; u
  - (c) tiffaċilita u tippromwovi l-kummerċ u l-investiment fi prodotti u f'servizzi ta' rilevanza partikolari għall-mitigazzjoni u l-adattament għat-tibdil fil-klima, għall-enerġija rinnovabbli sostenibbli u għall-effiċjenza enerġetika, b'mod konsistenti ma' dispożizzjonijiet oħra ta' dan il-Ftehim.

3. B'mod konsistenti mal-Artikolu 26.7, il-Partijiet għandhom jikkooperaw, kif xieraq, dwar aspetti tat-tibdil fil-klima relatati mal-kummerċ, b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, inkluż fil-UNFCCC, fid-WTO u fil-Protokoll ta' Montreal dwar Sustanzi li Jnaqqsu s-Saff tal-Ożonu, konkluz f'Montreal fis-16 ta' Settembru 1987 ("il-Protokoll ta' Montreal"). Barra minn hekk, il-Partijiet jistgħu jikkooperaw, kif xieraq, fir-rigward ta' dawn il-kwistjonijiet ukoll fl-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali.

4. F'konformità mal-paragrafu 1, il-Partijiet għandhom jikkooperaw f'oqsma bħal:

- (a) l-iskambju ta' għarfien u ta' esperjenza dwar l-implimentazzjoni tal-Ftehim ta' Pariġi, kif ukoll dwar inizjattivi għall-promozzjoni tar-reżiljenza għall-klima, l-enerġija rinnovabbli, it-teknoloġiji b'emissjonijiet baxxi, l-effiċjenza enerġetika, l-ipprezzar tal-karbonju, it-trasport sostenibbli, l-iżvilupp ta' infrastruttura sostenibbli u reżiljenti għall-klima, il-monitoraġġ tal-emissjonijiet, u soluzzjonijiet ibbażati fuq in-natura; kif ukoll l-esplorazzjoni ta' għażliet għall-kooperazzjoni f'oqsma bħal sustanzi li jniġġsu l-klima għal żmien qasir u s-sekwestru tal-karbonju fil-ħamrija; u
- (b) l-iskambju ta' għarfien u ta' esperjenza dwar it-tneħħija gradwali ambizzjuża ta' sustanzi li jnaqqsu l-ożonu u t-tnaqqis gradwali tal-idrofluworokarburi skont il-Protokoll ta' Montreal permezz ta' miżuri sabiex jiġu kkontrollati l-produzzjoni, il-konsum u l-kummerċ tagħhom, l-introduzzjoni ta' alternattivi li ma jagħmlux ħsara lill-ambjent, l-aġġornament tas-sikurezza u ta' standards rilevanti oħrajn, u l-ġlieda kontra l-kummerċ illegali ta' sustanzi rregolati mill-Protokoll ta' Montreal, kif xieraq.

ARTIKOLU 26.11

Kummerċ u foresti

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-ġestjoni sostenibbli tal-foresti u r-rwol tal-kummerċ fl-ilħuq ta' dan l-oġettiv.
2. F'konformità mal-paragrafu 1, kull Parti għandha:
  - (a) timplimenta miżuri għall-ġlieda kontra l-qtuġh illegali tas-siġar u l-kummerċ relatat, inkluż permezz ta' attivitajiet ta' kooperazzjoni ma' pajjiżi terzi, kif xieraq;
  - (b) thegġeg il-konservazzjoni u l-ġestjoni sostenibbli tal-foresti;
  - (c) tippromwovi l-kummerċ u l-konsum tal-injam u tal-prodotti tal-injam li jinkisbu legalment minn foresti ġestiti b'mod sostenibbli; u
  - (d) tiskambja informazzjoni u, kif xieraq, tikkoopera mal-Parti l-oħra fuq inizjattivi relatati mal-kummerċ rigward il-ġlieda kontra l-qtuġh illegali tas-siġar għall-injam, il-ġestjoni sostenibbli tal-foresti, id-deforestazzjoni u d-degradazzjoni tal-foresti, il-governanza tal-foresti u l-konservazzjoni tal-kopertura tal-foresti biex jiġi mmassimizzat l-impatt u l-appoġġ reċiproku tal-politiki rispettivi tagħhom ta' interess komuni.

3. Filwaqt li tirrikonoxxi li l-foresti u l-ġestjoni sostenibbli tagħhom għandhom rwol ewlieni fil-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u fiż-żamma tal-bijodiversità, kull Parti għandha tippromwovi inizjattivi li jindirizzaw id-deforestazzjoni, inkluż permezz ta' ktajjen tal-provvista mingħajr deforestazzjoni. Barra minn hekk, il-Partijiet għandhom jikkooperaw, kif xieraq u b'mod konsistenti mal-Artikolu 26.7, b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali rilevanti, biex jimminimizzaw id-deforestazzjoni u d-degradazzjoni tal-foresti madwar id-dinja.

ARTIKOLU 26.12

Il-kummerċ u l-flora u l-fawna selvaġġi

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza li jiżguraw li l-kummerċ internazzjonali tal-fawna u l-flora selvaġġi ma jkunx ta' theddida għas-sopravivenza tagħhom, kif stabbilit fil-Konvenzjoni dwar il-Kummerċ Internazzjonali fl-Ispeċijiet ta' Fawna u Flora Selvaġġi fil-Periklu, magħmula f'Washington D.C. fit-3 ta' Marzu 1973 ("CITES").

2. F'konformità mal-paragrafu 1, kull Parti għandha:

- (a) timplimenta miżuri effettivi għall-ġlieda kontra l-kummerċ illegali tal-flora u l-fawna selvaġġi, inkluż permezz ta' attivitajiet ta' kooperazzjoni ma' pajjiżi terzi, kif xieraq; u
- (b) tippromwovi l-konservazzjoni fit-tul u l-użu sostenibbli tal-ispeċijiet elenkati fl-Appendiċijiet għas-CITES, inkluż billi tikkoopera fil-korpi CITES rilevanti biex l-Appendiċijiet għas-CITES jinżammu aġġornati u billi tippromwovi l-inklużjoni ta' speċijiet meqjusa f'riskju minhabba l-kummerċ internazzjonali u kriterji oħra stabbiliti skont is-CITES.

3. B'mod konsistenti mal-Artikolu 26.7, il-Partijiet jistgħu, kif xieraq, jikkooperaw jew jiskambjaw informazzjoni b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali dwar kwistjonijiet ta' interess reċiproku relatati mal-indirizzar tal-kummerċ illegali tal-flora u l-fawna selvaġġi, inkluż permezz tas-sensibilizzazzjoni biex titnaqqas id-domanda għall-prodotti illegali tal-organizmi selvaġġi u inizjattivi biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni dwar il-kondiviżjoni u l-infurzar tal-informazzjoni.

ARTIKOLU 26.13

Kummerċ u diversità bijoloġika

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, u r-rwol tal-kummerċ fit-twettiq ta' dawn l-oġettivi, konsistenti mal-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika, magħmula f'Rio de Janeiro fil-5 ta' Ġunju 1992 ("CBD"), ma' MEAs rilevanti oħrajn li għalihom huma parti, u mad-deċiżjonijiet adottati taħthom.

2. F'konformità mal-paragrafu 1, kull Parti għandha tiegħu miżuri biex tikkonserva d-diversità bijoloġika meta tkun soġġetta għal pressjonijiet marbuta mal-kummerċ u l-investment, inkluż permezz tal-iskambju ta' informazzjoni u ta' esperjenza, u miżuri biex jiġi evitat it-tixrid ta' speċijiet aljeni invażivi, filwaqt li jiġi rikonoxxut li l-moviment ta' speċijiet aljeni invażivi terrestri u akkwatiċi bejn il-fruntieri permezz ta' mogħdijiet relatati mal-kummerċ jista' jaffettwa b'mod avvers l-ambjent, l-attivitajiet ekonomiċi u l-iżvilupp, u s-saħħa tal-bniedem.

3. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza li jirrispettaw, jippreżervaw u jzommu l-għarfien u l-prattiki tal-komunitajiet indiġeni u lokali li jinkorporaw stili ta' ħajja tradizzjonali li jikkontribwixxu għall-konservazzjoni u għall-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, u r-rwol tal-kummerċ f'dan.
4. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza li jiffaċilitaw l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi u li jippromwovu l-kondiviżjoni ġusta u ekwa tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' riżorsi ġenetiċi, konsistenti mal-miżuri domestiċi rispettivi tagħhom u mal-obbligi internazzjonali ta' kull Parti.
5. Il-Partijiet jirrikonoxxu wkoll l-importanza tal-parteciġazzjoni u l-konsultazzjoni pubblika, skont il-liġi jew il-politika rispettiva tagħhom, fl-iżvilupp u fl-implimentazzjoni ta' miżuri li jikkonċernaw il-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika.
6. B'mod konsistenti mal-Artikolu 26.7, il-Partijiet jistgħu, kif xieraq, jippromwovu, jikkooperaw jew jiskambjaw informazzjoni b'mod bilaterali, reġjonali u f'fora internazzjonali, dwar aspetti relatati mal-kummerċ ta' politiki dwar id-diversità bijoloġika u miżuri ta' interess reċiproku, bħal:
  - (a) inizjattivi u Prattiki tajbin li jikkonċernaw il-kummerċ fi prodotti naturali bbażati fuq ir-riżorsi miksuba permezz ta' użu sostenibbli tar-riżorsi bijoloġiċi u li jikkontribwixxu għall-konservazzjoni tal-biodiversità;
  - (b) il-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika, u l-protezzjoni, ir-restawr u l-valutazzjoni tal-ekosistemi u s-servizzi tagħhom u l-istrumenti ekonomiċi relatati; u
  - (c) l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi u l-kondiviżjoni ġusta u ekwa tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tagħhom.

ARTIKOLU 26.14

Kummerċ u ġestjoni sostenibbli tas-sajd u tal-akkwakultura

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza tal-konservazzjoni u tal-ġestjoni sostenibbli tar-riżorsi bijoloġiċi tal-baħar u tal-ekosistemi tal-baħar u r-rwol tal-kummerċ fl-ilħuq ta' dawn l-oġġettivi.
2. Filwaqt li jiżviluppaw u jimplimentaw miżuri ta' konservazzjoni u ta' ġestjoni, il-Partijiet għandhom iqisu t-tħassib soċjali, kummerċjali, tal-iżvilupp u ambjentali u l-importanza tas-sajd artiġjanali jew fuq skala żgħira għall-għajxien tal-komunitajiet tas-sajd lokali.
3. Il-Partijiet jirrikonoxxu li s-sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolat (IUU)¹ jista' jkollu impatti negattivi sinifikanti fuq l-istokkijiet tal-ħut, is-sostenibbiltà tal-kummerċ fil-prodotti tas-sajd, l-iżvilupp u l-ambjent, u jikkonfermaw il-ħtieġa għal azzjoni biex jiġu indirizzati l-problemi tas-sajd eċċessiv u l-użu mhux sostenibbli tar-riżorsi tas-sajd.

---

¹ It-terminu "sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolat" għandu jinftehem li għandu l-istess tifsira kif stabbilit fil-paragrafu 3 tal-Pjan ta' Azzjoni Internazzjonali tal-Organizzazzjoni tal-Ikel u l-Agricoltura tan-NU biex is-Sajd Illegali, Mhux Irrappurtat u Mhux Iddikjarat Ikun Prevenut, Skoragġut u Eliminat, adottat f'Ruma, 2001 ("Pjan ta' Azzjoni dwar is-Sajd IUU tal-2001").

4. F'konformità mal-paragrafi 1 sa 3, kull Parti għandha:
- (a) timplimenta u taġixxi b'mod konsistenti mal-prinċipji tal-Konvenzjoni tan-NU dwar il-Liġi tal-Baħar, magħmula f'Montego Bay, fl-10 ta' Diċembru 1982, il-Ftehim tan-NU għall-Implimentazzjoni tad-Dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Liġi tal-Baħar tal-10 ta' Diċembru 1982 relatati mal-Konservazzjoni u l-Ġestjoni ta' Stokkijiet ta' Ħut Transżonali u Stokkijiet ta' Ħut li Jpassi Ħafna, adottat fi New York, fl-4 ta' Awwissu 1995, l-Organizzazzjoni tal-Ikel u l-Agricoltura tan-NU ("FAO"), il-Ftehim għall-Promozzjoni tal-Konformità mal-Miżuri Internazzjonali ta' Konservazzjoni u Ġestjoni minn Bastimenti tas-Sajd fl-Ibħra Miftuħa, adottat f'Ruma, fl-24 ta' Novembru 1993, il-Kodiċi ta' Kondotta tal-FAO għal Sajd Responsabbli, adottat fir-Riżoluzzjoni 4/95 fil-31 ta' Ottubru 1995, u l-Ftehim tal-FAO dwar Miżuri tal-Istat tal-Port li Jimpedixxu, Jiskoraġġixxu u Jeliminaw is-Sajd Illegali, Mhux Rapportat u Mhux Regolat, magħmul f'Ruma, fit-22 ta' Novembru 2009;
  - (b) tipparteċipa fl-inizjattiva tal-FAO dwar ir-Registru Globali tal-Bastimenti tas-Sajd, Bastimenti tal-Ġarr Imkesshin u Bastimenti ta' Forniment;

- (c) tfittex li topera sistema ta' ġestjoni tas-sajd ibbażata fuq l-aħjar evidenza xjentifika disponibbli u fuq l-aħjar prattiki rikonoxxuti internazzjonalment għall-ġestjoni u l-konservazzjoni tas-sajd, kif rifless fid-dispożizzjonijiet rilevanti tal-istrumenti internazzjonali mmirati biex jiżguraw l-użu sostenibbli u l-konservazzjoni tal-ispeċijiet tal-baħar¹, u mfassla, fost l-oħrajn, biex:
- (i) jipprevjenu s-sajd eċċessiv u l-kapaċità żejda;
  - (ii) inaqqsu l-qbid incidentali ta' speċijiet mhux fil-mira;
  - (iii) jippromwovu l-irkupru ta' stokkijiet li jkun qed jiġu mistada żżejjed għas-sajd kollu tal-baħar; u
  - (iv) jippromwovu l-ġestjoni tas-sajd b'approċċ tal-ekosistema, inkluż permezz ta' kooperazzjoni fost il-Partijiet;
- (d) b'appoġġ għall-isforzi biex jiġu miġġielda l-prattiki tas-sajd IUU u biex jiġi evitat il-kummerċ ta' prodotti minn speċijiet maħsuda minn dawk il-prattiki:
- (i) timplimenta miżuri effettivi għall-ġlieda kontra s-sajd IUU;

---

¹ Dawn l-istrumenti jinkludu, fost l-oħrajn, u kif jistgħu japplikaw, il-Konvenzjoni tan-NU dwar il-Liġi tal-Baħar, il-Ftehim tan-NU għall-Implimentazzjoni tad-Dispożizzjonijiet tal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Dritt tal-Baħar ta' Diċembru 1982 relatat mal-Konservazzjoni u l-Ġestjoni ta' Stokkijiet ta' Hut Transżonali u Stokkijiet ta' Hut li Jpassi Hafna, il-Kodiċi ta' Kondotta tal-FAO għal Sajd Responsabbli, il-Ftehim tal-FAO li Jippromwovi l-Konformità mal-Miżuri Internazzjonali ta' Konservazzjoni u ta' Ġestjoni minn Bastimenti tas-Sajd fl-Ibħra Miftuħa, il-Pjan ta' Azzjoni dwar is-Sajd IUU tal-2001, u l-Ftehim tal-FAO dwar Miżuri tal-Istat tal-Port li Jimpedixxu, Jiskoraġġixxu u Jeliminaw is-Sajd Illegali, Mhux Rapportat u Mhux Regolat.

- (ii) tiżgura l-użu ta' sistemi ta' monitoraġġ, kontroll, sorveljanza, konformità u infurzar, biex:
  - (A) tipprevjeni u tiskoraġġixxi, f'konformità mal-obbligi internazzjonali tagħha u l-ligi tagħha, lill-bastimenti li jtajru l-bandiera tagħha u lill-persuni fiżiċi tagħha milli jinvolvu ruħhom f'attivitajiet ta' sajd IUU; u
  - (B) tindirizza t-trażbord fuq il-baħar ta' ħut jew ta' prodotti tal-ħut biex tiskoraġġixxi u tevita attivitajiet ta' sajd IUU;
- (iii) timplimenta miżuri tal-istat tal-port; u
- (iv) timplimenta miżuri biex tipprevjeni s-sajd IUU u l-prodotti tal-ħut milli jidhru fil-ktajjen tal-provvista ta' kull Parti u tikkoopera għal dan il-għan, inkluż billi tiffacilita l-iskambju ta' informazzjoni;
- (e) tipparteċipa b'mod attiv fil-ħidma tal-organizzazzjonijiet reġjonali għall-ġestjoni tas-sajd ("RFMOs") li għalihom hija membru, osservatur, jew parti mhux kontraenti li tikkoopera, bl-għan li jinkisbu governanza tajba tas-sajd u sajd sostenibbli, b'hal permezz tal-promozzjoni tar-riċerka xjentifika u l-adozzjoni ta' miżuri ta' konservazzjoni bbażati fuq l-aħjar evidenza xjentifika disponibbli, it-tisħiħ tal-mekkaniżmi ta' konformità, it-twettiq ta' rieżamijiet perjodiċi tal-prestazzjoni u l-adozzjoni ta' kontroll, ta' monitoraġġ u ta' infurzar effettivi tal-miżuri ta' ġestjoni tal-RFMOs u, fejn applikabbli, l-adozzjoni u l-implimentazzjoni ta' skemi ta' dokumentazzjoni jew ta' ċertifikazzjoni tal-qbid u miżuri tal-istat tal-port;

- (f) tagħmel ħilitha biex taġixxi b'mod konsistenti mal-miżuri rilevanti ta' konservazzjoni u ta' ġestjoni adottati mill-RFMOs li tagħhom ma tkunx membru sabiex ma timminax dawk il-miżuri u tagħmel ħilitha biex ma tfixkilx l-iskemi ta' dokumentazzjoni tal-qbid jew tal-kummerç operati mill-RFMOs jew arrangamenti li tagħhom ma tkunx membru; u
- (g) tippromwovi l-iżvilupp ta' akkwakultura sostenibbli u responsabbli, filwaqt li tqis l-aspetti ekonomiċi, soċjali u ambjentali tagħha, f'konformità mal-implimentazzjoni tal-oġġettivi u tal-prinċipji li jinsabu fil-Kodiċi ta' Kondotta tal-FAO għal Sajd Responsabbli.

5. Il-Partijiet għandhom jikkooperaw, kif xieraq u b'mod konsistenti mal-Artikolu 26.7, b'mod bilaterali u fi ħdan l-RFMOs bil-għan li jippromwovu prattiki tas-sajd sostenibbli u kummerç ta' prodotti tal-ħut minn sajd ġestit b'mod sostenibbli. Barra minn hekk, il-Partijiet jistgħu jikkooperaw biex jiskambjaw l-għarfien u l-prattiki tajbin biex jappoġġaw l-implimentazzjoni ta' dan l-Artikolu.

TAQSIMA C

IX-XOGĦOL U L-KUMMERĊ

ARTIKOLU 26.15

Objettivi

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-kummerċ u l-investment jipprovdu opportunitajiet għall-ħolqien tal-impjiegi u x-xogħol decenti, inkluż għaż-żgħażaġġ, b'termini u kundizzjonijiet ta' impjieg li jaderixxu mal-prinċipji stabbiliti fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fuq ix-Xogħol, adottata mill-Konferenza Internazzjonali tax-Xogħol f' Ġinevra fit-18 ta' Ġunju 1998 u kif emendata fl-2022 (id-“Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fuq ix-Xogħol”) u d-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta tal-2008 kif emendata fl-2022.
2. Il-Partijiet għandhom l-għan li jiżguraw livelli għoljin ta' protezzjoni tax-xogħol f'konformità mal-istandards internazzjonali tax-xogħol li magħhom jaderixxu u li jippromwovu politiki kummerċjali u tax-xogħol ta' appoġġ reċiproku bil-għan li jittejbu l-kundizzjonijiet tax-xogħol u l-kwalità tal-ħajja tax-xogħol tal-impjegati. Dawn se jagħmlu ħilithom biex itejbu l-iżvilupp u l-ġestjoni tal-kapital uman għal impjegabbiltà mtejba, eċċellenza fin-negozju, u produttività akbar għall-benefiċċju kemm tal-ħaddiema kif ukoll tal-intrapriża. Għaldaqstant, il-Partijiet jagħmlu ħilithom biex jipprovdu opportunitajiet għaż-żgħażaġġ biex jiżviluppaw il-ħiliet meħtieġa biex jaċċessaw b'suċċess u jibqgħu fis-suq tax-xogħol.

3. Il-Partijiet għandhom l-għan li jikkooperaw dwar kwistjonijiet tax-xogħol relatati mal-kummerċ ta' interess reċiproku sabiex isahħu r-relazzjoni usa' bejn il-Partijiet.

ARTIKOLU 26.16

Standards u ftehimiet multilaterali dwar ix-xogħol

1. Il-Partijiet jafferu l-impenn tagħhom li jipromwovu l-iżvilupp tal-kummerċ internazzjonali b'mod li jwassal għal xogħol deċenti għal kulhadd, b'mod partikolari n-nisa, iż-żgħażaġh u l-persuni b'diżabilità, f'konformità mal-obbligi rispettivi tagħhom skont l-ILO, inklużi dawk iddikjarati fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fuq ix-Xogħol kif emendata fl-2022 u fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta kif emendata fl-2022.
2. Filwaqt li jfakkru d-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta kif emendata fl-2022, il-Partijiet jinnotaw li l-ksur tal-prinċipji u tad-drittijiet fundamentali fuq il-post tax-xogħol ma jistax jiġi invokat jew inkella jintuża bħala vantaġġ komparattiv legittimu u li l-istandards tax-xogħol ma għandhomx jintużaw għal skopijiet kummerċjali protezzjonisti.
3. Kull Parti għandha timplimenta b'mod effettiv il-Konvenzjonijiet tal-ILO ratifikati miċ-Ċili u mill-Istati Membri rispettivament.

4. F'konformità mal-Kostituzzjoni tal-ILO, adottata bħala l-Parti XIII tat-Trattat ta' Versailles, iffirmit fit-28 ta' Ġunju 1919 u d-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fuq ix-Xogħol kif emendata fl-2022, kull Parti għandha tirrispetta, tippromwovi u timplimenta b'mod effettiv l-istandards ewlenin tax-xogħol rikonoxxuti internazzjonalment, kif definiti fil-Konvenzjonijiet fundamentali tal-ILO, li huma:

- (a) il-libertà ta' assoċjazzjoni u r-rikonoxximent effettiv tad-dritt għan-negozjar kollettiv;
- (b) l-eliminazzjoni ta' kull forma ta' xogħol furzat jew obligatorju;
- (c) l-abolizzjoni effettiva tat-tħaddim tat-tfal inkluża l-projbizzjoni fuq l-aġar forom ta' tħaddim tat-tfal;
- (d) l-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni fir-rigward tal-impjiegi u tal-okkupazzjoni; u
- (e) ambjent tax-xogħol sikur u tajjeb għas-saħħa.

5. Il-Partijiet għandhom jiskambjaw regolarment informazzjoni dwar il-progress rispettiv tagħhom fir-rigward tar-ratifika tal-Konvenzjonijiet jew tal-protokolli tal-ILO li huma kklassifikati bħala aġġornati mill-ILO u li għalihom għadhom ma humiex parti.

6. Kull Parti għandha tippromwovi l-Aġenda tax-Xogħol Deċenti tal-ILO kif stabbilita fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta kif emendata fl-2022, b'mod partikolari fir-rigward ta':

- (a) kundizzjonijiet tax-xogħol deċenti għal kulhadd, fir-rigward, fost l-oħrajn, tal-pagi u tal-qligħ, tal-ħinijiet tax-xogħol, ta' kundizzjonijiet oħrajn tax-xogħol u tal-protezzjoni soċjali; u
- (b) djalogu soċjali dwar kwistjonijiet ta' xogħol fost il-ħaddiema u l-impjegaturi u l-organizzazzjonijiet rispettivi tagħhom, u mal-awtoritajiet governattivi rilevanti.

7. B'mod konsistenti mal-impenji tagħha skont l-ILO, kull Parti għandha:

- (a) tadotta u timplimenta miżuri u politiki dwar is-sikurezza u s-saħħa okkupazzjonali; u
- (b) iżzomm sistema ta' spezzjoni tax-xogħol f'konformità mal-istandards rilevanti tal-ILO dwar l-ispezzjoni tax-xogħol.

ARTIKOLU 26.17

Xogħol furzat jew obligatorju

1. Filwaqt li jfakkru li l-eliminazzjoni tax-xogħol furzat hija fost l-oġettivi tal-Aġenda 2030, il-Partijiet jenfasizzaw l-importanza tar-ratifika u tal-implimentazzjoni effettiva tal-Protokoll tal-2014 għall-Konvenzjoni dwar ix-Xogħol Furzat 1930, adottat f'Ġinevra, fil-11 ta' Ġunju 2014.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-għan li jeliminaw il-forom kollha ta' xogħol furzat jew obbligatorju, inkluż it-tħaddim furzat jew obbligatorju tat-tfal.

3. Konsegwentement, il-Partijiet għandhom jidentifikaw opportunitajiet għall-kooperazzjoni, u għall-kondiviżjoni ta' informazzjoni, esperjenzi u prattiki tajbin relatati mal-eliminazzjoni tal-forom kollha ta' xogħol furzat jew obbligatorju.

ARTIKOLU 26.18

Il-kooperazzjoni dwar kwistjonijiet kummerċjali u tax-xogħol

B'mod konsistenti mal-Artikolu 26.7, il-Partijiet għandhom jikkonsultaw u jikkooperaw, kif xieraq, b'mod bilaterali u fil-kuntest tal-ILO, dwar kwistjonijiet tax-xogħol relatati mal-kummerċ ta' interess reċiproku, inklużi, iżda mhux limitati għal:

- (a) il-ħolqien tal-impjiegi u l-promozzjoni ta' impjiegi produttivi u ta' kwalità għolja, inklużi politiki biex jiġi gġenerat tkabbir rikk fl-impjiegi u jiġu promossi intrapriżi u intraprenditorija sostenibbli;
- (b) il-promozzjoni tat-titjib fil-produttività tan-negozju u tax-xogħol, b'mod partikolari fir-rigward ta' intrapriżi żgħar u ta' daqs medju;

- (c) l-iżvilupp tal-kapital uman, l-aċċess għas-suq tax-xogħol u t-titjib tal-impjegabbiltà, b'mod partikolari taż-żgħażaġh, inkluż permezz tat-tagħlim tul il-ħajja u t-taħriġ vokazzjonali, l-educazzjoni kontinwa, it-taħriġ u l-iżvilupp u t-titjib tal-ħiliet, inkluż fl-industriji emergenti u ambjentali;
- (d) il-bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata u prattiki innovattivi fuq il-post tax-xogħol biex jittejjeb il-benesseri tal-ħaddiema;
- (e) il-promozzjoni tal-għarfien tal-Agenda tax-Xogħol Deċenti tal-ILO, inkluż dwar l-interkonnessjonijiet bejn il-kummerċ u l-okkupazzjoni sħiħa u produttiva, l-aġġustament tas-suq tax-xogħol, l-istandards fundamentali tax-xogħol, ix-xogħol deċenti fil-ktajjen tal-provvista globali, il-protezzjoni soċjali u l-inklużjoni soċjali, id-djalogu soċjali u l-ugwaljanza bejn il-ġeneri;
- (f) il-promozzjoni ta' impjiegi ta' kwalità deċenti permezz tal-kummerċ, inklużi s-sikurezza u s-saħħa fuq il-post tax-xogħol ta' ħaddiema tqal u ħaddiema li jkunu welldu reċentement;
- (g) is-sikurezza u s-saħħa okkupazzjonali u l-ispezzjoni tax-xogħol, pereżempju, bit-titjib tal-mekkaniżmi ta' konformità u ta' infurzar;
- (h) l-indirizzar tal-isfidi u l-opportunitajiet ta' forza tax-xogħol diversa u multigenerazzjonali, inkluż permezz ta':
  - (i) il-promozzjoni tal-ugwaljanza u l-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni fir-rigward tal-impjiegi u tal-okkupazzjoni; u

- (ii) il-protezzjoni ta' haddiema vulnerabbli;
- (i) it-titjib tar-relazzjonijiet tax-xogħol, pereżempju, l-aħjar prattika fir-risoluzzjoni alternattiva tat-tilwim u fil-konsultazzjoni tripartitika;
- (j) l-implimentazzjoni ta' Konvenzjonijiet fundamentali, ta' prijorità u oħrajn aġġornati tal-ILO, kif ukoll id-Dikjarazzjoni tal-Prinċipji Tripartitiċi dwar l-Intrapriżi Multinazzjonali u l-Politika Soċjali tal-ILO, u l-Prinċipji Gwida tan-NU dwar in-Negozju u d-Drittijiet tal-Bniedem; u
- (k) statistika dwar ix-xogħol.

TAQSIMA D

ARRANĠAMENTI ISTITUZZJONALI

ARTIKOLU 26.19

Is-Sottokumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli u l-punti ta' kuntatt

1. Is-Sottokumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli ("Sottokumitat"), stabbilit skont l-Artikolu 33.4(1), għandu jkun magħmul, għac-Ċili, minn uffiċjali mill-istituzzjonijiet responsabbli għal kwistjonijiet ta' kummerċ, xogħol, ambjent u ġeneru.

2. Is-Sottokumitat għandu jkollu sessjonijiet speċifiċi għal kwistjonijiet ambjentali u tax-xogħol¹, rispettivament, kif ukoll għal kwistjonijiet trażversali relatati mal-kummerċ u l-iżvilupp sostenibbli.
3. Il-funzjonijiet tas-Sottokumitat għandhom ikunu li:
- (a) jiffaċilita, jissorvelja u jirrieżamina l-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu;
  - (b) jiddetermina, jorganizza, jissorvelja u jivvaluta l-attivitajiet ta' kooperazzjoni stabbiliti f' dan il-Kapitolu, inkluż l-iskambju ta' informazzjoni u ta' esperjenza dwar oqsma ta' interess reċiproku;
  - (c) jirrapporta u jagħmel rakkomandazzjonijiet lill-Kumitat għall-Kummerċ dwar kwalunkwe kwistjoni relatata ma' dan il-Kapitolu, inkluż fir-rigward ta' suġġetti għal diskussjoni mal-mekkanizmi tas-soċjetà ċivili msemmija fl-Artikolu 33.5;
  - (d) iwettaq il-kompiti msemmija fl-Artikolu 26.21 u l-Artikolu 26.22;
  - (e) jikkoordina ma' Sottokumitati oħra stabbiliti skont dan il-Ftehim, kif xieraq, inkluż fir-rigward tal-isforzi għall-integrazzjoni ta' kwistjonijiet, kunsiderazzjonijiet u attivitajiet relatati mal-generu fil-ħidma tagħhom kif imsemmi fl-Artikolu 27.4(8); u
  - (f) iwettaq kwalunkwe funzjoni oħra kif jistgħu jaqblu l-Partijiet.

---

¹ Il-kwistjonijiet ambjentali u tax-xogħol jistgħu jiġu diskussi f' sessjonijiet iżolati jew f' sessjonijiet konsekuttivi.

4. Is-Sottokumitat, kif miftiehem b'mod reċiproku, jista' jikkonsulta jew ifittex il-parir tal-partijiet ikkonċernati jew tal-esperti rilevanti dwar kwistjonijiet relatati mal-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu.
5. Is-Sottokumitat għandu, b'konsens, iħejji rapport dwar kull laqgħa u għandu jipubblikah wara l-laqgħa.
6. Kull Parti għandha tiddeżinja punt ta' kuntatt fi ħdan l-amministrazzjoni tagħha biex tiffaċilita l-komunikazzjoni u l-koordinazzjoni bejn il-Partijiet dwar kwalunkwe kwistjoni relatata mal-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu. Għaċ-Ċili, il-punti ta' kuntatt speċifiċi għall-kwistjonijiet tax-xogħol, ambjentali u tal-ġeneru għandhom ikunu fi ħdan is-Sottosegretarjattar-Relazzjonijiet Ekonomiċi Internazzjonali tal-Ministeru tal-Affarijiet Barranin jew is-suċċessur tiegħu. Kull Parti għandha tinnotifika minnufih lill-Parti l-oħra bil-punti ta' kuntatt tagħha u ttiprovdi l-informazzjoni ta' kuntatt tagħhom.
7. Il-punti ta' kuntatt għandhom:
  - (a) jiffaċilitaw il-komunikazzjoni u l-koordinazzjoni regolari bejn il-Partijiet;
  - (b) minkejja l-Artikolu 33.3(2), jassistu lis-Sottokumitat inkluż fl-istabbiliment tal-aġenda u t-twetiq tat-tnejjiet l-oħra kollha meħtieġa għal-laqgħat tas-Sottokumitat.
  - (c) jikkomunikaw mas-soċjetà ċivili rispettiva tagħhom, kif xieraq; u
  - (d) jaħdmu flimkien, inkluż ma' korpi xierqa oħra tal-amministrazzjonijiet tagħhom, biex jiżviluppaw u jimplementaw attivitajiet kooperattivi.

ARTIKOLU 26.20

Soluzzjoni tat-tilwim

1. Il-Partijiet għandhom jagħmlu l-isforzi kollha possibbli permezz ta' djalogu, skambju ta' informazzjoni u kooperazzjoni biex jindirizzaw kwalunkwe nuqqas ta' qbil bejn il-Partijiet rigward l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu.
2. F'każ ta' nuqqas ta' qbil bejn il-Partijiet rigward l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandu jkollhom rikors esklużiv għall-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim stabbiliti skont l-Artikolu 26.21 u l-Artikolu 26.22.

ARTIKOLU 26.21

Konsultazzjonijiet

1. Parti ("il-Parti rikjedenti") tista', fi kwalunkwe hin, titlob konsultazzjonijiet mal-Parti l-oħra ("il-Parti risponenti") rigward kwalunkwe kwistjoni li tirriżulta fir-rigward tal-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Kapitolu billi tipprovdi talba bil-miktub lill-punt ta' kuntatt tal-Parti risponenti. It-talba għandha tistabbilixxi r-raġunijiet għat-talba għall-konsultazzjonijiet, inkluża deskrizzjoni speċifika biżżejjed tal-kwistjoni u d-dispożizzjonijiet ta' dan il-Kapitolu li hija tqis applikabbli.

2. Il-Parti risponenti għandha, sakemm ma jkunx miftiehem mod ieħor mal-Parti rikjedenti, twieġeb bil-miktub mhux aktar tard minn 10 ijiem wara d-data tal-wasla tat-talba.
3. Il-Partijiet għandhom jibdeu il-konsultazzjonijiet mhux aktar tard minn 30 jum wara d-data tal-wasla tat-talba għand il-Parti risponenti, sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor.
4. Il-konsultazzjonijiet jistgħu jsiru personalment jew bi kwalunkwe mezz teknologiku disponibbli għall-Partijiet. Jekk isiru personalment, il-konsultazzjonijiet għandhom isiru fit-territorju tal-Parti risponenti, sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor.
5. Fil-konsultazzjonijiet, il-Partijiet għandhom:
  - (a) jipprovdu informazzjoni suffiċjenti sabiex jippermettu eżami sħiħ tal-kwistjoni; u
  - (b) jittrattaw kwalunkwe informazzjoni skambjata matul il-konsultazzjonijiet b'mod kunfidenzjali.
6. Il-Partijiet għandhom jidhlu f'konsultazzjonijiet bil-għan li jilhqgħu riżoluzzjoni sodisfaċenti b'mod reċiproku tal-kwistjoni, filwaqt li jqisu l-opportunitajiet għall-kooperazzjoni relatati mal-kwistjoni. Fir-rigward ta' kwistjonijiet relatati mal-ftehimiet multilaterali msemmija f'dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom jikkunsidraw l-informazzjoni mill-ILO jew mill-korpi rilevanti stabbiliti skont dawk il-ftehimiet. Fejn ikun rilevanti, il-Partijiet jistgħu jaqblu li jfittxu parir minn tali organizzazzjonijiet jew korpi, jew minn kwalunkwe espert jew korp ieħor li jqisu xieraq biex jassistihom fil-konsultazzjonijiet.

7. Jekk il-Partijiet ma jkunux jistgħu jsolvu l-kwistjoni fi żmien 60 jum mill-kunsinna tat-talba bil-miktub għall-konsultazzjonijiet skont il-paragrafu 1, kull Parti tista', billi twassal talba bil-miktub lill-punt ta' kuntatt tal-Parti l-oħra, titlob li s-Sottokomitāt jiltaqa' biex iqis il-kwistjoni. Is-Sottokomitāt għandu jiltaqa' mingħajr dewmien u jfittex li jaqbel fuq soluzzjoni tal-kwistjoni.

8. Kull Parti jew is-Sottokomitāt mlaqqa' skont il-paragrafu 7 jista', jekk ikun xieraq, ifittex il-fehmiet tal-Gruppi Konsultattivi Domestiċi msemmija fl-Artikolu 33.6 jew pariri esperti oħra.

9. Jekk il-Partijiet ikunu jistgħu jsolvu l-kwistjoni, huma għandhom jiddokumentaw l-eżitu inkluż, jekk ikun xieraq, il-passi u l-iskedi ta' żmien speċifiċi miftiehma. Il-Partijiet għandhom jagħmlu l-eżitu disponibbli għall-pubbliku, sakemm ma jaqblux mod ieħor.

ARTIKOLU 26.22

Panel ta' esperti

1. Jekk il-Partijiet jonqsu milli jsolvu l-kwistjoni fi żmien 60 jum mill-wasla ta' talba bil-miktub biex jiltaqa' s-Sottokumitat kif imsemmi fl-Artikolu 26.21(7) jew, jekk ma ssir l-ebda talba bħal din, fi żmien 120 jum mill-wasla ta' talba bil-miktub għal konsultazzjonijiet skont l-Artikolu 26.21(1), il-Parti rikjedenti tista' titlob l-istabbiliment ta' panel ta' esperti biex jeżamina l-kwistjoni. Kwalunkwe talba bħal din għandha ssir bil-miktub lill-punt ta' kuntatt tal-Parti risponenti. It-talba għandha tidentifika r-raġunijiet għat-talba tal-istabbiliment ta' panel ta' esperti, inkluża deskrizzjoni speċifika biżżejjed tal-kwistjoni, u tispjega kif dik il-kwistjoni tikkostitwixxi ksur ta' dispożizzjonijiet speċifiċi ta' dan il-Kapitolu.

2. Hlief kif previst mod ieħor f'dan l-Artikolu, l-Artikoli 31.6, 31.10, 31.13, 31.14(1), 31.15, 31.19, 31.20(2), 31.21, 31.22, 31.24, 31.32, 31.33, 31.34, 31.35, kif ukoll ir-Regoli ta' Proċedura fl-Anness 31-A u l-Kodiċi ta' Kondotta fl-Anness 31-b għandhom japplikaw *mutatis mutandis*.

3. Is-Sottokumitat għandu, fl-ewwel laqgħa tiegħu, jirrakkomanda lill-Kumitat għall-Kummerċ l-istabbiliment ta' mill-inqas 15-il individwu li huma lesti u kapaċi jservu fuq il-panel ta' esperti. Abbażi ta' din ir-rakkomandazzjoni, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jistabbilixxi lista ta' individwi bħal dawn sa mhux aktar tard minn sena wara d-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Il-lista-għandha tkun magħmula minn tliet sublisti:

(a) sublista waħda ta' individwi stabbilita fuq il-bażi ta' proposti mill-Unjoni Ewropea;

- (b) sublista waħda ta' individwi stabbilita fuq il-bażi ta' proposti miċ-Ċili; u
- (c) sublista waħda ta' individwi li ma humiex ċittadini ta' xi waħda mill-Partijiet u li għandhom jaġixxu bħala President tal-panel ta' esperti.
4. Kull sublista għandha tinkludi mill-inqas ħames individwi. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jiżgura li l-lista tinżamm aġġornata u li tinżamm f' dak l-għadd minimu ta' individwi.
5. L-individwi msemmija fil-paragrafu 3 għandu jkollhom għarfien speċjalizzat jew għarfien espert tal-liġi dwar ix-xogħol jew l-ambjent, tal-kwistjonijiet indirizzati f' dan il-Kapitolu, jew tas-soluzzjoni tat-tilwim li jinqala' skont il-ftehimiet internazzjonali. Huma għandhom ikunu indipendenti, iservu fil-kapaċitajiet individwali tagħhom u ma għandhom jiehdu l-ebda struzzjonijiet minn kwalunkwe organizzazzjoni jew gvern fir-rigward ta' kwistjonijiet relatati man-nuqqas ta' ftehim, u lanqas ma għandhom ikunu affiljati mal-gvern ta' xi Parti, u għandhom jikkonformaw mal-Kodiċi ta' Kondotta fl-Anness 31-B.
6. Meta l-panel ta' esperti jkun magħmul skont il-proċeduri stabbiliti fl-Artikolu 31.6(3), (4) u (6), l-esperti għandhom jintgħażlu mis-sublisti rilevanti msemmija fil-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu.

7. Sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor fi żmien 5 ijiem mid-data tal-istabbiliment tal-panel ta' esperti, it-termini ta' referenza għandhom ikunu:

“li tiġi eżaminata, fid-dawl tad-dispożizzjonijiet rilevanti tal-Kapitolu 26 tal-Ftehim *Interim* dwar il-Kummerċ bejn l-Unjoni Ewropea, minn naħa waħda, u r-Repubblika taċ-Ċili, min-naħa l-oħra, il-kwistjoni msemmija fit-talba għall-istabbiliment tal-panel ta' esperti, u li jinħareġ rapport, f'konformità mal-Artikolu 26.23 ta' dak il-Ftehim, bis-sejbiet u r-rakkomandazzjonijiet tiegħu għar-riżoluzzjoni tal-kwistjoni”.

8. Fir-rigward tal-kwistjonijiet relatati ma' ftehimiet multilaterali msemmija f'dan il-Kapitolu, il-panel ta' esperti għandu jfittex informazzjoni mill-ILO jew mill-korpi rilevanti stabbiliti skont dawn il-ftehimiet, inkluż kwalunkwe gwida, konklużjoni jew deċiżjoni interpretattiva pertinenti disponibbli adottata mill-ILO u dawn il-korpi. Kwalunkwe informazzjoni bħal din għandha tiġi pprovduta lill-Partijiet għall-kummenti tagħhom.

9. Il-panel ta' esperti għandu jinterpretar id-dispożizzjonijiet ta' dan il-Kapitolu f'konformità mar-regoli abitwali ta' interpretazzjoni tad-dritt pubbliku internazzjonali, inklużi dawk kodifikati fil-Konvenzjoni ta' Vjenna dwar il-Ligi tat-Trattati.

10. Il-panel ta' esperti għandu joħroġ lill-Partijiet rapport *interim* u rapport finali li jstabbilixxi s-sejbiet tal-fatti, l-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet rilevanti u r-raġunar wara kwalunkwe sejba, konklużjoni u r-rakkomandazzjonijiet li jagħmel.

11. Il-panel ta' esperti għandu jgħaddi r-rapport *interim* lill-Partijiet fi żmien 100 ġurnata wara d-data tal-istabbiliment tal-panel ta' esperti. Meta l-panel ta' esperti jqis li din l-iskadenza ma tistax tintlaħaq, il-President tal-panel ta' esperti għandu jinforma bil-miktub lill-Partijiet, fejn jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha l-panel ta' esperti jippjana li joħroġ ir-rapport *interim* tiegħu. L-iskadenza stabbilita f'dan il-paragrafu tista' tiġi estiża bi qbil reċiproku bejn il-Partijiet.
12. Parti tista' tibgħat talba motivata lill-panel ta' esperti biex jirrieżamina aspetti partikolari tar-rapport *interim* fi żmien 25 jum mill-wasla tar-rapport *interim*. Parti tista' tikkummenta fuq it-talba tal-Parti l-oħra fi żmien 15-il jum mill-wasla tat-talba.
13. Wara li jikkunsidra t-talba, il-panel ta' esperti għandu jhejji r-rapport finali. Jekk ma tasal l-ebda talba għar-rieżami ta' aspetti partikolari tar-rapport *interim* fil-perjodu ta' żmien imsemmi fil-paragrafu 11, ir-rapport *interim* għandu jsir ir-rapport finali tal-panel ta' esperti.
14. Il-panel ta' esperti għandu joħroġ ir-rapport finali tiegħu lill-Partijiet fi żmien 175 jum wara d-data ta' stabbiliment ta' dak il-panel. Jekk il-panel ta' esperti jqis li din l-iskadenza ma tistax tintlaħaq, il-President tal-panel għandu jinnotifika bil-miktub lill-Partijiet, filwaqt li jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha l-panel ta' esperti jippjana li joħroġ ir-rapport finali tiegħu. L-iskadenza stabbilita f'dan il-paragrafu tista' tiġi estiża bi qbil reċiproku bejn il-Partijiet.
15. Ir-rapport finali għandu jinkludi diskussjoni dwar kwalunkwe talba bil-miktub mill-Partijiet dwar ir-rapport *interim* u jindirizza b'mod ċar kwalunkwe kumment ipprovdut mill-Partijiet.

16. Il-Partijiet għandhom jagħmlu r-rapport finali disponibbli għall-pubbliku fi żmien 15-il jum mill-kunsinna tiegħu mill-panel ta' esperti.

17. Jekk il-panel ta' esperti jsib fir-rapport finali li Parti ma tkunx ikkonformat mal-obbligi tagħha skont dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom jiddiskutu miżuri xierqa li għandhom jiġu implimentati filwaqt li jqisu r-rapport u r-rakkomandazzjonijiet tal-panel ta' esperti. Il-Parti rispondenti għandha tinforma lill-Grupp Konsultattiv Intern tagħha msemmi fl-Artikolu 33.6 u lill-Parti l-oħra bid-deċiżjonijiet tagħha dwar kwalunkwe azzjoni jew miżura li għandha tiġi implimentata mhux aktar tard minn tliet xhur wara li r-rapport ikun sar disponibbli għall-pubbliku.

18. Is-Sottokumitat għandu jimmonitorja s-segwitu għar-rapport finali u r-rakkomandazzjonijiet tal-panel ta' esperti. Il-Gruppi Konsultattivi Interni msemmija fl-Artikolu 33.6 jistgħu jipprezentaw osservazzjonijiet lis-Sottokumitat f'dan ir-rigward.

ARTIKOLU 26.23

Rieżami

1. Għall-fini tat-tiżni tal-kisba tal-objettivi ta' dan il-Kapitolu, il-Partijiet għandhom jiddiskutu permezz tal-laqgħat tas-Sottokumitat l-implimentazzjoni effettiva tiegħu, filwaqt li jqisu, fost l-oħrajn, l-iżviluppi ewlenin tal-politika f'kull Parti u l-iżviluppi fil-ftehimiet internazzjonali.

2. B'kont meħud tal-eżitu ta' tali diskussjonijiet, Parti tista' titlob ir-rieżami ta' dan il-Kapitolu fi kwalunkwe hin wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim. Għal dan il-għan, is-Sottokumitat jista' jirrakkomanda-lill-Partijiet emendi tad-dispożizzjonijiet rilevanti ta' dan il-Kapitolu f'konformità mal-proċedura ta' emenda stabbilita fl-Artikolu 33.9(1).

KAPITOLU 27

KUMMERĊ U UGWALJANZA BEJN IL-ĠENERI

ARTIKOLU 27.1

Kuntest u objettivi

1. Il-Partijiet jaqblu dwar l-importanza li tiġi inkorporata l-perspettiva tal-ġeneru fil-promozzjoni ta' tkabbir ekonomiku inklużiv, u r-rwol ewlieni li jista' jkollhom politiki reattivi għal kwistjonijiet ta' ġeneru f'dan ir-rigward. Dan jinkludi t-tneħħija tal-ostakli għall-partecipazzjoni tan-nisa fl-ekonomija u fil-kummerċ internazzjonali, inkluż it-titjib tal-opportunitajiet indaqs ta' aċċess għall-funzjonijiet u s-setturi tax-xogħol għall-irġiel u n-nisa fis-suq tax-xogħol.
2. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-kummerċ u l-investment internazzjonali huma magni tat-tkabbir ekonomiku u jirrikonoxxu wkoll il-kontribut importanti tan-nisa għat-tkabbir ekonomiku permezz tal-partecipazzjoni tagħhom fl-attività ekonomika, inkluż in-negozju u l-kummerċ internazzjonali.

3. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-partecipazzjoni tan-nisa fil-kummerç internazzjonali tista' tikkontribwixxi għall-avvanz tal-għoti tas-setgħa ekonomika u l-indipendenza ekonomika tagħhom. Barra minn hekk, l-aċċess tan-nisa għal riżorsi ekonomiċi u s-sjieda tagħhom jikkontribwixxu għal tkabbir ekonomiku sostenibbli u inkluziv, prosperità, kompetittività, u l-benesseri tas-soċjetà. Għaldaqstant, il-Partijiet jenfasizzaw l-intenzjoni tagħhom li jimplimentaw dan il-Ftehim b'mod li jippromwovi u jsaħħaħ l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa.
4. Il-Partijiet ifakkru l-Aġenda 2030 tan-Nazzjonijiet Uniti għall-Iżvilupp Sostenibbli u l-Għanijiet li jappartjenu għall-kummerç u għall-ugwaljanza bejn il-ġeneri, b'mod partikolari l-Għan 5: il-kisba tal-ugwaljanza bejn il-ġeneri u l-għoti tas-setgħa lin-nisa u t-tfajliet kollha.
5. Il-Partijiet ifakkru l-oġettivi tad-Dikjarazzjoni Kongunta dwar il-Kummerç u t-Tiżni tal-Għoti tas-Setgħa Ekonomika tan-Nisa fl-Okkażjoni tal-Konferenza Ministerjali tad-WTO li saret fi Buenos Aires f'Diċembru 2017.
6. Il-Partijiet ifakkru l-impenji tagħhom dwar l-integrazzjoni tal-ugwaljanza bejn il-ġeneri u l-għoti tas-setgħa lin-nisa u lit-tfajliet kif ukoll ir-rispett għall-prinċipji demokratiċi u d-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali, kif stabbilit fid-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem, adottata mill-Assemblea Ġenerali tan-NU fl-10 ta' Diċembru 1948 u strumenti internazzjonali rilevanti oħra tad-drittijiet tal-bniedem relatati mal-ugwaljanza bejn il-ġeneri li għalihom huma parti.

7. Il-Partijiet jaffer maw mill-ġdid l-impenji tagħhom skont id-Dikjarazzjoni ta' Beijing u l-Pjattaforma ta' Azzjoni ta' Beijing, adottati fir-Raba' Konferenza Dinjija tan-Nisa, li saret f'Beijing mill-4 sal-15 ta' Settembru 1995, filwaqt li jinnotaw b'mod partikolari l-oġġettivi u d-dispożizzjonijiet relatati mal-aċċess ugwali tan-nisa għar-riżorsi, l-impjiegi, is-swieq u n-negozju.
8. Il-Partijiet jaffer maw mill-ġdid l-importanza ta' politiki kummerċjali inklużivi li jikkontribwixxu għall-promozzjoni ta' drittijiet, trattament u opportunitajiet indaqs bejn l-irġiel u n-nisa kif ukoll għall-eliminazzjoni tal-forom kollha ta' diskriminazzjoni kontra n-nisa.
9. Il-Partijiet jenfasizzaw ir-rwol tas-settur privat fit-trawwim tal-ugwaljanza bejn il-ġeneri billi japplikaw politiki dwar in-nondiskriminazzjoni u d-diversità fl-operazzjonijiet korporattivi tagħhom f'konformità mal-linji gwida u l-istandards internazzjonali approvati jew appoġġati mill-Partijiet.
10. Il-Partijiet għandhom l-għan li:
- (a) itejbu r-relazzjonijiet kummerċjali, il-kooperazzjoni u d-djalogu tagħhom b'modi li jwasslu għal opportunitajiet u trattament indaqs għan-nisa u għall-irġiel, bħala haddiema, produtturi, negozjanti jew konsumaturi, f'konformità mal-impenji internazzjonali tagħhom.
  - (b) jiffacilitaw il-kooperazzjoni u d-djalogu bl-għan li jtejbu l-kapaċità, il-kundizzjonijiet u l-aċċess tan-nisa għall-opportunitajiet maħluqa mill-kummerċ.
  - (c) ikomplu jtejbu l-kapaċitajiet tagħhom biex jindirizzaw kwistjonijiet ta' ġeneru relatati mal-kummerċ, inkluż permezz tal-iskambju ta' informazzjoni u l-aħjar prattiki.

ARTIKOLU 27.2

Ftehimiet multilaterali

1. Kull Parti tafterma mill-ġdid l-impenn tagħha li timplimenta b'mod effettiv l-obbligi tagħha skont il-Konvenzjoni dwar l-Eliminazzjoni tal-Forom Kollha ta' Diskriminazzjoni Kontra n-Nisa, adottata mill-Assemblea Ġenerali tan-NU fit-18 ta' Diċembru 1979, filwaqt li tinnota b'mod partikolari dawk id-dispożizzjonijiet relatati mal-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni kontra n-nisa fil-ħajja ekonomika u fil-qasam tal-impjiegi.
2. Il-Partijiet ifakkru l-obbligi rispettivi tagħhom skont l-Artikolu 26.16 ta' dan il-Ftehim rigward il-Konvenzjonijiet tal-ILO relatati mal-ugwaljanza bejn il-ġeneri u l-eliminazzjoni tad-diskriminazzjoni fir-rigward tal-impjiegi u l-okkupazzjoni rratifikati mill-Istati Membri u miċ-Ċili.
3. Kull Parti tafterma mill-ġdid l-impenn tagħha li timplimenta b'mod effettiv l-obbligi tagħha skont ftehimiet multilaterali oħra li għalihom hija parti li jindirizzaw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri jew id-drittijiet tan-nisa.

ARTIKOLU 27.3

Dispożizzjonijiet ġenerali

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu d-dritt ta' kull Parti li tistabbilixxi l-kamp ta' applikazzjoni u l-garanziji tagħha ta' opportunitajiet indaqs għall-irġiel u għan-nisa u li tadotta jew timmodifika kif xieraq il-liġijiet u l-politiki rilevanti tagħha, konsistenti mal-impnenji tagħha skont il-ftehimiet internazzjonali msemmija fl-Artikolu 27.2.

2. Kull Parti għandha tagħmel hilita biex tiżgura li l-ligijiet u l-politiki rilevanti tagħha jipprevedu, u jippromwovu drittijiet, trattament u opportunitajiet indaqs bejn l-irġiel u n-nisa, f'konformità mal-impenji internazzjonali tagħha. Kull Parti għandha tagħmel hilita biex ittejjeb dawn il-ligijiet u l-politiki.
3. Kull Parti għandha tagħmel hilita biex tiġbor *data* diżaggregata skont is-sess relatata mal-kummerċ u l-ġeneru bil-għan li tifhem aħjar l-impatti differenti tal-istrumenti tal-politika kummerċjali fuq in-nisa u l-irġiel fir-rwoli tagħhom bħala haddiema, produttori, negozjanti jew konsumaturi.
4. Kull Parti għandha tippromwovi fit-territorju tagħha għarfien pubbliku dwar il-ligijiet u l-politiki tagħha relatati mal-ugwaljanza bejn il-ġeneri, inkluż l-impatt tagħhom fuq it-tkabbir ekonomiku inklużiv u għall-politika kummerċjali u r-rilevanza għalihom.
5. Kull Parti għandha, meta jkun rilevanti, tqis l-objettiv tal-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa meta tfassal, timplimenta u tirreżamina miżuri fl-oqsma koperti minn dan il-Ftehim.
6. Kull Parti għandha thegħeġ il-kummerċ u l-investment billi tippromwovi l-opportunitajiet indaqs u l-partecipazzjoni tan-nisa u tal-irġiel fl-ekonomija u fil-kummerċ internazzjonali. Dan jinkludi, fost l-oħrajn, miżuri li għandhom l-għan li: jeliminaw progressivament it-tipi kollha ta' diskriminazzjoni abbażi tas-sess; jippromwovu l-prinċipju ta' paga ugwali għal xogħol ta' valur ugwali sabiex tiġi indirizzata d-diskrepanza fil-pagi bejn il-ġeneri u l-iffacilitar li n-nisa ma jiġux iddiskriminati fl-impjieġ u fix-xogħol, inkluż għal raġunijiet ta' tqala u maternità.

7. Parti ma għandhiex iddgħajjef jew tnaqqas il-protezzjoni mogħtija skont il-liġijiet rispettivi tagħha li għandhom l-għan li jiżguraw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri jew opportunitajiet indaqs għan-nisa u l-irġiel, sabiex tinkoraġġixxi l-kummerċ jew l-investment.

8. Parti ma għandhiex tirrinunzja jew tidderoga b'xi mod ieħor, jew toffri li tirrinunzja jew li tidderoga b'xi mod ieħor, mil-liġijiet rispettivi tagħha li għandhom l-għan li jiżguraw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri jew l-opportunitajiet indaqs għan-nisa u għall-irġiel, b'mod li ddgħajjef jew tnaqqas il-protezzjoni mogħtija skont dawk il-liġijiet, sabiex tinkoraġġixxi l-kummerċ jew l-investment.

9. Parti ma għandhiex tonqos milli tinforza b'mod effettiv, permezz ta' azzjoni sostnuta jew rikorrenti jew nuqqas ta' azzjoni, il-protezzjoni mogħtija skont il-liġijiet rispettivi tagħha li għandhom l-għan li jiżguraw l-ugwaljanza bejn il-ġeneri jew opportunitajiet indaqs għan-nisa u għall-irġiel b'mod li jaffettwa l-kummerċ jew l-investment.

ARTIKOLU 27.4

Attivitajiet ta' kooperazzjoni

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-benefiċċji tal-kondiviżjoni tal-esperjenzi rispettivi tagħhom fit-fassil, fil-implimentazzjoni, fil-monitoraġġ u fit-tiżni tal-aspetti relatati mal-kummerċ tal-miżuri għall-ugwaljanza bejn il-ġeneri.

2. F'konformità mal-paragrafu 1, il-Partijiet għandhom iwettqu attivitajiet ta' kooperazzjoni mfassla biex itejbu l-kapaċità u l-kundizzjonijiet għan-nisa, inklużi l-ħaddiema, in-nisa tan-negozju u l-imprendituri, biex jaċċessaw u jibbenefikaw bis-sħiħ mill-opportunitajiet maħluqa minn dan il-Ftehim.

3. L-attivitajiet ta' kooperazzjoni għandhom jitwettqu fuq kwistjonijiet u temi miftiehma mill-Partijiet.

4. L-attivitajiet ta' kooperazzjoni jistgħu jiġu żviluppati u implimentati bil-partecipazzjoni tan-NU, tad-WTO, tal-ILO, tal-OECD u ta' organizzazzjonijiet internazzjonali oħra kif ukoll ma' pajjiżi terzi, negozji, organizzazzjonijiet tal-impjegaturi u tal-ħaddiema, organizzazzjonijiet tal-edukazzjoni u tar-riċerka u organizzazzjonijiet mhux governattivi oħra, kif xieraq.

5. L-oqsma ta' kooperazzjoni jistgħu jinkludu l-kondiviżjoni ta' esperjenzi u tal-aħjar prattiki relatati ma' politiki u programmi biex tiġi mhegġa l-partecipazzjoni akbar tan-nisa fil-kummerċ internazzjonali kif ukoll aspetti relatati mal-kummerċ ta':

- (a) il-promozzjoni tal-inklużjoni finanzjarja u l-edukazzjoni tan-nisa kif ukoll l-aċċess għall-finanzjament u l-assistenza finanzjarja;
- (b) l-avvanz tat-tmexxija tan-nisa u l-iżvilupp tan-networks tan-nisa;
- (c) il-promozzjoni tal-partecipazzjoni sħiħa tan-nisa fl-ekonomija billi jiġu mhegġa l-partecipazzjoni, it-tmexxija u l-edukazzjoni tagħhom, b'mod partikolari f'oqsma fejn ma humiex irrappreżentati biżżejjed bħax-xjenza, it-teknoloġija, l-inġinerija, il-matematika (STEM), kif ukoll l-innovazzjoni u n-negozju;
- (d) il-promozzjoni tal-ugwaljanza bejn il-ġeneri fl-intrapriżi;

- (e) il-partecipazzjoni tan-nisa f'pożizzjonijiet ta' teħid ta' deċiżjonijiet fis-setturi pubbliċi u privati;
- (f) inizjattivi pubbliċi u privati mmirati lejn il-promozzjoni tal-intraprenditorija tan-nisa, inkluża l-integrazzjoni tan-nisa fis-settur formali tal-ekonomija, it-tiżħiħ tal-kompetittività tal-intrapriżi mmexxija min-nisa biex ikunu jistgħu jipparteċipaw u jikkompetu fil-ktajjen tal-valur lokali, reġjonali u globali, u attivitajiet li jippromwovu l-internazzjonalizzazzjoni tal-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju mmexxija min-nisa;
- (g) politiki u programmi biex jittejbu l-ħiliet diġitali tan-nisa u l-aċċess għall-ghodod kummerċjali online u għall-pjattaformi tal-kummerċ elettroniku;
- (h) l-avvanz tal-politiki u l-programmi tal-kura kif ukoll miżuri ta' bilanċ bejn ix-xogħol u l-ħajja privata b'perspettiva tal-ġeneru;
- (i) l-esplorazzjoni tar-rabta bejn iż-żieda fil-partecipazzjoni tan-nisa fil-kummerċ internazzjonali u t-tnaqqis tad-differenza bejn il-pagi tal-irġiel u tan-nisa;
- (j) l-iżvilupp ta' analiżi bbażata fuq il-ġeneru tal-politiki kummerċjali, inkluż it-tfassil, l-implimentazzjoni u l-monitoraġġ tal-effetti tagħhom;
- (k) il-ġbir ta' *data* diżaggregata skont is-sess, l-użu ta' indikaturi, metodoloġiji ta' monitoraġġ u evalwazzjoni, u l-analiżi tal-istatistika relatata mal-kummerċ minn perspettiva tal-ġeneru;

- (l) l-esplorazzjoni ta' rabtiet bejn il-partecipazzjoni tan-nisa fil-kummerç internazzjonali u oqsma bħal xogħol decenti, segregazzjoni okkupazzjonali, u kundizzjonijiet tax-xogħol tan-nisa, inklużi s-sikurezza u s-saħħa fuq il-post tax-xogħol ta' haddiema tqal u haddiema li jkunu għadhom kif welldu, f'konformità mas-subparagrafu (f) tal-Artikolu 26.18;
  - (m) politiki u programmi għall-prevenzjoni, il-mitigazzjoni u r-rispons għall-impatt ekonomiku differenzjat li l-kriżijiet u l-emerġenzi jkollhom fuq in-nisa u l-irġiel; u
  - (n) kwistjonijiet oħra kif miftiehem mill-Partijiet.
6. Il-prijoritajiet għall-attivitajiet ta' kooperazzjoni għandhom jiġu deċiżi b'mod kongunt mill-Partijiet abbażi ta' oqsma ta' interess reċiproku u riżorsi disponibbli.
7. Il-kooperazzjoni, inkluż fl-oqsma stabbiliti fil-paragrafu 5, tista' ssir personalment jew bi kwalunkwe mezz teknoloġiku disponibbli għall-Partijiet, permezz ta' attivitajiet bħal: workshops, seminars, konferenzi, programmi u proġetti kollaborattivi; l-iskambju ta' esperjenzi, u l-kondiviżjoni tal-aħjar prattiki dwar il-politiki u l-proċeduri; u l-iskambju ta' esperti.
8. Permezz tas-Sottokumitat għall-Kummerç u l-Iżvilupp Sostenibbli stabbilit skont l-Artikolu 33.4(1), il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu l-isforzi mill-korpi stabbiliti f'dan il-Ftehim biex jintegraw kwistjonijiet, kunsiderazzjonijiet u attivitajiet relatati mal-ġeneru fil-ħidma tagħhom.
9. Il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu l-partecipazzjoni inklużiva tan-nisa fl-implimentazzjoni tal-attivitajiet ta' kooperazzjoni stabbiliti skont dan l-Artikolu, kif xieraq.

ARTIKOLU 27.5

Arranġamenti istituzzjonali

1. Is-Sottokumitat għall-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli, stabbiliet skont l-Artikolu 33.4(1) għandu jkun responsabbli għall-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu. L-Artikolu 26.19 għandu japplika għal dan il-Kapitolu *mutatis mutandis*¹.
2. Meta jinteraġixxu mas-soċjetà ċivili fil-Gruppi Konsultattivi Interni maħluqa jew maħtura skont l-Artikolu 33.6 u fil-Forum tas-Soċjetà Ċivili organizzat skont l-Artikolu 33.7, il-Partijiet għandhom jinkoraġġixxu l-partecipazzjoni ta' organizzazzjonijiet li jippromwovu l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa.

ARTIKOLU 27.6

Soluzzjoni tat-tilwim

1. L-Artikoli 26.20, 26.21 u 26.22 japplikaw għal dan il-Kapitolu *mutatis mutandis*².

---

¹ Għal aktar ċertezza, kwalunkwe referenza għall-Kapitolu 26, jew għal kwistjonijiet ambjentali u tax-xogħol, f'dak l-Artikolu għandha tinftiehem bhala li tirreferi għal dan il-Kapitolu, jew kwistjonijiet relatati mal-ġeneru, kif applikabbli.

² Għal aktar ċertezza, kwalunkwe referenza għall-Kapitolu 26, jew għal kwistjonijiet, domandi jew liġijiet ambjentali u tax-xogħol, f'dawk l-Artikoli għandha tinftiehem li tirreferi għal dan il-Kapitolu, jew kwistjonijiet, domandi jew liġijiet ta' ġeneru relatati ma' dawn il-kwistjonijiet jew domandi, kif applikabbli.

ARTIKOLU 27.7

Rieżami

1. Il-Partijiet jaqblu dwar l-importanza tal-monitoraġġ u l-valutazzjoni, b'mod kongunt jew individwalment, permezz tal-proċessi u l-istituzzjonijiet rispettivi tagħhom, kif ukoll dawk stabbiliti skont dan il-Ftehim, tal-impatt tal-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim fuq l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa u l-opportunitajiet previsti għan-nisa fir-rigward tal-kummerċ.
2. Il-Partijiet jistgħu jirrieżaminaw dan il-Kapitolu fid-dawl tal-esperjenza miksuba fl-implimentazzjoni tiegħu u, jekk ikun meħtieġ, jissuggerixxu kif dan jista' jissahħaħ.

KAPITOLU 28

TRASPARENZA

ARTIKOLU 28.1

Objettiv

1. Il-Partijiet, filwaqt li jirrikonoxxu l-impatt li l-ambjenti regolatorji rispettivi tagħhom jista' jkollhom fuq il-kummerċ u fuq l-investment bejniethom, għandhom l-għan li jipprovdu ambjent regolatorju prevedibbli u proċeduri effiċjenti għall-operatori ekonomiċi, speċjalment għall-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.

2. Il-Partijiet jaffer maw mill-ġdid l-impenji rispettivi tagħhom skont il-Ftehim tad-WTO u f' dan il-Kapitolu jibnu fuq daww l-impenji u jistabbilixxu aktar arrangamenti għat-trasparenza.

ARTIKOLU 28.2

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu:

- (a) “deċiżjoni amministrattiva” tfisser deċiżjoni jew azzjoni b'effett legali li tapplika għal persuna, għal oġġett jew għal servizz speċifiku f'każ individwali, u tkopri n-nuqqas ta' teħid ta' deċiżjoni amministrattiva kif previst fil-liġi ta' Parti; u
- (b) “deċiżjoni amministrattiva ta' applikazzjoni ġenerali” tfisser deċiżjoni amministrattiva jew interpretazzjoni li tapplika għall-persuni u s-sitwazzjonijiet ta' fatti kollha li ġeneralment jaqgħu fl-ambitu ta' dik id-deċiżjoni jew interpretazzjoni amministrattiva, u li tistabbilixxi norma ta' kondotta, iżda li ma tinkludix:
  - (i) determinazzjoni jew deċiżjoni li tkun saret fi proċediment amministrattiv jew kważi ġuridiku li tapplika għal persuna, prodott jew servizz partikolari tal-Parti l-oħra f'każ speċifiku; jew
  - (ii) deċiżjoni li tagġudika fir-rigward ta' att jew prattika partikolari.

ARTIKOLU 28.3

Pubblikazzjoni

1. Kull Parti għandha tiżgura li l-ligijiet, ir-regolamenti, il-proċeduri u d-deċiżjonijiet amministrattivi tagħha ta' applikazzjoni ġenerali fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim jiġu ppubblikati minnufih permezz ta' mezz iddeżinjat uffiċjalment u, meta fattibbli, b'mezzi elettronici, jew li jsiru disponibbli b'mod ieħor b'tali mod li jippermettu lil kwalunkwe persuna ssir familjari magħhom.
2. Kull Parti għandha tipprovdi spjegazzjoni tal-objettiv tal-ligijiet, ir-regolamenti, il-proċeduri, id-deċiżjonijiet amministrattivi ta' applikazzjoni ġenerali u d-deċiżjonijiet ġudizzjarji tagħha u r-raġunament għalihom fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim.
3. Kull Parti għandha tipprovdi perjodu ta' żmien raġonevoli bejn id-data tal-pubblikazzjoni u d-data tad-dhul fis-seħh tal-ligijiet u r-regolamenti fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim, hliet fejn dan ma jkunx possibbli għal raġunijiet ta' urgenza. Dan il-paragrafu ma japplikax għal deċiżjonijiet amministrattivi ta' applikazzjoni ġenerali u deċiżjonijiet ġudizzjarji.

ARTIKOLU 28.4

Mistoqsijiet u għoti ta' informazzjoni

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżzomm mekkaniżmi xierqa sabiex twieġeb għall-mistoqsijiet minn kwalunkwe persuna rigward kwalunkwe liġi jew regolament fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim.
2. Fuq talba ta' Parti, il-Parti l-oħra għandha tippovdi l-informazzjoni minnufih u twieġeb għal mistoqsijiet li jappartjenu għal kwalunkwe liġi jew regolament, kemm jekk fis-seħħ kif ukoll jekk ippjanati, fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim, sakemm ma jkunx stabbilit mekkaniżmu speċifiku skont Kapitolu ieħor ta' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 28.5

Proċeduri amministrattivi

1. Kull Parti għandha tamministra l-liġijiet, ir-regolamenti, il-proċeduri u d-deċiżjonijiet amministrattivi kollha ta' applikazzjoni ġenerali fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim b'mod oġġettiv, imparzjali u raġonevoli.

2. Jekk jinbdew proċedimenti amministrattivi relatati ma' persuni, ma' oġġetti jew ma' servizzi partikolari tal-Parti l-oħra fir-rigward tal-applikazzjoni ta' liġijiet, ta' regolamenti, ta' proċeduri jew ta' deċiżjonijiet amministrattivi ta' applikazzjoni ġenerali, imsemmijin fil-paragrafu 1, kull Parti għandha:

- (a) tagħmel hliitha sabiex ttiprovdi lill-persuni li jkunu affettwati direttament mill-proċedimenti amministrattivi b'avviż raġonevoli, f'konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha, meta jinbdew il-proċedimenti, inkluża deskrizzjoni tan-natura tal-proċedimenti, dikjarazzjoni tal-awtorità ġuridika li taħtha jinbdew il-proċedimenti u deskrizzjoni ġenerali ta' kwalunkwe kwistjoni kkonċernata; u
- (b) tagħti opportunità raġonevoli lil tali persuni sabiex jipprezentaw fatti u argumenti b'appoġġ tal-pożizzjonijiet tagħhom qabel ma tittiehed deċiżjoni amministrattiva finali, sa fejn jippermettu ż-żmien, in-natura tal-proċedimenti u l-interess pubbliku.

ARTIKOLU 28.6

Rieżami u appell

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżzomm tribunali jew proċeduri ġudizzjarji, arbitrarji jew amministrattivi għall-fini ta' rieżami fil-pront u, jekk tkun ġustifikata, ta' korrezzjoni ta' deċiżjonijiet amministrattivi fir-rigward ta' kwalunkwe kwistjoni koperta minn dan il-Ftehim.

2. Kull Parti għandha tiżgura li t-tribunali ġudizzjarji, arbitrali jew amministrattivi tagħha jwettqu l-proċeduri għal appell jew għal rieżami b' mod mhux diskriminatorju u imparzjali. Dawn it-tribunali għandhom ikunu imparzjali u indipendenti mill-awtorità fdata bl-infurzar amministrattiv u ma għandu jkollhom l-ebda interess fl-eżitu tal-kwistjoni.

3. Fir-rigward tat-tribunali jew tal-proċeduri msemmijin fil-paragrafu 1, kull Parti għandha tiżgura li l-partijiet quddiem dawk it-tribunali jew għal dawk il-proċeduri jiġu pprovduti bi:
  - (a) opportunità raġonevoli sabiex jappoġġaw jew jiddefendu l-pożizzjonijiet rispettivi tagħhom; u
  - (b) deċiżjoni bbażata fuq l-evidenza u fuq is-sottomissjonijiet ta' rekords jew, meta jkun meħtieġ mil-liġi tagħha, ir-rekords ikkompilati mill-awtorità rilevanti.

4. Kull Parti għandha tiżgura li d-deċiżjoniji msemmija fis-subparagrafu (b) tal-paragrafu 3 tiġi implimentata mill-awtorità fdata bis-setgħat ta' infurzar amministrattiv, soġġett għal appell jew rieżami ulterjuri kif previst fil-liġi tagħha.

ARTIKOLU 28.7

Relazzjoni ma' Kapitoli oħrajn

Id-dispożizzjonijiet stabbiliti f'dan il-Kapitolu japplikaw flimkien mar-regoli speċifiċi stabbiliti f'Kapitoli oħra.

KAPITOLU 29

PRATTIKI REGOLATORJI TAJBIN

ARTIKOLU 29.1

Kamp ta' applikazzjoni

1. Dan il-Kapitolu japplika għal miżuri regolatorji adottati jew immedijin mill-awtoritajiet regolatorji fir-rigward ta' kwalunkwe punt kopert minn dan il-Ftehim.
2. Dan il-Kapitolu ma japplikax għall-awtoritajiet regolatorji u għall-miżuri, għall-prattiki jew għall-approċċi regolatorji tal-Istati Membri.

ARTIKOLU 29.2

Prinċipji generali

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza ta':
  - (a) l-użu ta' prattiki regolatorji tajbin fil-proċess tal-ippjanar, it-tfassil, il-ħruġ, l-implimentazzjoni, l-evalwazzjoni u r-rieżaminar ta' miżuri regolatorji għall-ilħuq tal-oġġettivi tal-politika interna; u

(b) iż-żamma u t-titjib tal-benefiċċji ta' dan il-Ftehim biex jiġi ffaċilitat il-kummerċ fil-prodotti u fis-servizzi u jżied l-investment bejn il-Partijiet.

2. Kull Parti għandha tkun libera li tiddetermina l-approċċ tagħha għal prattiki regolatorji tajbin skont dan il-Ftehim b'mod konsistenti mal-qafas ġuridiku, mal-prattika u mal-prinċipji fundamentali tagħha stess, inkluż il-prinċipju prekawzjonarju li huwa l-bażi tas-sistema regolatorja tagħha.

3. Xejn f'dan il-Kapitolu ma għandu jiġi interpretat bħala li jirrikjedi li Parti:

(a) tiddevja mill-proċeduri interni għat-tnejn u għall-adozzjoni ta' miżuri regolatorji;

(b) tiegħu azzjonijiet li jimminaw jew jimpedixxu l-adozzjoni f'waqtha ta' miżuri regolatorji għall-ilħuq tal-oġġettivi tal-ordni pubbliku tagħha; jew

(c) tikseb xi eżitu regolatorju partikolari.

ARTIKOLU 29.3

Definizzjonijiet

Għall-finijiet ta' dan il-Kapitolu:

(a) “awtorità regolatorja” tfisser:

- (i) għall-Unjoni Ewropea: il-Kummissjoni Ewropea; u
- (ii) għaċ-Ċili: kwalunkwe awtorità regolatorja tal-fergħa eżekuttiva; u

(b) “mizuri regolatorji” tfisser:

- (i) għall-Unjoni Ewropea:
  - (A) ir-regolamenti u d-direttivi, kif previst fl-Artikolu 288 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea; u
  - (B) atti ta' implimentazzjoni u atti delegati, kif previst fl-Artikolu 290 u fl-Artikolu 291 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, rispettivament; u
- (ii) għaċ-Ċili: liġijiet u digriet ta' applikazzjoni ġenerali li jiġu adottati mill-awtoritajiet regolatorji u li l-konformità magħhom hija obbligatorja¹.

---

¹ Skont il-paragrafu II.1 tal-istruzzjoni presidenzjali Nru 3 tal-2019 u l-modifiki tagħha.

ARTIKOLU 29.4

Koordinazzjoni interna tal-iżvilupp regolatorju

Kull Parti għandha żżomm proċessi jew mekkaniżmi interni ta' koordinazzjoni jew ta' rieżami għat-tnejjija, l-evalwazzjoni u r-rieżami tal-miżuri regolatorji. Proċessi jew mekkaniżmi bħal dawn għandhom jfittxu, fost l-oħrajn, li:

- (a) irawmu prattiki regolatorji tajbin, inklużi dawk stabbiliti f'dan il-Kapitolu;
- (b) jidentifikaw u jevitaw duplikazzjoni żejda u rekwiżiti inkonsistenti fil-miżuri regolatorji tal-Parti;
- (c) jiżguraw il-konformità mal-obbligi kummerċjali internazzjonali tal-Parti; u
- (d) jippromwovu l-kunsiderazzjoni tal-impatt tal-miżuri regolatorji li qed jithejjew, inkluż l-impatt fuq l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju.

ARTIKOLU 29.5

It-trasparenza tal-proċessi u tal-mekkanizmi regolatorji

Kull Parti għandha tagħmel disponibbli għall-pubbliku deskrizzjoni, f'konformità mar-regoli u l-proċeduri rispettivi tagħha, tal-proċessi u l-mekkanizmi użati mill-awtorità regolatorja tagħha biex tfejji, tevalwa jew tirreżamina l-miżuri regolatorji. Dawn id-deskrizzjonijiet għandhom jirreferu għal linji gwida, regoli jew proċeduri rilevanti, li jinkludu dawk li jippermettu lill-pubbliku jipprova kummenti.

ARTIKOLU 29.6

Informazzjoni bikrija dwar miżuri regolatorji pjanati

1. Kull Parti għandha tagħmel hilitha biex tippublika fuq bażi annwali, f'konformità mar-regoli u l-proċeduri rispettivi tagħha, informazzjoni dwar miżuri regolatorji ewlenin ipjanati¹.
2. Fir-rigward ta' kull miżura regolatorja ewlenija msemmija fil-paragrafu 1, kull Parti għandha tagħmel hilitha biex tagħmel disponibbli għall-pubbliku, fil-hin:
  - (a) deskrizzjoni qasira tal-kamp ta' applikazzjoni u tal-oġġettivi tagħha; u

---

¹ L-awtorità regolatorja ta' kull Parti tista' tiddetermina x'jikkostitwixxi miżura regolatorja ewlenija għall-finijiet tal-obbligi tagħha skont dan il-Kapitolu.

- (b) jekk disponibbli, iż-żmien stmat għall-adozzjoni tagħha, inkluż, fejn applikabbli, opportunitajiet għal konsultazzjonijiet pubbliċi.

ARTIKOLU 29.7

Konsultazzjonijiet pubbliċi

1. Meta tfejji miżura regolatorja ewlenija¹, kull Parti għandha, jekk applikabbli, f'konformità mar-regoli u l-proċeduri rispettivi tagħha:
- (a) tipubblica abbozz ta' miżura regolatorja jew dokumenti ta' konsultazzjoni li jipprovdu biżżejjed dettalji dwar il-miżura regolatorja li qed tittejjja biex kwalunkwe persuna² titħalla tivvaluta jekk u kif l-interessi tal-persuna jistgħu jiġu affettwati b'mod sinifikanti;
  - (b) toffri opportunitajiet raġonevoli għal kwalunkwe persuna, fuq bażi mhux diskriminatorja, sabiex tipprovdi kummenti; u
  - (c) tikkunsidra l-kummenti riċevuti.

---

¹ L-awtorità regolatorja ta' kull Parti tista' tiddetermina x'jikkostitwixxi miżura regolatorja ewlenija għall-finijiet tal-obbligi tagħha skont dan il-Kapitolu.

² Għal aktar ċertezza, dan il-paragrafu ma jzomm lil Parti milli twettaq konsultazzjonijiet immirati ma' persuni interessati taht kundizzjonijiet definiti mir-regoli u l-proċeduri tagħha.

2. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tagħmel użu minn mezzi elettronici ta' komunikazzjoni u tfittex li żżomm portal elettroniku dedikat għall-fini tal-forniment ta' informazzjoni u ta' riċevuta tal-kummenti relatati mal-konsultazzjonijiet pubbliċi.

3. L-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tagħmel ħilitha sabiex tagħmel disponibbli għall-pubbliku sommarju tar-riżultati tal-konsultazzjonijiet jew ta' kwalunkwe kumment riċevut, ħlief sa fejn ikun neċessarju sabiex tiproteġi informazzjoni kunfidenzjali jew ma tipprovdi *data* personali jew kontenut mhux xieraq.

ARTIKOLU 29.8

Valutazzjoni tal-impatt

1. Kull Parti għandha tippromwovi li l-awtorità regolatorja tagħha, f'konformità mar-regoli u l-proċeduri applikabbli, twettaq valutazzjoni tal-impatt tal-miżuri regolatorji ewlenin li qed thejji.
2. Meta twettaq valutazzjoni tal-impatt, l-awtorità regolatorja ta' kull Parti għandha tippromwovi proċessi u mekkaniżmi li jqisu l-fatturi li ġejjin:
  - (a) il-ħtieġa għall-miżura regolatorja, inklużi n-natura u s-sinifikat tal-problema li l-miżura regolatorja jkollha l-għan li tindirizza;
  - (b) alternattivi regolatorji u mhux regolatorji fattibbli u xierqa, jekk ikun hemm, li jiksbu l-objettivi tal-ordni pubbliku tal-Parti, inkluża l-għażla li ma tirregolax;

- (c) sa fejn possibbli u rilevanti, l-impatt soċjali, ekonomiku u ambjentali potenzjali ta' dawk l-alternattivi, inkluż fuq il-kummerċ internazzjonali u fuq l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju; u
- (d) kif l-għażliet ikkunsidrati huma relatati ma' standards internazzjonali rilevanti, jekk jeżistu, inkluża r-raġuni għal kwalunkwe diverġenza, meta tkun xierqa.

3. Fir-rigward ta' kwalunkwe valutazzjoni tal-impatt li awtorità regolatorja tkun wettqet għal miżura regolatorja, dik l-awtorità regolatorja għandha ttejjji rapport finali li jagħti dettalji dwar il-fatturi li tkun qieset fil-valutazzjoni tagħha u s-sejbiet rilevanti. Tali rapport għandu jsir disponibbli għall-pubbliku meta l-miżura regolatorja kkonċernata ssir disponibbli għall-pubbliku.

ARTIKOLU 29.9

Evalwazzjoni retrospettiva

Il-Partijiet jirrikonoxxu l-kontribut pożittiv tal-evalwazzjonijiet perjodiċi retroattivi tal-miżuri regolatorji eżistenti fis-seħh biex jitnaqqas il-piż regolatorju mhux meħtieġ, inkluż fuq l-intrapriżi żgħar u ta' daqs medju, u biex jinkisbu l-oġettivi tal-ordni pubbliku b'mod aktar effettiv. Il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom biex jipromwovu l-użu ta' evalwazzjonijiet perjodiċi retroattivi fis-sistemi regolatorji tagħhom.

ARTIKOLU 29.10

Reġistru regolatorju

Kull Parti għandha tiżgura li l-miżuri regolatorji li jkunu fis-seħħ jiġu ppubblikati f'reġistru ddeżinjat li jidentifika l-miżuri regolatorji skont is-sugġett u li jkun disponibbli għall-pubbliku fuq sit web uniku u aċċessibbli bla ħlas. Is-sit web għandu jippermetti tfittxijiet għal miżuri regolatorji permezz ta' citazzjonijiet jew bil-kliem. Kull Parti għandha taġġorna r-reġistru tagħha perjodikament.

ARTIKOLU 29.11

Kooperazzjoni u l-iskambju tal-informazzjoni

Il-Partijiet jistgħu jikkooperaw sabiex jiffacilitaw l-implimentazzjoni ta' dan il-Kapitolu. Din il-kooperazzjoni tista' tinkludi l-organizzazzjoni ta' kwalunkwe attività rilevanti biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni bejn l-awtoritajiet regolatorji tagħhom u l-iskambju ta' informazzjoni dwar il-prattiki regolatorji stabbiliti f'dan il-Kapitolu.

ARTIKOLU 29.12

Punti ta' kuntatt

Kull Parti għandha tiddeżinja punt ta' kuntatt biex tiffaċilita l-iskambju ta' informazzjoni bejn il-Partijiet, fi żmien xahar mid-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 29.13

Nuqqas ta' applikazzjoni tas-soluzzjoni ta' tilwim

Il-Kapitolu 31 ma japplikax għal dan l-Artikolu.

KAPITOLU 30

INTRAPRIŻI ŻĠĦAR U TA' DAQS MEDJU

ARTIKOLU 30.1

Objettivi

Il-Partijiet jagħrfu l-importanza ta' intrapriżi żgħar u ta' daqs medju (“SMEs”) fir-relazzjonijiet bilaterali dwar il-kummerċ u l-investment tagħhom u jafferu l-impenn tagħhom sabiex itejbu l-kapaċità tal-SMEs li jibbenefikaw minn dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 30.2

Kondiviżjoni tal-informazzjoni

1. Kull Parti għandha tistabbilixxi jew iżzomm sit web speċifiku għall-SMEs aċċessibbli għall-pubbliku li jkun fih informazzjoni rigward dan il-Ftehim, inkluż:

(a) sommarju ta' dan il-Ftehim; u

- (b) informazzjoni mfassla għall-SMEs li fiha:
  - (i) deskrizzjoni tad-dispożizzjonijiet f'dan il-Ftehim li kull Parti tqis li huma rilevanti għall-SMEs taż-żewġ Partijiet; u
  - (ii) kwalunkwe informazzjoni addizzjonali li l-Parti tqis li tkun siewja għall-SMEs interessati li jibbenefikaw mill-opportunitajiet pprovduti minn dan il-Ftehim.
- 2. Kull Parti għandha tinkludi fuq is-sit web previst fil-paragrafu 1 link tal-internet għal:
  - (a) it-test ta' dan il-Ftehim, inklużi l-Annessi u l-Appendicijiet, b'mod partikolari l-iskedi tat-tariffi u r-regoli tal-oriġini speċifiċi għall-prodott;
  - (b) sit web ekwivalenti tal-Parti l-oħra; u
  - (c) siti web tal-awtoritajiet tagħha stess li l-Parti tqis li jkunu jipprovdu informazzjoni siewja lil persuni interessati fil-kummerċ u fin-negozju f'dik il-Parti.
- 3. Kull Parti għandha tinkludi fuq is-sit web previst fil-paragrafu 1 link tal-internet għal siti web tal-awtoritajiet tagħha stess b'informazzjoni relatata ma' dan li ġej:
  - (a) ir-regolamenti doganali u l-proċeduri għall-importazzjoni, għall-esportazzjoni u għat-tranzitu kif ukoll il-formoli u d-dokumenti rilevanti u informazzjoni relatata oħra;

- (b) ir-regolamenti u l-proċeduri li jikkonċernaw id-drittijiet ta' proprjetà intellettuali, inkluż l-indikazzjonijiet ġeografici;
- (c) ir-regolamenti tekniċi inkluż, fejn meħtieġ, proċeduri obbligatorji ta' valutazzjoni tal-konformità u links għal listi ta' korpi ta' valutazzjoni tal-konformità, f'kazijiet li fihom il-valutazzjoni tal-konformità ta' parti terza tkun obbligatorja, kif previst fil-Kapitolu 9;
- (d) il-miżuri sanitarji u fitosanitarji relatati mal-importazzjoni u l-esportazzjoni kif previst fil-Kapitolu 6;
- (e) ir-regoli dwar l-akkwist pubbliku, bażi tad-*data* li jkun fiha l-avviżi ta' akkwist pubbliku u dispozizzjonijiet rilevanti oħra tal-Kapitolu 21;
- (f) il-proċeduri għar-registrazzjoni ta' kumpanija; u
- (g) informazzjoni oħra li l-Parti tqis li tista' tkun ta' għajjnuna għall-SMEs.

4. Kull Parti għandha tinkludi link tal-internet fis-sit web previst fil-paragrafu 1 għal bażi tad-*data* li tkun tista' titfittex elettronikament permezz tal-kodiċi tas-Sistema Armonizzata u li tinkludi l-informazzjoni li ġejja fir-rigward tal-aċċess għas-suq tagħha:

- (a) ir-rati tad-dazji u tal-kwoti doganali, inklużi daww għan-nazzjon l-aktar iffavorit, ir-rati li jikkonċernaw pajjiżi mhux trattati bħan-nazzjon l-aktar iffavorit u r-rati preferenzjali u l-kwoti tar-rati tariffarji;

- (b) id-dazji tas-sisa;
- (c) it-taxxi (bħat-taxxa fuq il-valur miżjud);
- (d) it-tariffi doganali jew tariffi oħrajn, inklużi tariffi oħrajn speċifiċi għall-prodotti;
- (e) ir-regoli tal-orìgini kif previsti fil-Kapitolu 3;
- (f) ir-restituzzjoni tad-dazji, id-differiment, jew tipi oħrajn ta' eżenzjoni li jnaqqsu, iroddu lura jew jirrinunzjaw id-dazji doganali;
- (g) il-kriterji użati sabiex jiġi ddeterminat il-valur doganali tal-oġġett;
- (h) miżuri tariffarji oħra;
- (i) l-informazzjoni meħtieġa għall-proċeduri tal-importazzjoni; u
- (j) informazzjoni relatata ma' miżuri jew ma' regolamenti mhux tariffarji.

5. Kull Parti għandha b' mod regolari, jew meta tintalab mill-Parti l-oħra, taggorna l-informazzjoni u l-links imsemmija fil-paragrafi 1 sa 4 li żżomm fuq is-sit web tagħha sabiex tiżgura li jkunu aġġornati u preċiżi.

6. Kull Parti għandha tiżgura li l-informazzjoni msemmija f' dan l-Artikolu tiġi ppreżentata b' mod adegwat għall-użu tal-SMEs. Kull Parti għandha tagħmel hilita biex tagħmel tali informazzjoni disponibbli bl-Ingliż.

7. Parti ma għandha tapplika l-ebda tariffa għall-aċċess għall-informazzjoni pprovduta skont il-paragrafi 1 sa 4 għal kwalunkwe persuna ta' Parti.

ARTIKOLU 30.3

Punti ta' kuntatt għall-SMEs

1. Kull Parti għandha tikkomunika lill-Parti l-oħra l-punt ta' kuntatt tagħha għall-SMEs li jwettaq il-funzjonijiet elenkati f' dan l-Artikolu. Parti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra minnufih dwar kwalunkwe bidla fid-dettalji ta' dawk il-punti ta' kuntatt.

2. Il-punti ta' kuntatt għall-SMEs għandhom:

- (a) jiżguraw li jiġu kkunsidrati l-ħtiġijiet tal-SMEs fl-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim sabiex l-SMEs taż-żewġ Partijiet ikunu jistgħu jibbenefikaw minn opportunitajiet godda skont dan il-Ftehim;
- (b) jiżguraw li l-informazzjoni msemmija fl-Artikolu 30.2 tkun aġġornata u rilevanti għall-SMEs; kull waħda mill-Partijiet, permess tal-punti ta' kuntatt għall-SMEs, tista' tissuggerixxi informazzjoni addizzjonali li l-Parti l-oħra tista' tinkludi fl-informazzjoni li għandha tiġi pprovduta f' konformità mal-Artikolu 30.2;

- (c) jeżaminaw kwalunkwe kwistjoni rilevanti għall-SMEs b'rabta mal-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim, inkluż li:
- (i) jiskambjaw informazzjoni sabiex jassistu lill-Kumitat għall-Kummerè fil-kompitu tiegħu li jimmonitorja u jimplimenta l-aspetti ta' dan il-Ftehim relatati mal-SMEs;
  - (ii) jassistu lis-Sottokumitati u lil punti ta' kuntatt oħra stabbiliti b'dan il-Ftehim, fil-kunsiderazzjoni ta' kwistjonijiet ta' rilevanza għall-SMEs;
- (d) jirrapportaw perjodikament dwar l-attivitajiet tagħhom, b'mod kongunt jew individwali, lill-Kumitat għall-Kummerè għall-kunsiderazzjoni tiegħu; u
- (e) jikkunsidraw kwalunkwe kwistjoni oħra li tirriżulta skont dan il-Ftehim li tappartjeni għall-SMEs skont kif il-Partijiet jistgħu jaqblu.

3. Il-punti ta' kuntatt għall-SMEs għandhom jiltaqgħu kif ikun neċessarju u għandhom iwettqu xogħolhom permezz tal-kanali ta' komunikazzjoni miftiehma mill-Partijiet, li jistgħu-jinkludu l-posta elettronika, il-vidjokonferenzi, jew mezzi oħrajn.

4. Il-punti ta' kuntatt għall-SMEs jistgħu jfittxu li jikkooperaw ma' esperti u ma' organizzazzjonijiet esterni, kif xieraq, fit-tweqqiq tal-attivitajiet tagħhom.

ARTIKOLU 30.4

Nuqqas ta' applikazzjoni tas-soluzzjoni ta' tilwim

Il-Kapitolu 31 ma japplikax għal dan l-Artikolu.

KAPITOLU 31

SOLUZZJONI TAT-TILWIM

TAQSIMA A

OBJETTIV U KAMP TA' APPLIKAZZJONI

ARTIKOLU 31.1

Objettiv

L-għan ta' dan il-Kapitolu huwa li jistabbilixxi mekkaniżmu effettiv u effiċjenti biex tiġi evitata u riżolta kwalunkwe tilwima bejn il-Partijiet rigward l-interpretazzjoni u l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim bl-għan li tintlaħaq soluzzjoni maqbula reċiprokament.

ARTIKOLU 31.2

Kamp ta' applikazzjoni

Dan il-Kapitolu japplika fir-rigward ta' kwalunkwe tilwima bejn il-Partijiet dwar l-interpretazzjoni u l-applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet f'dan il-Ftehim (“dispożizzjonijiet koperti”), sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 31.3

Definizzjonijiet

Għall-iskopijiet ta' dan il-Kapitolu u l-Annessi 31-A u 31-B:

- (a) “Parti lmentatrici” tfisser kwalunkwe Parti li titlob l-istabbiliment ta' panel skont l-Artikolu 31.5; u
- (b) “Medjatur” tfisser individu li jkun ntgħażel bħala medjatur f'konformità mal-Artikolu 38.27;
- (c) “panel” tfisser panel stabbilit skont l-Artikolu 38.6;
- (d) “membru tal-panel” tfisser membru ta' panel; u
- (e) “Parti li kontriha jkun sar l-ilment” tfisser il-Parti li allegatament tkun qed tikser dispożizzjoni koperta.

TAQSIMA B

KONSULTAZZJONIJIET

ARTIKOLU 31.4

Konsultazzjonijiet

1. Il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom sabiex isolvu kwalunkwe tilwim imsemmi fl-Artikolu 31.2 billi jidhlu f'konsultazzjonijiet *in bona fide* bl-għan li jilhqqu soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.
2. Parti għandha titlob il-konsultazzjonijiet permezz ta' talba bil-miktub mibgħuta lill-Parti l-oħra filwaqt li tidentifika l-miżura inkwistjoni u d-dispożizzjonijiet koperti li hija tqis applikabbli.
3. Il-Parti li lilha ssir it-talba għal konsultazzjonijiet għandha twieġeb għat-talba fil-pront, iżda mhux aktar tard minn 10 ijiem wara d-data tal-kunsinna tat-talba għall-konsultazzjonijiet. Il-konsultazzjonijiet għandhom jinżammu fi żmien 30 jum wara d-data tal-kunsinna tat-talba għall-konsultazzjonijiet u jsiru, sakemm il-Partijiet ma jiftehmux mod ieħor, fit-territorju tal-Parti li tkun saret it-talba lilha. Il-konsultazzjonijiet għandhom jitqiesu bħala konklużi 46 jum wara d-data meta tasal it-talba għall-konsultazzjonijiet, sakemm il-Partijiet ma jaqblux li jkomplu bil-konsultazzjonijiet.

4. Konsultazzjonijiet dwar kwistjonijiet ta' urgenza, inklużi dawk dwar merkanzija li titfassar jew merkanzija jew servizzi stagunali, għandhom isiru fi żmien 15-il jum mid-data ta' kunsinna tat-talba għall-konsultazzjonijiet. Il-konsultazzjonijiet għandhom jitqiesu bħala konklużi 23 jum wara d-data meta tasal it-talba għall-konsultazzjonijiet, sakemm il-Partijiet ma jaqblux li jkomplu bil-konsultazzjonijiet.
5. Matul il-konsultazzjonijiet, kull Parti għandha tippovdi biżżejjed informazzjoni fattwali sabiex tippermetti eżami sħiħ tal-mod li bih il-miżura inkwistjoni tista' taffettwa l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim. Kull Parti għandha tagħmel hilita biex tiżgura l-partecipazzjoni tal-persunal tal-awtoritajiet governattivi kompetenti tagħha li jkollhom għarfien espert fil-kwistjoni soġġetta għall-konsultazzjonijiet.
6. Il-konsultazzjonijiet, u b'mod partikolari l-informazzjoni kollha ddeżinjata bħala kunfidenzjali u l-pożizzjonijiet meħudin minn Parti matul il-konsultazzjonijiet, għandhom ikunu kunfidenzjali u jkunu mingħajr preġudizzju għad-drittijiet ta' kull Parti fi kwalunkwe proċediment ulterjuri.
7. Jekk il-Parti li ssirilha t-talba għal konsultazzjonijiet ma tirrispondix għat-talba fi żmien 10 ijiem mill-kunsinna, jew jekk il-konsultazzjonijiet ma jsirux fil-perjodi ta' żmien stabbiliti fil-paragrafu 3 jew 4 rispettivament, jew jekk il-Partijiet jaqblu li ma jkollhomx konsultazzjonijiet, jew jekk il-konsultazzjonijiet ikunu ġew konklużi u ma tkun intlaħqet l-ebda soluzzjoni maqbula reċiprokament, il-Parti li tkun talbet il-konsultazzjonijiet tista' tirrikorri għall-Artikolu 31.5.

TAQSIMA C

PROĊEDURI TAL-PANEL

ARTIKOLU 31.5

Bidu tal-proċeduri tal-panel

1. Jekk il-Partijiet jonqsu milli jsovvu l-kwistjoni permezz tal-konsultazzjonijiet kif previst fl-Artikolu 31.4, il-Parti li tkun talbet il-konsultazzjonijiet tista' titlob l-istabbiliment ta' panel.
2. It-talba għall-istabbiliment ta' panel għandha ssir permezz ta' talba bil-miktub kunsinnata lill-Parti l-oħra. Il-Parti li tilmenta għandha tidentifika l-miżura inkwistjoni fit-talba tagħha, tispeċifika d-dispożizzjonijiet koperti li tqis applikabbli, u tispjega kif dik il-miżura tikkostitwixxi ksur tad-dispożizzjonijiet koperti b'tali mod li jkun suffiċjenti sabiex tipprezenta l-bażi ġuridika għall-ilment b'mod ċar.

ARTIKOLU 31.6

Stabbiliment ta' panel

1. Panel għandu jkun magħmul minn tliet membri tal-panel.
2. Fi żmien 14-il jum mid-data tal-kunsinna tat-talba għall-istabbiliment ta' panel lill-Parti li kontriha jkun sar l-ilment, il-Partijiet għandhom jikkonsultaw sabiex jaqblu dwar il-kompożizzjoni tal-panel.
3. Jekk il-Partijiet ma jaqblux fuq il-kompożizzjoni tal-panel fil-perjodu ta' żmien previst fil-paragrafu 2, kull Parti tista' taħtar membru tal-panel mis-sublista ta' dik il-Parti stabbilita skont l-Artikolu 31.8(1) fi żmien 10 ijiem wara d-data tal-iskadenza tal-perjodu ta' żmien previst fil-paragrafu 2. Jekk il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment ma taħtarx membru tal-panel mis-sublista tagħha f'dak il-perjodu ta' żmien, il-kopresident tal-Kumitat għall-Kummerè tal-Parti lmentatriċi għandu, fi żmien 5 ijiem wara d-data tal-iskadenza ta' dak il-perjodu ta' żmien, jagħzel bil-polza lill-membru tal-panel mis-sublista ta' dik il-Parti. Il-kopresident-tal-Kumitat għall-Kummerè tal-Parti lmentatriċi jista' jiddelega tali għażla bil-polza tal-membru tal-panel.

4. Jekk il-Partijiet ma jaqblux fuq il-president tal-panel fil-perjodu ta' zmien previst fil-paragrafu 2, il-kopresident tal-Kumitat għall-Kummerç tal-Parti lmentatriçi għandu jagħżel bil-polza, fi zmien 10 ijiem wara d-data tal-iskadenza-ta' dak il-perjodu ta' zmien, lill-president tal-panel mis-sublista ta' presidenti stabbilita skont is-subparagrafu (c) tal-Artikolu 31.8(1). Il-kopresident tal-Kumitat għall-Kummerç mill-Parti lmentatriçi jista' jiddelega tali għażla bil-polza tal-president tal-panel.

5. Il-panel għandu jitqies li huwa stabbilit 15-il jum wara d-data li fiha t-tliet membri tal-panel magħżula jkunu nnotifikaw lill-Partijiet bl-aċċettazzjoni tagħhom tal-ħatra f'konformità mal-Anness 31-A, sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor. Kull Parti għandha tippubblika minnufih id-data tal-istabbiliment tal-panel.

6. Jekk xi waħda mil-listi previsti fl-Artikolu 31.8 ma tkunx giet stabbilita jew ma jkunx fiha biżżejjed ismijiet fil-mument li ssir talba skont il-paragrafu 3 jew 4 ta' dan l-Artikolu, il-membri tal-panel għandhom jintgħażlu bil-polza mill-individwi li jkunu ġew formalment proposti minn Parti waħda jew miż-żewġ Partijiet, f'konformità mal-Anness 31-A.

ARTIKOLU 31.7

Għażla tal-forum

1. Jekk tinqala' tilwima li tikkonċerna miżura partikolari f'allegat ksur ta' obbligu skont dan il-Ftehim u ta' obbligu sostanzjalment ekwivalenti skont ftehim internazzjonali ieħor li ż-żewġ Partijiet huma parti għalih, inkluż il-Ftehim tad-WTO, il-Parti li qed tfittex rimedju għandha tagħzel il-forum li fih għandha tissolva t-tilwima.
2. Ladarba Parti tkun għażlet il-forum u bdiet proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim skont din it-Taqsima jew skont ftehim internazzjonali ieħor fir-rigward tal-miżura partikolari msemmija fil-paragrafu 1, dik il-Parti ma għandhiex tibda proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim skont dak il-ftehim internazzjonali l-ieħor jew din it-Taqsima, rispettivament, sakemm il-forum magħżul l-ewwel ma jagħmilx sejbiet għal raġunijiet proċedurali jew ġurisdizzjonali.
3. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu:
  - (a) il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont din it-Taqsima jitqiesu li jinbdew permezz ta' talba minn Parti għat-twaqqif ta' panel skont l-Artikolu 31.5;
  - (b) il-proċeduri għas-soluzzjoni ta' tilwim skont il-Ftehim tad-WTO jitqiesu li jkunu nbdew minn talba ta' Parti għall-istabbiliment ta' panel skont l-Artikolu 6 tal-Qbil dwar ir-Regoli u l-Proċeduri li Jirregolaw is-Soluzzjoni ta' Tilwim li jinsab fl-Anness 2 tal-Ftehim tad-WTO; u

(c) il-proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim skont kwalunkwe ftehim ieħor jitqiesu li jinbdew f'konformità mad-dispożizzjonijiet rilevanti ta' dak il-ftehim.

4. Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 2, xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jipprekludi Parti milli tissospendi l-obbligi awtorizzati mill-Korp għas-Soluzzjoni tat-Tilwim tad-WTO jew awtorizzati skont il-proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim ta' ftehim internazzjonali ieħor li l-Partijiet ikunu parti għalih. Il-Ftehim tad-WTO jew kwalunkwe ftehim internazzjonali ieħor bejn il-Partijiet ma għandux jiġi invokat sabiex jipprekludi Parti milli tissospendi l-obbligi skont din it-Taqsima.

ARTIKOLU 31.8

Listi ta' membri tal-panel

1. Sa mhux aktar tard minn sena wara d-data tad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jistabbilixxi lista ta' mill-anqas 15-il individwu li jkunu kapaċi u lesti li jservu bħala membri tal-panel. Il-lista għandha tkun magħmula minn tliet sublisti:

- (a) sublista waħda ta' individwi stabbilita fuq il-bażi ta' proposti mill-Unjoni Ewropea;
- (b) sublista waħda ta' individwi stabbilita fuq il-bażi ta' proposti miċ-Ċili; u
- (c) sublista waħda ta' individwi li ma humiex ċittadini ta' xi waħda mill-Partijiet u li għandhom iservu bħala president tal-panel.

2. Kull sublista għandha tinkludi mill-inqas hames individwi. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jiżgura li l-lista dejjem tinzamm f'dan in-numru minimu ta' individwi.

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista' jistabbilixxi listi addizzjonali ta' individwi b'għarfien espert f'setturi speċifiċi koperti minn dan il-Ftehim. Jekk il-Partijiet jaqblu hekk, tali listi addizzjonali għandhom jintużaw sabiex jiġi fformat il-panel f'konformità mal-proċedura stipulata fl-Artikolu 31.6.

ARTIKOLU 31.9

Rekwiżiti għall-membri tal-panel

1. Kull membru tal-panel għandu:
  - (a) ikun wera għarfien espert fid-dritt, fil-kummerċ internazzjonali u fi kwistjonijiet oħrajn koperti minn dan il-Ftehim;
  - (b) ikun indipendenti mill-Partijiet, ma jkunx affiljat magħhom u lanqas ma jieħu struzzjonijiet mingħandhom;
  - (c) iservi fil-kapaċitajiet individwali tiegħu u ma jiħux struzzjonijiet mingħand xi organizzazzjoni jew gvern fir-rigward ta' kwistjonijiet relatati mat-tilwima; u
  - (d) jikkonforma mal-Anness 31-B.

2. Il-president għandu, minbarra li jissodisfa r-rekwiżiti stabbiliti fil-paragrafu 1, ikollu esperjenza fil-proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim.

3. Fid-dawl tas-sugġett ta' tilwima partikolari, il-Partijiet jistgħu jaqblu li jidderogaw mir-rekwiżiti elenkati fis-subparagrafu (a) tal-paragrafu 1.

ARTIKOLU 31.10

Funzjonijiet tal-panel

Il-panel:

- (a) għandu jagħmel valutazzjoni oġġettiva tal-kwistjoni quddiemu, li tinkludi valutazzjoni oġġettiva tal-fatti tal-każ u tal-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet ikkonċernati u tal-konformità magħhom;
- (b) għandu jistabbilixxi, fid-deċizzjonijiet u fir-rapporti tiegħu, is-sejbiet tal-fatti, l-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet koperti u r-raġunament bażiku wara kull sejba u konkluzjoni li jagħmel; u
- (c) għandu jikkonsulta b'mod regolari mal-Partijiet u jipprovdi opportunitajiet adegwati għall-iżvilupp ta' soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

ARTIKOLU 31.11

Termini ta' referenza

1. Sakemm il-Partijiet ma jiftehmu mod ieħor, fi żmien 5 ijiem mid-data tat-twaqqif tal-panel, it-termini ta' referenza tal-panel għandhom ikunu:

“li jeżamina, fid-dawl tad-dispożizzjonijiet rilevanti tal-Ftehim *Interim* dwar il-Kummerċ bejn l-Unjoni Ewropea, minn naħa waħda, u r-Repubblika taċ-Ċili, min-naħa l-oħra, imsemmija mill-Partijiet, il-kwistjoni msemmija fit-talba għall-istabbiliment tal-panel, li jagħmel sejbiet dwar il-konformità tal-miżura inkwistjoni mad-dispożizzjonijiet koperti ta' dak il-Ftehim u li jagħti rapport f'konformità mal-Artikolu 31.13 ta' dak il-Ftehim”.

2. Jekk il-Partijiet jaqblu dwar termini ta' referenza minbarra dawk stabbiliti fil-paragrafu 1, huma għandhom jinnotifikaw lill-panel bit-termini ta' referenza miftiehma fil-perjodu ta' żmien stabbilit fil-paragrafu 1.

ARTIKOLU 31.12

Deċiżjoni dwar urġenza

1. Jekk Parti titlob hekk, il-panel għandu jiddeċiedi, fi żmien 10 ijiem wara t-twaqqif tiegħu, jekk il-każ jikkonċernax kwistjoni ta' urġenza.

2. F'kazijiet ta' urgenza, il-perjodi ta' zmien applikabbli stabbiliti f'din it-Taqsima għandhom ikunu nofs iż-żmien stipulat fiha, hliet għall-perjodi ta' zmien imsemmijin fl-Artikolu 31.6 u l-Artikolu 31.11.

ARTIKOLU 31.13

Rapport *interim* u rapport finali

1. Il-panel għandu joħroġ rapport *interim* lill-Partijiet fi zmien 90 jum wara d-data tal-istabiliment tal-panel. Jekk il-panel iqis li din l-iskadenza ma tistax tintlaħaq, il-president tal-panel għandu jinforma lill-Partijiet, filwaqt li jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha l-panel jippjana li joħroġ ir-rapport *interim* tiegħu. Il-panel qatt ma għandu joħroġ ir-rapport *interim* tiegħu aktar tard minn 120 jum wara d-data ta' stabiliment tal-panel.
2. Kull Parti tista' tibgħat talba bil-miktub lill-panel sabiex jirrieżamina aspetti preċiżi tar-rapport *interim* fi zmien 10 ijiem mid-data ta' kunsinna tiegħu. Parti tista' tikkummenta fuq it-talba tal-Parti l-oħra fi zmien 6 ijiem wara d-data tal-kunsinna ta' dik it-talba.
3. Jekk ma tasal l-ebda talba skont il-paragrafu 2, ir-rapport *interim* għandu jsir ir-rapport finali.

4. Il-panel għandu joħroġ ir-rapport finali tiegħu lill-Partijiet fi żmien 120 jum wara d-data ta' stabbiliment tal-panel. Jekk il-panel iqis li t-tali skadenza ma tistax tintlaħaq, il-president tal-panel għandu jinforma lill-Partijiet, filwaqt li jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha l-panel jippjana li joħroġ ir-rapport finali tiegħu. Il-panel qatt ma għandu joħroġ ir-rapport finali tiegħu aktar tard minn 150 jum wara d-data ta' stabbiliment tal-panel.

5. Ir-rapport finali għandu jinkludi diskussjoni dwar kwalunkwe talba bil-miktub mill-Partijiet dwar ir-rapport *interim* u jindirizza b'mod ċar il-kummenti tal-Partijiet. Il-panel għandu jistabbilixxi dan li ġej fir-rapport *interim* u fir-rapport finali:

- (a) taqsima deskrittiva li jkun fiha sommarju tal-argumenti tal-Partijiet u tal-kummenti msemmija fil-paragrafu 2;
- (b) is-sejbiet tiegħu dwar il-fatti tal-każ u dwar l-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet koperti rilevanti;
- (c) is-sejbiet tiegħu dwar jekk il-miżura inkwistjoni hijiex konformi jew le mad-dispożizzjonijiet koperti rilevanti; u
- (d) ir-raġunijiet għas-sejbiet imsemmija fis-subparagrafi (b) u (c).

6. Ir-rapport finali għandu jkun finali u jorbot lill-Partijiet.

ARTIKOLU 31.14

Miżuri ta' konformità

1. Il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha tiegħu kwalunkwe miżura neċessarja sabiex tikkonforma fil-pront mar-rapport finali sabiex iggib lilha nnifisha f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti.
2. Mhux aktar tard minn 30 jum wara d-data tal-kunsinna tar-rapport finali, il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha tinnotifika lill-Parti lmentatriċi dwar kwalunkwe miżura li tkun ħadet, jew li qed tipprevedi li tiegħu, sabiex tikkonforma mar-rapport finali.

ARTIKOLU 31.15

Perjodu ta' żmien raġonevoli

1. Jekk il-konformità immedjata ma tkunx possibbli, il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha, mhux aktar tard minn 30 jum wara d-data ta' kunsinna tar-rapport finali, tinnotifika lill-Parti lmentatriċi dwar it-tul ta' perjodu ta' żmien raġonevoli li tkun teħtieġ għall-konformità. Il-Partijiet għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jaqblu dwar it-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli sabiex jikkonformaw mar-rapport finali.

2. Jekk il-Partijiet ma jkunux qablu dwar it-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli, il-Parti lmentatriċi tista', mhux aktar kmieni minn 20 jum wara d-data ta' kunsinna tan-notifika msemmija fil-paragrafu 1, titlob bil-miktub lill-panel oriġinali sabiex jiddetermina t-tul tal-perjodu ta' żmien raġonevoli. Il-panel għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu lill-Partijiet fi żmien 20 jum wara d-data ta' kunsinna ta' din it-talba.
3. Il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha, mill-inqas xahar qabel l-iskadenza tal-perjodu ta' żmien raġonevoli, tinnotifika lill-Parti lmentatriċi dwar il-progress tagħha fil-konformità mar-rapport finali.
4. Il-Partijiet jistgħu jaqblu li jestendu l-perjodu ta' żmien raġonevoli.

ARTIKOLU 31.16

Rieżami tal-konformità

1. Il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha, mhux aktar tard mid-data ta' skadenza tal-perjodu ta' żmien raġonevoli msemmi fl-Artikolu 31.15, tinnotifika lill-Parti lmentatriċi dwar kwalunkwe miżura li tkun ħadet sabiex tikkonforma mar-rapport finali.

2. Meta l-Partijiet ma jaqblux dwar l-eżistenza jew il-konsistenza mad-dispożizzjonijiet koperti ta' kwalunkwe miżura meħuda għall-konformità, il-Parti lmentatriċi tista' tibgħat talba, bil-miktub, lill-panel oriġinali sabiex jiddeċiedi dwar il-kwistjoni. It-talba għandha tidentifika kwalunkwe miżura inkwistjoni u tispjega kif dik il-miżura tikkostitwixxi ksur tad-dispożizzjonijiet koperti b'mod suffiċjenti sabiex tippreżenta l-bażi ġuridika għall-ilment b'mod ċar. Il-panel għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu lill-Partijiet fi żmien 46 jum wara d-data ta' kunsinna ta' din it-talba.

ARTIKOLU 31.17

Rimedji temporanji

1. Fuq talba tal-Parti lmentatriċi u wara konsultazzjonijiet magħha, il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha tippreżenta offerta għal kumpens temporanju jekk:
  - (a) il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment tinnotifika lill-Parti lmentatriċi li ma huwiex possibbli li jkun hemm konformità mar-rapport finali;
  - (b) il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment tonqos milli tinnotifika kwalunkwe miżura meħuda biex tikkonforma jew li tipprevedi li tiegħu biex tikkonforma, fil-perjodu ta' żmien imsemmi fl-Artikolu 31.14 jew ta' kwalunkwe miżura meħuda għall-konformità qabel id-data tal-iskadenza tal-perjodu ta' żmien ragonevoli msemmi fl-Artikolu 31.15;
  - (c) il-panel isib li ma tkun teżisti l-ebda miżura meħuda għall-konformità, f'konformità mal-Artikolu 31.16; jew

(d) il-panel isib li l-mizura meħuda għall-konformità tkun inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet koperti, f'konformità mal-Artikolu 31.16.

2. Fi kwalunkwe waħda miċ-ċirkostanzi msemmija fis-subparagraf (a), (b), (c) jew (d) tal-paragrafu 1, il-Parti lmentatriċi tista' tinnotifika lill-Parti li kontriha jkun sar l-ilment li jkollha l-ħsieb li tissospendi l-obbligi stabbiliti fid-dispożizzjonijiet koperti jekk:

(a) il-Parti lmentatriċi tiddeċiedi li ma tagħmilx talba skont il-paragrafu 1; jew

(b) il-Parti lmentatriċi tkun għamlet talba skont il-paragrafu 1 u l-Partijiet ma jaqblux dwar il-kumpens temporanju fi żmien 20 jum wara d-data tal-iskadenza tal-perjodu ta' żmien raġonevoli msemmi fl-Artikolu 31.15 jew l-għoti tad-deċiżjoni tal-panel skont l-Artikolu 31.16.

3. Il-Parti lmentatriċi tista' tissospendi l-obbligi 10 ijiem wara d-data ta' kunsinna tan-notifika msemmija fil-paragrafu 2, sakemm il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment ma tkunx għamlet talba skont il-paragrafu 6.

4. Il-livell tas-sospensjoni tal-obbligi ma għandhiex taqbeż il-livell ekwivalenti għan-nullifikazzjoni jew għall-indeboliment ikkawżat mill-ksur. In-notifika msemmija fil-paragrafu 2 għandha tispeċifika l-livell ta' sospensjoni tal-obbligi maħsuba.

5. Meta tikkunsidra liema obbligi għandha tissospendi, il-Parti lmentatriċi l-ewwel għandha tfittex li tissospendi l-obbligi fl-istess settur jew setturi bħal daww affettwati mill-miżura li l-panel ikun sab li hija inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet koperti. Is-sospensjoni tal-obbligi tista' tiġi applikata għal settur jew setturi oħra koperti minn dan il-Ftehim minbarra daww li fihom il-panel ikun sab nullifikazzjoni jew indeboliment, b'mod partikolari jekk il-Parti lmentatriċi tkun tal-fehma li tali sospensjoni fis-settur l-ieħor tkun prattikabbli jew effettiva biex twassal għall-konformità.

6. Jekk il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment tqis li l-livell notifikat ta' sospensjoni tal-obbligi maħsuba jaqbeż il-livell ekwivalenti għan-nullifikazzjoni jew l-indeboliment ikkawżat mill-ksur, hija tista', qabel l-iskadenza tal-perjodu ta' żmien stabbilit fil-paragrafu 3, tibgħat talba bil-miktub lill-panel oriġinali biex jiddeciedi dwar il-kwistjoni. Il-panel għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu dwar il-livell tas-sospensjoni tal-obbligi lill-Partijiet fi żmien 30 jum wara d-data tat-talba. Il-Parti lmentatriċi ma għandha tissospendi l-ebda obbligu sakemm il-panel ma jkunx ta d-deċiżjoni tiegħu. Is-sospensjoni tal-obbligi għandha tkun konsistenti ma' dik id-deċiżjoni.

7. Is-sospensjoni tal-obbligi, jew il-kumpens imsemmi f'dan l-Artikolu, għandhom ikunu temporanji u ma għandhomx jiġu applikati wara li:

- (a) il-Partijiet ikunu laħqu soluzzjoni maqbula reċiprokament skont l-Artikolu 31.32;
- (b) il-Partijiet ikunu qablu li l-miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità għib lill-Parti li kontriha jkun sar l-ilment f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti; jew

- (c) kwalunkwe miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità li l-panel ikun sab li kienet inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet koperti ġiet irtirata jew emendata sabiex il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment tingieb f'konformità ma' daww id-dispożizzjonijiet.

ARTIKOLU 31.18

Riezami tal-miżuri meħuda sabiex tinkiseb konformità wara rimedji temporanji

1. Il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment għandha tinnotifika lill-Parti lmentatriċi dwar kwalunkwe miżura li tkun ħadet sabiex tikkonforma wara s-sospensjoni tal-obbligi jew wara l-applikazzjoni ta' kumpens temporanju, skont il-każ. Bl-eċċezzjoni tal-każijiet imsemmija fil-paragrafu 2, il-Parti lmentatriċi għandha ttejjm is-sospensjoni tal-obbligi fi żmien 30 jum mid-data ta' kunsinna ta' dik in-notifika. F'każijiet li fihom ikun ġie applikat kumpens, u bl-eċċezzjoni tal-każijiet imsemmija fil-paragrafu 2, il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment tista' ttejjm l-applikazzjoni ta' tali kumpens fi żmien 30 jum wara d-data tal-kunsinna tan-notifika minn tagħha li hija tkun ikkonformat.
2. Jekk il-Partijiet ma jilhqux ftehim dwar jekk il-miżura notifikata skont il-paragrafu 1 iġġibx il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti fi żmien 30 jum mid-data ta' kunsinna ta' dik in-notifika, il-Parti lmentatriċi għandha tibgħat talba bil-miktub lill-panel oriġinali sabiex jiddeċiedi dwar il-kwistjoni. Il-panel għandu jagħti d-deċiżjoni tiegħu lill-Partijiet fi żmien 46 jum wara d-data ta' kunsinna tat-talba. Jekk il-panel isib li l-miżura meħuda sabiex tinkiseb konformità tkun f'konformità mad-dispożizzjonijiet koperti, is-sospensjoni tal-obbligi jew il-kumpens, skont il-każ, għandu jintemm. Jekk rilevanti, il-Parti lmentatriċi għandha taggusta l-livell ta' sospensjoni tal-obbligi jew tal-kumpens fid-dawl tad-deċiżjoni tal-panel.

3. Jekk il-Parti li kontriha jkun sar l-ilment tqis li l-livell ta' sospensjoni implimentat mill-Parti lmentatrici jisboq il-livell ekwivalenti għan-nullifikazzjoni jew għall-indeboliment ikkawżat mill-ksur, tista' tibgħat talba bil-miktub lill-panel oriġinali sabiex jieħu deċiżjoni dwar il-kwistjoni.

ARTIKOLU 31.19

Sostituzzjoni tal-membri tal-panel

Jekk matul il-proċeduri tal-panel skont din it-Taqsima, membru tal-panel ma jkunx jista' jippartecipa, jirtira jew jeħtieġ li jiġi sostitwit minhabba li ma jikkonformax mar-rekwiziti tal-Anness 31-B, għandu jinħatar membru tal-panel ġdid f'konformità mal-Artikolu 31.6. Il-perjodu ta' żmien sabiex jitwassal rapport jew deċiżjoni msemmija f' din it-Taqsima għandu jiġi estiż għaż-żmien neċessarju għall-ħatra tal-membri tal-panel il-ġdid.

ARTIKOLU 31.20

Regoli ta' proċedura

1. Il-proċeduri tal-panel skont din it-Taqsima għandhom ikunu rregolati minn dan il-Kapitolu u mill-Anness 31-A.
2. Kwalunkwe seduta ta' smiġħ tal-panel għandha tkun miftuħa għall-pubbliku sakemm ma jkunx previst mod ieħor fl-Anness 31-A.

ARTIKOLU 31.21

Sospensjoni u terminazzjoni

1. B'talba kongunta tal-Partijiet, il-panel għandu jissospendi l-ħidma tiegħu fi kwalunkwe ħin għal perjodu maqbul mill-Partijiet u li ma jaqbiżx 12-il xahar konsekuttivi.
2. Il-panel għandu jissokta bil-ħidma tiegħu qabel tmiem il-perjodu ta' sospensjoni b'talba bil-miktub taż-żewġ Partijiet, jew fi tmiem il-perjodu ta' sospensjoni b'talba bil-miktub ta' xi waħda mill-Partijiet. Il-Parti rikjedenti għandha tinnotifika lill-Parti l-oħra kif xieraq. Jekk Parti ma titlobx li tissokta l-ħidma tal-panel fi tmiem il-perjodu ta' sospensjoni, l-awtorità tal-panel għandha tiskadi u l-proċedura tas-soluzzjoni ta' tilwim għandha tiġi terminata.
3. Jekk il-ħidma tal-panel tiġi sospiża skont dan l-Artikolu, il-perjodi ta' żmien rilevanti skont din it-Taqsima għandhom jiġu estiżi bl-istess perjodu ta' żmien li għalih tkun giet sospiża l-ħidma tal-panel.

ARTIKOLU 31.22

Id-dritt li tintalab informazzjoni

1. B'talba ta' Parti, jew fuq inizjattiva tiegħu stess, il-panel jista' jitlob minghand il-Partijiet l-informazzjoni li huwa jqis neċessarja u xierqa. Il-Partijiet għandhom iwieġbu minnufih u b'mod komplet għal kwalunkwe talba mill-panel għal informazzjoni bħal din.

2. Fuq talba ta' Parti jew fuq inizjattiva tiegħu stess, il-panel jista' jitlob kwalunkwe informazzjoni li jqis neccessarja u xierqa minn kwalunkwe sors. Il-panel għandu wkoll id-dritt li jitlob l-opinjoni, inkluz informazzjoni u pariri tekniċi, ta' esperti, kif iqis xieraq, u soġġett għal kwalunkwe terminu u kundizzjoni miftehmin mill-Partijiet, jekk applikabbli.
3. Il-panel għandu jqis sottomissjonijiet *amicus curiae* minn persuni fiżiċi ta' Parti jew minn persuni ġuridiċi stabbiliti f'Parti f'konformità mal-Anness 31-A.
4. Kwalunkwe informazzjoni miksuba mill-panel skont dan l-Artikolu għandha tiġi ddivulgata lill-Partijiet u l-Partijiet jistgħu jipprovdu kummenti dwar dik l-informazzjoni.

ARTIKOLU 31.23

Regoli ta' interpretazzjoni

1. Il-panel għandu jinterpreta d-dispożizzjonijiet koperti f'konformità mar-regoli konswetudinarji tal-interpretazzjoni tad-dritt internazzjonali pubbliku, inkluzi dawk kodifikati fil-Konvenzjoni ta' Vjenna dwar il-Liġi tat-Trattati.
2. Il-panel għandu jqis ukoll l-interpretazzjonijiet rilevanti fir-rapporti tal-panels tad-WTO u tal-Korp tal-Appell adottati mill-Korp għas-Soluzzjoni tat-Tilwim tad-WTO.
3. Ir-rapporti u d-deċizzjonijiet tal-panel ma għandhomx iżidu jew inaqqsu d-drittijiet u l-obbligi tal-Partijiet skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 31.24

Rapporti u deċiżjonijiet tal-panel

1. Id-deliberazzjonijiet tal-panel għandhom jinżammu kunfidenzjali. Il-panel għandu jagħmel kull sforz sabiex jabbozza rapporti u jieħu deċiżjonijiet b'konsens. Jekk dan ma jkunx possibbli, il-panel għandu jiddeċiedi l-kwistjoni b'vot ta' maġġoranza. Fl-ebda każ ma għandhom jiġu ddivulgati l-opinjoni separati tal-membri tal-panel.
2. Kull Parti għandha tagħmel is-sottomissjonijiet tagħha u r-rapporti u d-deċiżjonijiet tal-panel disponibbli għall-pubbliku, soġġett għall-protezzjoni ta' informazzjoni kunfidenzjali.
3. Ir-rapporti u d-deċiżjonijiet tal-panel għandhom jiġu aċċettati mingħajr kundizzjoni mill-Partijiet. Ma għandhom joħlqu l-ebda dritt jew obbligu għall-persuni.
4. Il-panel u l-Partijiet għandhom jittrattaw bħala kunfidenzjali kwalunkwe informazzjoni sottomessa minn Parti lill-panel f'konformità mal-Anness 31-A.

TAQSIMA D

MEKKANIŻMU TA' MEDJAZZJONI

ARTIKOLU 31.25

Objettiv

1. L-objettiv tal-mekkanizmu ta' medjazzjoni hu li jiffaċilita s-sejba ta' soluzzjoni bi ftehim reċiproku permezz ta' proċedura komprensiva u espedjenti bl-assistenza ta' medjatur.
2. Il-proċedura ta' medjazzjoni tista' tinbeda biss permezz ta' ftehim reċiproku tal-Partijiet sabiex jesploraw soluzzjonijiet maqbula b'mod reċiproku u jqisu kwalunkwe parir u soluzzjoni proposti mill-medjatur.

ARTIKOLU 31.26

Bidu tal-proċedura ta' medjazzjoni

1. Parti ("il-Parti rikjedenti") tista' fi kwalunkwe ħin titlob lill-Parti l-oħra ("il-Parti rispondenti") bil-miktub biex tidhol fi proċedura ta' medjazzjoni fir-rigward ta' kwalunkwe miżura tal-Parti rispondenti li allegatament taffettwa b'mod negattiv il-kummerċ jew l-investment bejn il-Partijiet.

2. It-talba msemmija fil-paragrafu 1 għandha tkun dettaljata biżżejjed biex tippreżenta b'mod ċar it-tħassib tal-Parti rikjedenti u għandha:

- (a) tidentifika l-miżura inkwistjoni;
- (b) tipprovdi dikjarazzjoni tal-effetti negattivi li l-Parti rikjedenti tqis li l-miżura għandha, jew se jkollha, fuq il-kummerċ jew l-investiment bejn il-Partijiet; u
- (c) tispjega kif il-Parti rikjedenti tqis li daww l-effetti jkunu marbuta mal-miżura.

3. Il-Parti risponenti għandha tagħti konsiderazzjoni simpatetika lit-talba u tagħti l-aċċettazzjoni jew iċ-ċaħda tagħha bil-miktub lill-Parti rikjedenti fi żmien 10 ijiem wara d-data li tirċeviha. Inkella t-talba għandha titqies bħala miċħuda.

ARTIKOLU 31.27

Għażla tal-medjatur

1. Il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom biex jaqblu dwar medjatur fi żmien 14-il jum wara d-data tal-bidu tal-proċedura ta' medjazzjoni.

2. Jekk il-Partijiet ma jkunux jistgħu jaqblu dwar il-medjatur fil-perjodu ta' żmien stabbilit fir-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, kwalunkwe waħda mill-Partijiet tista' titlob lill-kopresident tal-Kumitat għall-Kummerċ tal-Parti rikjedenti biex jagħżel il-medjatur bil-polza, fi żmien 5 ijiem wara d-data tat-talba, mis-sottolista tal-presidenti stabbilita skont is-subparagrafu (c) tal-Artikolu 31.8(1). Il-kopresident tal-Kumitat għall-Kummerċ tal-Parti rikjedenti jista' jiddelega tali għażla bil-polza tal-medjatur.
3. Jekk is-sublista ta' presidenti msemmija fis-subparagrafu (c) tal-Artikolu 31.8(1) ma tkunx giet stabbilita fiż-żmien meta ssir talba skont l-Artikolu 31.26, il-medjatur għandu jintgħażel bil-polza mill-individwi li jkunu ġew proposti formalment minn Parti waħda jew-miż-żewġ Partijiet għal dik is-sublista.
4. Medjatur ma għandux ikun ċittadin ta' xi waħda mill-Partijiet jew impjegat ta' xi waħda mill-Partijiet, sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor.
5. Medjatur għandu jikkonforma mal-Anness 31-B.

ARTIKOLU 31.28

Regoli tal-proċedura ta' medjazzjoni

1. Fi żmien 10 ijiem wara d-data tal-ħatra tal-medjatur, il-Parti rikjedenti għandha tibgħat lill-medjatur u lill-Parti risponenti deskrizzjoni dettaljata bil-miktub tat-tħassib tagħha, b'mod partikolari fir-rigward tal-operat tal-miżura inkwistjoni u l-effetti negattivi possibbli tagħha fuq il-kummerċ jew l-investment. Fi żmien 20 jum wara l-kunsinna ta' din id-deskrizzjoni, il-Parti risponenti tista' tibgħat kummenti bil-miktub dwar din id-deskrizzjoni. Parti tista' tinkludi kwalunkwe informazzjoni li hija tqis rilevanti fid-deskrizzjoni jew fil-kummenti tagħha.
2. Il-medjatur għandu jassisti lill-Partijiet b'mod trasparenti sabiex tinkiseb ċarezza dwar il-miżura inkwistjoni u dwar l-effetti negattivi possibbli tagħha fuq il-kummerċ jew l-investment. B'mod partikolari, il-medjatur jista' jorganizza laqgħat bejn il-Partijiet, jikkonsulta lill-Partijiet b'mod kongunt jew individwalment, jikkonsulta lill-esperti u l-partijiet ikkonċernati rilevanti u jfittex l-assistenza tagħhom, u jipprovdi kull appoġġ addizzjonali mitlub mill-Partijiet. Il-medjatur għandu jikkonsulta mal-Partijiet qabel ifittex l-assistenza jew jikkonsulta lill-esperti u l-partijiet ikkonċernati rilevanti.
3. Il-medjatur jista' joffri pariri u jipproponi soluzzjoni għall-konsiderazzjoni tal-Partijiet. Il-Partijiet jistgħu jaċċettaw jew jiċċhdu s-soluzzjoni proposta, jew jaqblu dwar soluzzjoni differenti. Il-medjatur ma għandux jagħti pariri jew kummenti dwar il-konsistenza tal-miżura inkwistjoni ma' dan il-Ftehim.
4. Il-proċedura ta' medjazzjoni għandha ssir fit-territorju tal-Parti risponenti, jew bi ftehim reċiproku fi kwalunkwe post ieħor jew permezz ta' kwalunkwe mezz ieħor.

5. Il-Partijiet għandhom jagħmlu hilitom biex jilħqu soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku fi żmien 60 jum wara d-data tal-ħatra tal-medjatur. Sakemm jintlaħaq ftehim finali, il-Partijiet jistgħu jikkunsidraw soluzzjonijiet *interim* possibbli, b'mod partikolari jekk il-miżura tkun relatata ma' merkanzija li tithassar jew ma' merkanzija jew ma' servizzi staġunali.

6. Fuq talba ta' waħda mill-Partijiet, il-medjatur għandu jippreżenta abbozz ta' rapport fattwali lill-Partijiet, li jipprovdi:

- (a) sommarju qasir tal-miżura inkwistjoni;
- (b) il-proċeduri li ġew segwiti; u
- (c) jekk applikabbli, kwalunkwe soluzzjoni maqbula reċiprokament, inklużi soluzzjonijiet *interim* possibbli.

7. Il-medjatur għandu jippermetti lill-Partijiet jikkumentaw dwar l-abbozz tar-rapport fattwali 15-il jum wara d-data tal-kunsinna tal-abbozz tar-rapport fattwali. Wara li jqijs il-kummenti tal-Partijiet li jkun irċieva, il-medjatur għandu, fi żmien 15-il jum minn meta jkun irċieva l-kummenti, jibgħat rapport fattwali finali lill-Partijiet. L-abbozz tar-rapport fattwali u r-rapport fattwali finali ma għandhom jinkludu l-ebda interpretazzjoni ta' dan il-Ftehim.

8. Il-proċedura ta' medjazzjoni għandha tintemm:

- (a) bl-adozzjoni ta' soluzzjoni maqbula b'mod reċiproku mill-Partijiet, fid-data tan-notifika tagħha lill-medjatur;

- (b) bi ftehim reċiproku tal-Partijiet fi kwalunkwe stadju tal-proċedura, fid-data tan-notifika ta' dak il-ftehim lill-medjatur;
- (c) b'dikjarazzjoni bil-miktub tal-medjatur, wara konsultazzjoni mal-Partijiet, li sforzi ulterjuri ta' medjazzjoni ma jwasslu mkien, fid-data tan-notifika ta' dik id-dikjarazzjoni lill-Partijiet; jew
- (d) b'dikjarazzjoni bil-miktub ta' Parti wara li jkunu ġew esplorati soluzzjonijiet maqbula b'mod reċiproku skont il-proċedura ta' medjazzjoni u wara li jkunu ġew ikkunsidrati kwalunkwe parir jew soluzzjoni proposti mill-medjatur, fid-data tan-notifika ta' dik id-dikjarazzjoni lill-medjatur u lill-Parti l-oħra.

ARTIKOLU 31.29

Kunfidenzjalità

Sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor, il-passi kollha tal-proċedura ta' medjazzjoni, inkluż kwalunkwe parir jew soluzzjoni proposta, huma kunfidenzjali. Parti tista' tiżvela lill-pubbliku l-fatt li tkun qed isseħħ il-medjazzjoni.

ARTIKOLU 31.30

Relazzjoni mal-proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim

1. Il-proċedura ta' medjazzjoni hija mingħajr preġudizzju għad-drittijiet u għall-obbligi tal-Partijiet skont it-Taqsimiet B u C jew il-proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont kwalunkwe ftehim ieħor.
2. Parti ma għandhiex tistrieħ fuq, jew tintroduci bħala evidenza fi proċeduri oħra għas-soluzzjoni tat-tilwim skont dan il-Ftehim jew kwalunkwe ftehim ieħor, u panel ma għandux jikkunsidra:
  - (a) pożizzjonijiet meħudin mill-Parti l-oħra matul il-proċedura ta' medjazzjoni jew informazzjoni miġbura esklużivament skont l-Artikolu 31.28(2);
  - (b) il-fatt li l-Parti l-oħra tkun indikat ir-rieda tagħha li taċċetta soluzzjoni għall-mizura soġġetta għall-medjazzjoni; jew
  - (c) il-pariri mogħtija jew il-proposti magħmula mill-medjatur.
3. Sakemm il-Partijiet ma jaqblux mod ieħor, medjatur ma għandux iservi bħala membru ta' panel fi proċeduri ta' soluzzjoni tat-tilwim skont dan il-Ftehim jew skont kwalunkwe ftehim ieħor li jinvolvi l-istess kwistjoni li għaliha kien medjatur.

TAQSIMA E

DISPOŻIZZJONIJIET KOMUNI

ARTIKOLU 31.31

Talba għall-informazzjoni

1. Qabel ma ssir talba għal konsultazzjonijiet jew medjazzjoni skont l-Artikolu 31.4 jew l-Artikolu 31.26 rispettivament, Parti tista' titlob informazzjoni mingħand il-Parti l-oħra rigward miżura li allegatament taffettwa b'mod avvers il-kummerċ jew l-investment bejn il-Partijiet. Il-Parti li ssirilha tali talba għandha, fi żmien 20 jum wara d-date li tirċievi t-talba, tagħti twegiba bil-miktub li jkun fiha l-kummenti tagħha dwar l-informazzjoni mitluba.
2. Jekk il-Parti li tkun saret it-talba lilha tikkunsidra li ma hijiex se tkun tista' twieġeb fi żmien 20 jum wara d-data ta' kunsinna tat-talba, hija għandha tinforma minnufih lill-Parti l-oħra bir-raġunijiet għad-dewmien, flimkien ma' stima tal-iqsar perjodu li fih se tkun tista' tipprovdi t-twegiba tagħha.
3. Parti normalment tkun mistennija titlob informazzjoni skont il-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu qabel ma ssir talba għal konsultazzjonijiet jew medjazzjoni skont l-Artikolu 31.4 jew l-Artikolu 31.26 rispettivament.

ARTIKOLU 31.32

Soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku

1. Il-Partijiet jistgħu jsibu soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku fi kwalunkwe waqt fir-rigward ta' kwalunkwe tilwima msemmija fl-Artikolu 31.2.
2. Jekk soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku tintlaħaq matul il-proċeduri tal-panel jew il-proċedura ta' medjazzjoni, il-Partijiet għandhom jinnotifikaw b'mod kongunt dik is-soluzzjoni lill-president tal-panel jew lill-medjatur, rispettivament. Wara tali notifika, il-panel jew il-proċedura ta' medjazzjoni għandhom jintemmu.
3. Kull Parti għandha tiegħu l-miżuri neċessarji sabiex timplimenta s-soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku minnufih jew fil-perjodu ta' żmien miftiehem, kif applikabbli.
4. Mhux iktar tard mill-iskadenza tal-perjodu ta' żmien miftiehem, il-Parti li timplimenta għandha tgħarraf lill-Parti l-oħra, bil-miktub, dwar kwalunkwe miżura li hija tkun ħadet sabiex timplimenta s-soluzzjoni miftiehma b'mod reċiproku.

ARTIKOLU 31.33

Perjodi ta' żmien

1. Il-perjodi ta' żmien kollha stabbiliti f'dan il-Kapitolu għandhom jingħaddu mill-jum ta' wara l-att li jirreferu għalih.

2. Kwalunkwe perjodu ta' zmien imsemmi f'dan il-Kapitolu jista' jiġi mmodifikat bi qbil reċiproku bejn il-Partijiet.

3. Skont it-Taqsima C, il-panel jista' fi kwalunkwe waqt jipproponi lill-Partijiet sabiex jimmodifikaw kwalunkwe perjodu ta' zmien imsemmi f'dan il-Kapitolu, filwaqt li jiddikjara r-ragunijiet għall-proposta.

ARTIKOLU 31.34

Kostijiet

1. Kull Parti għandha gġarrab l-ispejjeż tagħha li jirriżultaw mill-parteċipazzjoni fil-panel jew fil-proċedura ta' medjazzjoni.

2. Il-Partijiet għandhom jaqsmu b'mod kongunt u indaqs l-ispejjeż li jirriżultaw minn kwistjonijiet organizzazzjonali, inklużi r-remunerazzjoni u l-ispejjeż tal-membri tal-panel u tal-medjatur. Ir-remunerazzjoni tal-membri tal-panel għandha tiġi ddeterminata f'konformità mal-Anness 31-A. Ir-regoli dwar ir-remunerazzjoni tal-membri tal-panel stabbiliti fl-Anness 31-A għandhom japplikaw għall-medjaturi *mutatis mutandis*.

ARTIKOLU 31.35

Emenda tal-Annessi

Il-Kunsill għall-Kummerċ jista' jadotta deċiżjoni biex jemenda l-Annessi 31-A u 31-B, skont l-Artikolu 33.1(6).

KAPITOLU 32

EĊĊEZZJONIJIET

ARTIKOLU 32.1

Eċċezzjonijiet ġenerali

1. Għall-finijiet tal-Kapitoli 2, 4, 8, 10¹, 19 u 22 ta' dan il-Ftehim, l-Artikolu XX tal-GATT 1994, inklużi n-Noti u d-Dispożizzjonijiet Supplimentari tiegħu, huwa inkorporat u magħmul parti minn dan il-Ftehim, *mutatis mutandis*.

2. Soġġett għar-rekwiżit li tali miżuri ma jiġux applikati b'mod li jikkostitwixxi mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja u mhux ġustifikata bejn pajjiżi fejn ikun hemm kundizzjonijiet simili, jew restrizzjoni moħbija fuq il-liberalizzazzjoni tal-investimenti jew fuq il-kummerċ fis-servizzi, xejn fil-Kapitoli 8, 10², 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20³ jew 22 ta' dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li jipprevjeni l-adozzjoni jew l-infurzar minn kull Parti tal-miżuri:
  - (a) necessarji sabiex iħarsu s-sigurtà pubblika u l-morali pubblika jew sabiex iżommu l-ordni pubbliku⁴;

---

¹ Din id-dispożizzjoni ma għandix tapplika għall-Artikolu 10.7..

² Din id-dispożizzjoni ma għandix tapplika għall-Artikolu 10.7..

³ Għal aktar ċertezza, xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jiġi interpretat bħala li jillimita d-drittijiet stabbiliti fl-Anness 20.

⁴ L-eċċezzjonijiet stabbiliti f'dan is-subparagrafu jistgħu jiġu invokati biss meta tinqala' theddida ġenwina u serja biżżejjed għal wieħed mill-interessi fundamentali tas-soċjetà.

- (b) neċessarji sabiex jipproteġu l-ħajja jew is-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti;
- (c) neċessarji sabiex tiġi assigurata konformità ma' liġijiet jew regolamenti li ma humiex inkonsistenti ma' dan il-Ftehim, inklużi dawk li għandhom x'jaqsmu ma':
  - (i) il-prevenzjoni ta' prattiki li jqarrqu u frawdolenti jew sabiex ikunu ttrattati l-effetti ta' inadempjenza kuntrattwali;
  - (ii) il-protezzjoni tal-privatezza b' relazzjoni għall-ipproċessar u għat-tixrid ta' *data* personali u l-protezzjoni tal-kunfidenzjalità ta' rekords u ta' kontijiet individwali; jew
  - (iii) is-sikurezza.

3. Għal aktar ċertezza, il-Partijiet jifhmu li, sa fejn miżuri b'hal dawn ikunu inkonsistenti mad-dispożizzjonijiet tal-Kapitoli ta' dan il-Ftehim imsemmija fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu:

- (a) il-miżuri msemmijin fis-subparagrafu (b) tal-Artikolu XX tal-GATT 1994 u fis-subparagrafu (b) tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu jinkludu miżuri ambjentali, li huma neċessarji għall-protezzjoni tal-ħajja jew tas-saħħa tal-bniedem, tal-annimali jew tal-pjanti;
- (b) is-subparagrafu (g) tal-Artikolu XX tal-GATT 1994 japplika għal miżuri relatati mal-konservazzjoni ta' riżorsi naturali eżawribbli ħajjin u mhux ħajjin; u

(c) il-miżuri meħudin għall-implimentazzjoni ta' ftehimiet ambjentali multilaterali jistgħu jaqgħu taħt is-subparagrafu (b) jew (g) tal-Artikolu XX tal-GATT 1994 jew taħt is-subparagrafu (b) tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu.

4. Qabel ma Parti tapplika kwalunkwe miżura prevista fis-subparagrafi (i) u (j) tal-Artikolu XX tal-GATT 1994, dik il-Parti għandha tipprovdi lill-Parti l-oħra bl-informazzjoni rilevanti kollha, bl-għan li tinstab soluzzjoni aċċettabbli għall-Partijiet. Jekk ma tinkisibx soluzzjoni aċċettabbli fi żmien 30 jum mill-għoti tal-informazzjoni rilevanti, il-Parti li beħsiebha tapplika l-miżura tista' tagħmel dan. Fejn ċirkostanzi eċċezzjonali u kritiċi li jeħtieġu azzjoni immedjata jipprevjenu l-għoti minn qabel u l-eżami tal-informazzjoni, il-Parti li beħsiebha tapplika l-miżuri tista' tapplika minnufih kwalunkwe miżura ta' prekawzjoni meħtieġa biex tiġi indirizzata s-sitwazzjoni. Dik il-Parti għandha tinforma lill-Parti l-oħra minnufih bl-applikazzjoni ta' tali miżuri.

ARTIKOLU 32.2

Eċċezzjonijiet dwar is-sigurtà

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li:

(a) jirrikjedi li Parti tagħti jew tipprovdi l-aċċess għal kwalunkwe informazzjoni, li hija tqis li d-divulgazzjoni tagħha tmur kontra l-interessi tas-sigurtà essenzjali tagħha; jew

- (b) jipprevjeni lil Parti milli tieġu azzjoni li hija tqis neċessarja għall-protezzjoni tal-interessi tas-sigurtà essenzjali tagħha:
- (i) marbutin mal-produzzjoni jew mat-traffikar tal-armi, tal-munizzjon u tal-istrumenti tal-gwerra u ma' tali traffikar u tranżazzjonijiet li jsiru f'ogġetti u f'materjali oħrajn, f'servizzi u f'teknoloġija, u ma' attivitajiet ekonomiċi, imwettqa direttament jew indirettament għall-fini ta' provvista lil stabbiliment militari;
  - (ii) relatati ma' materjali fissjonabbli u fużjonabbli jew mal-materjali li huma dderivati minnhom; jew
  - (iii) meħudin fi żmien ta' gwerra jew ta' emerġenza oħra f'relazżjonijiet internazzjonali; jew
- (c) jipprevjeni lil Parti milli tieġu xi tip ta' azzjoni skont l-obbligi tagħha skont il-Karta tan-Nazzjonijiet Uniti għaž-żamma tal-paċi u tas-sigurtà internazzjonali.

2. Parti għandha tinforma lill-Kumitat għall-Kummerċ bl-aktar mod sħiħ possibbli bi kwalunkwe azzjoni li tieġu skont is-subparagrafi (b) u (c) tal-paragrafu 1 u bit-terminazzjoni ta' dik l-azzjoni.

ARTIKOLU 32.3

Tassazzjoni

1. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu:
  - (a) “residenza” tfisser residenza għall-finijiet tat-taxxa;
  - (b) “ftehim dwar it-taxxa” tfisser ftehim għall-evitar tat-tassazzjoni doppja jew kwalunkwe ftehim jew arrangament internazzjonali ieħor relatat kompletament jew prinċipalment mat-tassazzjoni li kwalunkwe Stat Membru, l-Unjoni Ewropea jew iċ-Ċili hija parti għalihom; u
  - (c) “mizura ta' tassazzjoni” tfisser mizura li tapplika l-ligi dwar it-taxxa tal-Unjoni Ewropea, jew ta' kwalunkwe Stat Membru, jew taċ-Ċili.
2. Dan il-Ftehim għandu japplika biss għall-miżuri tat-tassazzjoni sa fejn tali applikazzjoni tkun neċessarja sabiex tagħti effett lid-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim.
3. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jaffetwa d-drittijiet u l-obbligi kemm tal-Unjoni Ewropea, kif ukoll tal-Istati Membri tagħha jew taċ-Ċili skont kwalunkwe ftehim dwar it-taxxa. Fil-każ ta' xi inkonsistenza bejn dan il-Ftehim u kwalunkwe ftehim dwar it-taxxa, dak il-ftehim dwar it-taxxa għandu jipprevali fir-rigward tal-inkonsistenza. Fir-rigward ta' ftehim dwar it-taxxa bejn l-Unjoni Ewropea jew l-Istati Membri tagħha u ċ-Ċili, l-awtoritajiet kompetenti rilevanti, tal-Unjoni Ewropea jew tal-Istati Membri tagħha, minn naħa waħda, u taċ-Ċili, min-naħa l-oħra, skont dan il-Ftehim u dak il-ftehim dwar it-taxxa, għandhom jiddeterminaw b'mod kongunt jekk teżistix inkonsistenza bejn dan il-Ftehim u dak il-ftehim dwar it-taxxa.

4. Kwalunkwe obbligu tal-aktar nazzjon iffavorit f'dan il-Ftehim ma għandux japplika fir-rigward ta' vantaġġ mogħti mill-Unjoni Ewropea, mill-Istati Membri tagħha jew miċ-Ċili skont ftehim dwar it-taxxa.

5. Soġġett għar-rekwiżit li tali miżuri ma jiġux applikati b'mod li jikkostitwixxi mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux ġustifikabbli bejn il-pajjiżi fejn jipprevalu kundizzjonijiet simili, jew restrizzjoni moħbija fuq il-kummerċ u fuq l-investment, xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jinftiehem li jipprevjeni l-adozzjoni, iż-żamma jew l-infurzar minn Parti ta' kwalunkwe miżura mmirata sabiex tiżgura l-impożizzjoni jew il-ġbir ekwitabbli jew effettiv ta' taxxi diretti li:

- (a) tagħmel distinzjoni bejn kontribwenti li ma jkunux fl-istess sitwazzjoni, b'mod partikolari fir-rigward tal-post tar-residenza tagħhom jew fir-rigward tal-post fejn ikun investit il-kapital tagħhom; jew
- (b) għandha l-għan li tipprevjeni l-evitar jew l-evażjoni tat-taxxi skont ftehim dwar it-taxxa jew liġi fiskali ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 32.4

Divulgazzjoni ta' informazzjoni

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jinftiehem bħala li jitlob lil xi Parti tagħmel informazzjoni kunfidenzjali disponibbli, li d-divulgazzjoni tagħha tista' timpedixxi l-infurzar tal-liġi, jew inkella li tmur kontra l-interess pubbliku, jew li tippreġudika l-interessi kummerċjali legittimi ta' intraprizi partikolari, pubbliċi jew privati, għajr meta panel ikun jirrikjedi tali informazzjoni kunfidenzjali fi proċedimenti ta' soluzzjoni tat-tilwim skont il-Kapitolu 31. F'każijiet bħal dawn, il-panel għandu jiżgura li l-kunfidenzjalità tkun protetta b'mod sħiħ.
2. Meta Parti tippreżenta informazzjoni meqjusa kunfidenzjali skont il-liġi tagħha lill-Kunsill tal-Kummerċ, lill-Kumitat għall-Kummerċ, lis-Sottokumitati jew lil korpi oħra stabbiliti skont dan il-Ftehim, il-Parti l-oħra għandha tittratta dik l-informazzjoni bħala kunfidenzjali, sakemm il-Parti li tipprezentaha ma taqbilx mod ieħor.

ARTIKOLU 32.5

Derogi mid-WTO

Jekk obbligu skont dan il-Ftehim ikun sostanzjalment ekwivalenti għal obbligu skont il-Ftehim tad-WTO, kwalunkwe miżura meħuda f'konformità ma' deroga adottata skont l-Artikolu IX tal-Ftehim tad-WTO għandha titqies li tkun f'konformità mal-obbligu sostanzjalment ekwivalenti skont dan il-Ftehim.

KAPITOLU 33

DISPOŻIZZJONIJIET ISTITUZZJONALI U DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

TAQSIMA A

DISPOŻIZZJONIJIET ISTITUZZJONALI

ARTIKOLU 33.1

Il-Kunsill tal-Kummerċ

1. Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu Kunsill tal-Kummerċ. Il-Kunsill tal-Kummerċ għandu jissorvelja t-twettiq tal-objettivi ta' dan il-Ftehim u jissorvelja l-implimentazzjoni tiegħu. Huwa għandu jeżamina kwalunkwe kwistjoni li tinqala' fi ħdan il-qafas ta' dan il-Ftehim.
2. Il-Kunsill tal-Kummerċ għandu jiltaqa' fi żmien sena mid-data tad-dhul fis-seħh ta' dan il-Ftehim, u minn hemm 'il quddiem fuq bażi biennali, jew kif miftiehem mod ieħor mill-Partijiet. Il-laqgħat tal-Kunsill tal-Kummerċ għandhom isiru personalment jew bi kwalunkwe mezz teknoloġiku f'konformità mar-regoli ta' proċedura tiegħu. Il-laqgħat li jsiru personalment għandhom isiru fi Brussell u f'Santiago b'mod alternat. L-aġenda ta' laqgħa tal-Kunsill tal-Kummerċ għandha tiġi stabbilita mill-koordinaturi ta' dan il-Ftehim, skont l-Artikolu 33.3(2).

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkun magħmul minn rappreżentanti tal-Partijiet b'responsabbiltà għal kwistjonijiet ta' kummerċ u investiment. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkun ikkopresedut minn rappreżentant ta' kull Parti.
4. Il-Kunsill tal-Kummerċ għandu jkollu s-setgħa li jadotta deċiżjonijiet fil-każijiet previsti f'dan il-Ftehim u li jagħmel rakkomandazzjonijiet, f'konformità mar-regoli ta' proċedura tiegħu. Il-Kunsill tal-Kummerċ għandu jadotta d-deċiżjonijiet tiegħu u jagħmel rakkomandazzjonijiet bi ftehim reċiproku. Id-deċiżjonijiet għandhom ikunu vinkolanti għall-Partijiet u dawn għandhom jieħdu l-miżuri meħtieġa kollha biex jimplimentaw daww id-deċiżjonijiet¹. Ir-rakkomandazzjonijiet ma għandu jkollhom l-ebda saħħa vinkolanti.
5. Il-Kunsill tal-Kummerċ għandu jstabbilixxi r-regoli ta' proċedura tiegħu stess u r-regoli ta' proċedura tal-Kumitat għall-Kummerċ fl-ewwel laqgħa tiegħu.
6. Il-Kunsill tal-Kummerċ jista':
  - (a) jadotta deċiżjonijiet biex jemenda:
    - (i) l-iskedi tariffarji fl-Appendiċijiet 2-1 u 2-2 sabiex jithaffef iż-żarmar tat-tariffi;
    - (ii) il-Kapitolu 3 u l-Annessi 3-A sa 3-E;

---

¹ Għal aktar ċertezza, iċ-Ċili se jimplimenta kwalunkwe deċiżjoni adottata mill-Kunsill tal-Kummerċ permezz ta' *acuerdos de ejecución* (ftehimiet eżekuttivi), f'konformità mal-liġi Ċilena.

- (iii) l-Annessi 6-F u 6-G, l-Appendiċi 6-E-1;
- (iv) l-Annessi 9-A, 9-D u 9-E, u l-paragrafu 1 tal-Anness 9-B;
- (v) l-Anness 14-B;
- (vi) l-Anness 22;
- (vii) id-definizzjoni ta' "sussidju" fl-Artikolu 24.2(1) sa fejn hija relatata ma' intrapriżi li jipprovdu servizzi, bil-ħsieb li jiġi inkorporat l-eżitu ta' diskussjonijiet futuri fid-WTO jew f'fora plurilaterali relatati dwar dik il-kwistjoni;
- (viii) l-Anness 25-A fir-rigward tar-referenzi għal-liġi applikabbli fil-Partijiet;
- (ix) l-Anness 25-B fir-rigward tal-kriterji li għandhom jiġu inklużi fil-proċedura ta' oppożizzjoni;
- (x) l-Anness 25-C fir-rigward tal-indikazzjonijiet ġeografici;
- (xi) l-Annessi 31-A u 31-B; u
- (xii) kwalunkwe dispożizzjoni, anness, appendiċi jew protokoll ieħor, li l-emenda tiegħu hija prevista f'dan il-Ftehim;

- (b) jadotta deċiżjonijiet biex joħroġ interpretazzjonijiet tad-dispożizzjonijiet ta' dan il-Ftehim, li għandhom ikunu vinkolanti fuq il-Partijiet u l-korpi kollha stabbiliti skont dan il-Ftehim u l-panels imsemmija fil-Kapitolu 26 u l-Kapitolu 31;
- (c) jiddelega kwalunkwe waħda mill-funzjonijiet tiegħu lill-Kumitat għall-Kummerċ, inkluża s-setgħa li jadotta deċiżjonijiet u li jagħmel rakkomandazzjonijiet;
- (d) jistabbilixxi Sottokumitati addizzjonali u korpi oħra skont l-Artikolu 33.4(2); u
- (e) jistabbilixxi r-regoli ta' proċedura tas-Sottokumitati u l-korpi l-oħra, jekk iqis li dan ikun xieraq, skont l-Artikolu 33.4(7).

ARTIKOLU 33.2

Il-Kumitat għall-Kummerċ

1. Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu Kumitat għall-Kummerċ. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jassisti lill-Kunsill tal-Kummerċ fit-twettiq tal-funzjonijiet tiegħu.
2. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkun responsabbli għall-implimentazzjoni ġenerali ta' dan il-Ftehim. Iċ-ċirkostanza li domanda jew kwistjoni tkun qed tiġi kkunsidrata mill-Kumitat għall-Kummerċ ma għandhiex tipprevjeni lill-Kunsill tal-Kummerċ milli jittrattaha wkoll.

3. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jiltaqa' fi żmien sena mid-data tad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, u minn hemm 'il quddiem darba fis-sena, jew kif miftiehem mod ieħor mill-Partijiet. Il-laqgħat tal-Kumitat għall-Kummerċ għandhom isiru personalment jew bi kwalunkwe mezz teknologiku f'konformità mar-regoli ta' proċedura tiegħu. Il-laqgħat li jsiru personalment għandhom isiru fi Brussell u f'Santiago b'mod alternat. L-aġenda ta' laqgħa tal-Kumitat għall-Kummerċ għandha tiġi stabbilita mill-koordinaturi ta' dan il-Ftehim, skont l-Artikolu 33.3(2).

4. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkun magħmul minn rappreżentanti tal-Partijiet b'responsabbiltà għal kwistjonijiet ta' kummerċ u investiment. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkun ikkopresedut minn rappreżentant ta' kull Parti.

5. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkollu s-setgħa li jadotta deċiżjonijiet fil-każijiet previsti f'dan il-Ftehim jew meta tali setgħa tkun giet delegata lill mill-Kunsill tal-Kummerċ skont is-subparagrafu (c) tal-Artikolu 33.1(6). Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jkollu wkoll is-setgħa li jagħmel rakkomandazzjonijiet, inkluż meta dik is-setgħa tkun giet delegata skont is-subparagrafu (c) tal-Artikolu 33.1(6). Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jadotta d-deċiżjonijiet tiegħu u jagħmel rakkomandazzjonijiet bi ftehim reċiproku u f'konformità mar-regoli ta' proċedura tiegħu. Meta jeżerċita funzjonijiet delegati, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jadotta d-deċiżjonijiet tiegħu u jagħmel rakkomandazzjonijiet f'konformità mar-regoli ta' proċedura tal-Kunsill tal-Kummerċ. Id-deċiżjonijiet għandhom ikunu vinkolanti għall-Partijiet u dawn għandhom jieħdu l-miżuri meħtieġa kollha biex jimplimentaw dawk id-deċiżjonijiet¹. Ir-rakkomandazzjonijiet ma għandu jkollhom l-ebda saħħa vinkolanti.

---

¹ Għal aktar ċertezza, iċ-Ċili se jimplimenta kwalunkwe deċiżjoni adottata mill-Kumitat għall-Kummerċ permezz ta' *acuerdos de ejecución* (ftehimiet eżekuttivi), f'konformità mal-liġi Ċilena.

6. Il-Kumitat għall-Kummerċ għandu:

- (a) ikun responsabbli għall-implimentazzjoni xierqa ta' dan il-Ftehim; f'dan ir-rigward, u mingħajr preġudizzju għad-drittijiet stabbiliti skont il-Kapitolu 31, kwalunkwe Parti tista' tirreferi għal diskussjoni fi hdan il-Kumitat għall-Kummerċ kwalunkwe kwistjoni relatata mal-applikazzjoni jew mal-interpretazzjoni ta' dan il-Ftehim;
- (b) jissorvelja l-elaborazzjoni ulterjuri ta' dan il-Ftehim kif ikun neċessarju u jevalwa r-riżultati miksubin mill-applikazzjoni tiegħu;
- (c) ifittex modi xierqa ta' prevenzjoni u ta' soluzzjoni tal-problemi li inkella jistgħu jinqalgħu f'oqsma koperti minn dan il-Ftehim;
- (d) jissorvelja l-ħidma tas-Sottokumitati kollha stabbiliti skont l-Artikolu 33.4; u
- (e) jeżamina kwalunkwe effett fuq dan il-Ftehim tal-adeżjoni ta' Stat Membru ġdid għall-Unjoni Ewropea.

7. Il-Kumitat għall-Kummerċ jista':

- (a) jistabbilixxi Sottokumitati addizzjonali u korpi oħra skont l-Artikolu 33.4(2);
- (b) jadotta deċiżjonijiet biex jemenda dan il-Ftehim skont is-subparagrafu (a) tal-Artikolu 33.1(6) u biex joħroġ l-interpretazzjonijiet imsemmija fis-subparagrafu (b) tal-Artikolu 33.1(6) bejn il-laqgħat tal-Kunsill tal-Kummerċ, meta l-Kunsill tal-Kummerċ ma jkunx jista' jiltaqa' jew kif previst mod ieħor f'dan il-Ftehim; u

- (c) jistabbilixxi r-regoli ta' proċedura tas-Sottokomitati u l-korpi l-oħra, jekk iqis li dan ikun xieraq, skont l-Artikolu 33.4(7).

ARTIKOLU 33.3

Koordinaturi

1. Kull Parti għandha taħtar koordinatur għal dan il-Ftehim, fi żmien 60 jum mid-data tad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, u tinnotifika lill-Parti l-oħra d-dettalji ta' kuntatt ta' dak il-koordinatur.
2. Il-koordinaturi għandhom jistabbilixxu b'mod kongunt l-aġenda u jwettqu t-tnejjiet l-oħra kollha meħtieġa għal-laqgħat tal-Kunsill tal-Kummerċ, tal-Kumitat għall-Kummerċ, u tas-Sottokomitati u l-korpi l-oħra stabbiliti skont l-Artikolu 33.4. Il-koordinaturi għandhom isegwu d-deċiżjonijiet tal-Kunsill tal-Kummerċ u tal-Kumitat għall-Kummerċ, kif xieraq.

ARTIKOLU 33.4

Sottokomitati u korpi oħra

1. Il-Partijiet b'dan jistabbilixxu s-Sottokomitati li ġejjin:
  - (a) is-Sottokomitati dwar id-Dwana, l-Iffaċilitar tal-Kummerċ u r-Regoli tal-Origini;

- (b) is-Sottokumitat dwar is-Servizzi Finanzjarji;
- (c) is-Sottokumitat dwar il-Proprietà Intellettwali;
- (d) is-Sottokumitat dwar l-Akkwist Pubbliku;
- (e) is-Sottokumitat dwar il-Miżuri Sanitarji u Fitosanitarji;
- (f) is-Sottokumitat dwar is-Servizzi u l-Investment;
- (g) is-Sottokumitat dwar is-Sistemi tal-Ikel Sostenibbli;
- (h) is-Sottokumitat dwar l-Ostakoli Tekniċi għall-Kummerċ;
- (i) is-Sottokumitat dwar il-Kummerċ f'Merkanzija; u
- (j) s-Sottokumitat dwar il-Kummerċ u l-Iżvilupp Sostenibbli.

2. Il-Kunsill tal-Kummerċ jew il-Kumitat għall-Kummerċ jistgħu jadottaw deċiżjoni biex jistabbilixxu Sottokumitat addizzjonali jew korp ieħor . Il-Kunsill tal-Kummerċ jew il-Kumitat għall-Kummerċ jistgħu jassenjaw lil Sottokumitat-jew lil korp ieħor stabbilit-skont dan il-paragrafu kompiti fi ħdan il-kompetenza rispettiva tagħhom biex jassistu fit-twettiq tal-funzjonijiet rispettivi tagħhom u biex jindirizzaw kompiti jew suġġetti speċifiċi. Il-Kunsill tal-Kummerċ jew il-Kumitat għall-Kummerċ jistgħu jibdlu l-kompiti assenjati lil kwalunkwe Sottokumitat jew korp ieħor stabbilit skont dan il-paragrafu, jew ixoljuhom.

3. Is-Sottokumitati u korpi oħra għandhom ikunu magħmula minn rappreżentanti tal-Partijiet u għandhom ikunu kkopreseduti minn rappreżentant ta' kull Parti.

4. Hlief kif previst mod ieħor f'dan il-Ftehim jew kif miftiehem mod ieħor mill-Partijiet, is-Sottokumitati għandhom jiltaqgħu fi żmien sena mill-istabbiliment tagħhom, u minn hemm 'il quddiem, fuq talba ta' waħda mill-Partijiet jew tal-Kunsill tal-Kummerċ jew tal-Kumitat għall-Kummerċ, f'livell xieraq. Sottokumitati jistgħu jiltaqgħu wkoll fuq inizjattiva tagħhom stess, soġġett għar-regoli ta' proċedura rispettivi tagħhom. Il-laqgħat tas-Sottokumitati għandhom isiru personalment jew bi kwalunkwe mezz teknologiku f'konformità mar-regoli ta' proċedura tagħhom. Il-laqgħat li jsiru personalment għandhom isiru fi Brussell u f'Santiago b'mod alternat. L-aġenda ta' laqgħa tas-Sottokumitati u korpi oħra għandha tigi stabbilita mill-koordinaturi ta' dan il-Ftehim, skont l-Artikolu 33.3(2).

5. Hlief kif previst mod ieħor f'dan il-Ftehim, is-Sottokumitati u korpi oħra għandhom jirrapportaw dwar l-attivitajiet tagħhom lill-Kumitat għall-Kummerċ, regolarment kif ukoll fuq talba tal-Kumitat għall-Kummerċ.

6. Iċ-ċirkostanza li domanda jew kwistjoni tkun qed tigi kkunsidrata minn kwalunkwe mis-Sottokumitati jew minn korpi oħra ma għandhiex tipprevjeni lill-Kunsill tal-Kummerċ jew lill-Kumitat għall-Kummerċ milli jittrattawha wkoll.

7. Il-Kunsill tal-Kummerċ jew il-Kumitat għall-Kummerċ jistgħu jistabbilixxu regoli ta' proċedura tas-Sottokumitati u l-korpi l-oħra, jekk iquisu li dan ikun xieraq. Jekk il-Kunsill tal-Kummerċ jew il-Kumitat għall-Kummerċ ma jistabbilixxux regoli ta' proċedura bħal dawn, ir-regoli ta' proċedura għall-Kumitat għall-Kummerċ għandhom japplikaw *mutatis mutandis*.

8. Is-Sottokumitati u l-korpi l-oħra jistgħu jagħmlu rakkomandazzjonijiet, f'konformità mar-regoli ta' procedura rispettivi tagħhom. Is-Sottokumitati u l-korpi l-oħra għandhom jagħmlu rakkomandazzjonijiet bi ftehim reċiproku. Ir-rakkomandazzjonijiet tas-Sottokumitati u tal-korpi l-oħra ma għandu jkollhom l-ebda saħħa vinkolanti.

ARTIKOLU 33.5

Parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili

Kull Parti għandha tippromwovi l-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili fl-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim, b'mod partikolari permezz ta' interazzjoni mal-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv, imsemmi fl-Artikolu 33.6, u mal-Forum tas-Socjeta' Civili msemmi fl-Artikolu 33.7.

ARTIKOLU 33.6

Gruppi Konsultattivi Interni

1. Kull Parti għandha tohloq jew taħtar Grupp Konsultattiv Intern fi żmien sentejn mid-data tad-dhul fis-seħh ta' dan il-Ftehim. Kull Grupp Konsultattiv Intern għandu jinkludi rappreżentanza bbilanċjata ta' organizzazzjonijiet indipendenti tas-soċjetà ċivili, inklużi organizzazzjonijiet mhux governattivi, trade unions, u organizzazzjonijiet tan-negozju u tal-impjegaturi. Għal dawn il-finijiet, kull Parti għandha tistabbilixxi r-regoli ta' haħtra tagħha stess sabiex tiddetermina l-kompożizzjoni tal-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv, filwaqt li tipprovdi opportunitajiet ta' aċċess għal atturi minn setturi differenti. Is-sħubija ta' kull Grupp Konsultattiv Intern għandha tiġġedded f'intervalli perjodiċi, f'konformità mar-regoli tal-ħatra stabbiliti skont dan il-paragrafu.
2. Kull Parti għandha tiltaqa' mal-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv tagħha mill-inqas darba fis-sena, sabiex tiddiskuti l-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim. Kull Parti tista' tikkunsidra l-fehmiet jew ir-rakkomandazzjonijiet ippreżentati mill-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv tagħha.
3. Sabiex tippromwovi l-għarfien pubbliku tal-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv tagħha, kull Parti għandha tippubblika lista tal-organizzazzjonijiet li jipparteċipaw fil-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv tagħha, kif ukoll l-informazzjoni ta' kuntatt tiegħu.
4. Il-Partijiet għandhom jippromwovu l-interazzjoni bejn il-Gruppi Konsultattivi Interni, permezz ta' mezzi xierqa.

ARTIKOLU 33.7

Forum tas-Socjeta Civili

1. Il-Partijiet għandhom jippromwovu l-organizzazzjoni regolari ta' Forum tas-Socjeta Civili biex imexxi djalogu dwar l-implimentazzjoni ta' dan il-Ftehim.
2. Il-Partijiet għandhom isejhu laqgħat tal-Forum tas-Socjeta Civili bi ftehim reċiproku. Meta tissejjaħ laqgħa tal-Forum tas-Socjeta Civili, kull Parti għandha tistieden organizzazzjonijiet indipendenti tas-socjeta civili stabbiliti fit-territorju tagħha, inklużi l-membri tal-Grupp Konsultattiv Intern rispettiv tagħha msemmi fl-Artikolu 33.6. Kull Parti għandha tippromwovi rappreżentanza bbilanċjata, li tippermetti l-partecipazzjoni ta' organizzazzjonijiet mhux governattivi, ta' trade unions, u ta' organizzazzjonijiet tan-negozju u tal-impjegaturi. Kull organizzazzjoni għandha tħallas l-ispejjeż assoċjati mal-partecipazzjoni tagħha fil-Forum tas-Socjeta Civili.
3. Ir-rappreżentanti tal-Partijiet li jippartecipaw fil-Kunsill tal-Kummerċ jew fil-Kumitat għall-Kummerċ għandhom, kif xieraq, jieħdu sehem fil-laqgħat tal-Forum tas-Socjeta Civili. Il-Partijiet għandhom, b'mod kongunt jew individwali, jippubblikaw kwalunkwe dikjarazzjoni formali magħmula fil-Forum tas-Socjeta Civili.

TAQSIMA B

DISPOŻIZZJONIJIET FINALI

ARTIKOLU 33.8

Applikazzjoni territorjali

1. Dan il-Ftehim japplika:
  - (a) fir-rigward tal-Unjoni Ewropea, għat-territorji li fihom jiġu applikati t-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u t-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea u bil-kundizzjonijiet stipulati f'dawk it-Trattati; u
  - (b) fir-rigward tač-Ċili, għall-ispazju tal-art, marittimu u tal-ajru taħt is-sovranità tiegħu, u ż-żona ekonomika esklużiva u l-blata kontinentali li fiha jeżerċita drittijiet sovrani u ġuriżdizzjoni f'konformità mad-dritt internazzjonali¹ u mal-ligi tač-Ċili².

---

¹ Għal aktar ċertezza, id-dritt internazzjonali jinkludi, b'mod partikolari, il-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Ligi tal-Baħar, magħmula f'Montego Bay fl-10 ta' Diċembru 1982.

² Għal aktar ċertezza, f'każ ta' inkonsistenza bejn id-dritt tač-Ċili u d-dritt internazzjonali, dan tal-aħħar għandu jipprevali.

Ir-referenzi għal “territorju” f’dan il-Ftehim għandhom jiġu mifhuma f’konformità ma’ dan il-paragrafu, hliel kif provdut esplicitament mod ieħor f’dan il-Ftehim.

2. Fir-rigward tad-dispożizzjonijiet li jikkoncernaw it-trattament tariffarju tal-oġġetti, inklużi r-regoli tal-oriġini u s-sospensjoni temporanja ta’ tali trattament, dan il-Ftehim japplika wkoll għal dawk iż-żoni tat-territorju doganali tal-Unjoni Ewropea skont it-tifsira tal-Artikolu 4 tar-Regolament (UE) Nru 952/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill¹ li ma humiex koperti mis-subparagrafu (a) tal-paragrafu 1.

ARTIKOLU 33.9

Emendi

1. Il-Partijiet jistgħu jaqblu, bil-miktub, li jmedaw dan il-Ftehim. L-emendi għandhom jidhlu fis-sehħ f’konformità mal-Artikolu 33.10, *mutatis mutandis*.

2. Minkejja l-paragrafu 1 ta’ dan l-Artikolu, il-Kunsill tal-Kummerç jista’ jadotta deċiżjonijiet biex jemenda dan il-Ftehim kif stabbilit fl-Artikolu 33.1 u l-Artikolu 33.13(4).

---

¹ Ir-Regolament (UE) Nru 952/2013 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-9 ta’ Ottubru 2013 li jistabbilixxi l-Kodiċi Doganali tal-Unjoni (ĠU UE L 269, 10.10.2013, p. 1).

ARTIKOLU 33.10

Dhul fis-seħħ

1. Dan il-Ftehim għandu jidhol fis-seħħ fl-ewwel jum tat-tielet xahar li jigi wara d-data tal-aħħar notifika li fiha l-Partijiet ikunu avżaw lil xulxin dwar it-tlestija tal-proċeduri interni rispettivi tagħhom għad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.
2. In-notifiki magħmulin f'konformità mal-paragrafu 1 għandhom jintbagħtu, għall-Unjoni Ewropea, lis-Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u, għaċ-Ċili, lill-Ministeru tal-Affarijiet Barranin.

ARTIKOLU 33.11

Ftehimiet oħra

1. Il-Parti IV tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni, inkluża kwalunkwe deċiżjoni meħuda skont il-Qafas Istituzzjonali tiegħu, ma għandhiex tibqa' fis-seħħ mad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.
2. Dan il-Ftehim jissostitwixxi l-Parti IV tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni, inkluż kwalunkwe deċiżjoni meħuda skont il-Qafas Istituzzjonali tiegħu. Ir-referenzi għall-Ftehim imsemmi hawn fuq, inkluż kwalunkwe deċiżjoni meħuda skont il-Qafas Istituzzjonali tiegħu, fil-ftehimiet u l-fehimiet l-oħra kollha bejn il-Partijiet għandhom jinftiehm u bħala li jirreferu għal dan il-Ftehim.

3. Il-ftehimiet eżistenti li jaqgħu fil-kamp ta' applikazzjoni ta' dan il-Ftehim ma għandux jibqa' jkollhom effett mad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim.

4. Il-Ftehim dwar il-Kummerċ fl-Inbejjed fl-Anness V tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni ("il-Ftehim dwar l-Inbid") u l-Ftehim dwar il-Kummerċ fix-Xorb Spirituż u x-Xorb Aromatizzat fl-Anness VI tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni ("il-Ftehim dwar l-Ispirti")¹, inklużi l-appendiċi kollha, huma inkorporati f'dan il-Ftehim u magħmula parti minnu, *mutatis mutandis* u kif ġej:

- (a) ir-referenzi fil-Ftehim dwar l-Inbid u fil-Ftehim dwar l-Ispirti għall-mekkaniżmu għas-soluzzjoni tat-tilwim imsemmi fil-Parti IV tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni, kif ukoll għall-Kodiċi ta' Kondotta msemmi fl-Anness XVI tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni, għandhom jinqraw bħala li jirreferu għall-mekkaniżmu għas-soluzzjoni tat-tilwim previst fil-Kapitolu 31 u għall-Kodiċi ta' Kondotta previst fl-Anness 31-B, rispettivament, ta' dan il-Ftehim;
- (b) ir-referenzi fil-Ftehim dwar l-Inbid u fil-Ftehim dwar l-Ispirti għall-Komunità għandhom jinqraw bħala referenzi għall-Unjoni Ewropea;
- (c) ir-referenzi fil-Ftehim dwar l-Inbid u fil-Ftehim dwar l-Ispirti għall-Kumitat ta' Assoċjazzjoni stabbilit mill-Ftehim ta' Assoċjazzjoni għandhom jinqraw bħala referenzi għall-Kumitat tal-Kummerċ stabbilit skont l-Artikolu 33.2 ta' dan il-Ftehim;
- (d) ir-referenzi fil-Ftehim dwar l-Inbid u fil-Ftehim dwar l-Ispirti għall-Anness IV tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni għandhom jinqraw bħala referenzi għall-Kapitolu 6 ta' dan il-Ftehim;
- (e) għal aktar ċertezza akbar, il-Kumitat Kongunt stabbilit bl-Artikolu 30 tal-Ftehim dwar l-Inbid u l-Kumitat Kongunt stabbilit bl-Artikolu 17 tal-Ftehim dwar l-Ispirti għandhom jibqgħu fis-seħħ, u għandhom ikomplu jeżerċitaw il-funzjonijiet indikati fl-Artikolu 29 tal-Ftehim dwar l-Inbid u fl-Artikolu 16 tal-Ftehim dwar l-Ispirti; u

---

¹ Għal aktar ċertezza, id-data tal-iffirmar u d-data tad-dhul fis-seħħ tal-Ftehim dwar l-Inbid u l-Ftehim dwar l-Ispirti huma l-istess bħad-data tal-iffirmar u d-data tad-dhul fis-seħħ tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni.

(f) għal aktar ċertezza, l-Artikolu 1.5(2) ta' dan il-Ftehim japplika għall-Ftehim dwar l-Inbid u għall-Ftehim dwar l-Ispirti..

5. Kwalunkwe deċiżjoni meħuda taħt il-Qafas Istituzzjonali tal-Ftehim ta' Assoċjazzjoni dwar il-Ftehim dwar l-Inbid jew il-Ftehim dwar l-Ispirti, fis-seħħ mad-dhul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, għandha titqies li giet adottata mill-Kumitat tal-Kummerċ stabbilit skont l-Artikolu 33.2 ta' dan il-Ftehim.

6. Il-partijiet jistgħu jemendaw l-appendiċi tal-Ftehim dwar l-Inbid u tal-Ftehim dwar l-Ispirti, kif inkorporati, permezz ta' skambju ta' ittri.¹

---

¹ Għal aktar ċertezza, iċ-Ċili se jimplimenta kwalunkwe emenda għall-Ftehim dwar l-Inbid u għall-Ftehim dwar l-Ispirti kif inkorporat f'dan il-Ftehim permezz ta' *acuerdos de ejecución* (ftehimiet eżekuttivi), f'konformità mal-liġi Ċilena.

ARTIKOLU 33.12

Annessi, appendicijiet, protokolli, noti u noti ta' qiegħ il-pagna

L-annessi, l-appendicijiet, il-protokolli, in-noti u n-noti f'qiegħ il-pagna ta' dan il-Ftehim għandhom jiformaw parti integrali minnu.

ARTIKOLU 33.13

Adeżjonijiet futuri għall-Unjoni Ewropea

1. L-Unjoni Ewropea għandha tinnotifika liċ-Ċili dwar kwalunkwe talba għall-adeżjoni ta' pajjiż terz għall-Unjoni Ewropea.
2. L-Unjoni Ewropea għandha tinnotifika liċ-Ċili bid-data tal-iffirmar u tad-dhul fis-seħħ tat-Trattat ta' Adeżjoni ta' Stat Membru ġdid għall-Unjoni Ewropea ("Trattat ta' Adeżjoni").
3. Fir-rigward ta' Stat Membru ġdid, dan il-Ftehim għandu japplika mid-data tal-adeżjoni ta' dak l-Istat Membru l-ġdid għall-Unjoni Ewropea.

4. Sabiex tiġi ffaċilitata l-implimentazzjoni tal-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu, mid-data tal-iffirmar ta' Trattat ta' Adeżjoni, il-Kumitat għall-Kummerċ għandu jeżamina kwalunkwe effett fuq dan il-Ftehim li jirriżulta mill-adeżjoni ta' Stat Membru ġdid għall-Unjoni Ewropea, skont is-subparagrafu (e) tal-Artikolu 33.2(6). Il-Kunsill tal-Kummerċ għandu jadotta deċiżjoni dwar kwalunkwe emenda meħtieġa għall-Annessi ta' dan il-Ftehim, u dwar kwalunkwe adattament meħtieġ ieħor, inklużi miżuri tranżizzjonali. Kwalunkwe deċiżjoni tal-Kunsill tal-Kummerċ adottata skont dan il-paragrafu għandha tidhol fis-seħħ fid-data tal-adeżjoni ta' dak l-Istat Membru l-ġdid għall-Unjoni Ewropea.

ARTIKOLU 33.14

Drittijiet privati

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat li jagħti lil persuni drittijiet jew jimponi fuqhom obbligi, għajr id-drittijiet jew l-obbligi maħluqa bejn il-Partijiet skont id-dritt internazzjonali pubbliku, lanqas li jippermetti li dan il-Ftehim jiġi direttament invokat fl-ordinamenti ġuridici tal-Partijiet.
2. Parti ma għandhiex tipprevedi fl-ordinament ġuridiku ta' dik il-Parti dritt ta' azzjoni kontra l-Parti l-oħra fuq il-bażi li miżura tal-Parti l-oħra tkun inkonsistenti ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 33.15

Durata

Dan il-Ftehim għandu jibqa' fis-seħħ sad-data tad-dhul fis-seħħ tal-Ftehim Qafas Avvanzat.

ARTIKOLU 33.16

Terminazzjoni

Minkejja l-Artikolu 33.15, kull waħda mill-Partijiet tista' tinnotifika lill-Parti l-oħra li hija jkun beħsiebha tittermina dan il-Ftehim. Dik in-notifika għandha tintbagħat, għall-Unjoni Ewropea, lis-Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea u, għaċ-Ċili, lill-Ministeru tal-Affarijiet Barranin. It-terminazzjoni għandha tidhol fis-seħħ sitt xhur wara d-data ta' dik in-notifika.

ARTIKOLU 33.17

Testi awtentiċi

Dan il-Ftehim huwa abbozzat f'żewġ kopji fil-lingwa Bulgara, Ċeka, Daniża, Estonjana, Finlandiża, Franciża, Germaniża, Griega, Ingliża, Irlandiża, Kroata, Latvjana, Litwana, Maltija, Olandiża, Pollakka, Portugiża, Rumena, Slovakka, Slovena, Spanjola, Taljana, Ungeriża u Żvediża, b'kull wieħed minn dawn it-testi jkun ugwalment awtentiku.

B'XHIEDA TA' DAN, is-sottoskritti, debitament awtorizzati għal dan l-għan, iffirmaw dan il-Ftehim.

Magħmul fi ..., fi ..... jum ta' .... tas-sena

Għall-Unjoni Ewropea

Għar-Repubblika ta' Ċili

Annessi